

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI
ULUSLARARASI İLİŞKİLER BİLİM DALI

AVRUPA BİRLİĞİ'NİN TERÖRİZMLE MÜCADELE
YÖNTEMLERİ

Kübra Deren EKİCİ
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Doç. Dr. Murat ÇEMREK

Konya, 2012

ÖZET

Avrupa Birliği'nin Terörizmle Mücadele Yöntemleri

Kübra Deren EKİCİ

Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Uluslararası İlişkiler Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 127 Sayfa, Mart 2012.

“Terör” korku salmak, yıldırım anlamına gelirken “terörizm” siyasi amaçları gerçekleştirmek için terörü kullanan bir strateji biçimi olarak tanımlanabilir. Terörün ortak tanımı yapılmasına rağmen terörizm konusunda ortak bir tanım bulunmamaktadır. Bunun en önemli nedenlerinin başında devletlerin terörizmi ulusal çıkarlarını gerçekleştirebilmek için bir araç olarak kullanmaları gelmektedir. Küreselleşen dünyada terör de küresel bir öz kazanmaktadır. Ulaşım ve haberleşme ağındaki gelişim, finans sorunlarının uyuşturucu ticareti ve kara para aklama yoluyla sağlanması, internet vb iletişim teknolojilerinden faydalanma terörist grupları güçlendirmiştir. Terörizmle mücadele AB ülkeleri arasında yeni bir sorun değildir. Ancak 11 Eylül saldırılarına kadar Birliğin bu konuda belirgin ortak bir politikası olmamış sorunu “iç güvenlik” problemi addedip bu yönde politikalar belirlemişlerdir. Terörün küreselleşmesi, asimetrik tehdidin tüm dünyayı ve özellikle hegemon güç ABD'yi vurması AB'nin ortak önlemler alması gerekliliğini ortaya koymuştur. Bu bağlamda AB, çeşitli anlaşmalar, çerçeve kararlar, yeni kurumlar, eylem planları yoluyla terörizmle mücadeleye yer vermiştir. Bölgede yaşanan terörist saldırılarının ardından yayılmaya başlayan “İslamofobia” insan hakları ihlallerinin önlenmesi bakımından çözülmesi gereken bir konu haline almıştır.

Anahtar Kelimeler: Terör, Terörizm, Asimetrik Tehdit, İslamofobia, PKK Küreselleşme.

ABSTRACT

The European Union's Counter Terrorism Methods

Kübra Deren Ekici

Selçuk University, Institute Of Social Sciences, Department Of International Relations, Field of Study of International Relations, Master Thesis, 127 Pages, March 2012.

While “terror” comes to mean spreading fear, intimidating “terrorism” is a style of strategy which use to terror for implement political aims. There is a common definition about terror but there is not a common definition about terrorism. Because states materialize their national interest via terrorism. Terror has acquired global spirit with globalisation. Drug traffic, laundering of money has finansced terrorist groups. The internet, using of computer has helped them for propaganda. Terrorism and war on terrorism is not a new policy among the states of European Union. Some of member states has came up against for years. Those states had assumed affair of terrorism like problem of internal security and they had determined their policy in this context. Until 11 September 2001, there are not serious policy for war on terrorism in states of European Union. But after 11 September 2001, globalisation of teror, asymmetric threat and its risk of spreading, terrorism against hegemon America have revealed to guard for forming common policies in the European Union. War on terrorism is ensured by agreements, framework laws, new constituitons in the Union. After attacked of terrorism in Europe, Islamofobia have become very important problem in the Union for protecting of human rights.

Key Words: Terror, Terrorism, Globalisation, Asymmetric Threat, War on Terrorism, Islamofobia.

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR	viii
GİRİŞ	1
TERÖR, TERÖRİZM, NEDENLERİ VE TİPOLOJİ	6
TARİHÇE	6
TERÖRÜN NEDENLERİ	13
i. İdeolojik Nedenler	15
ii. Ekonomik Nedenler	15
iii. Sosyo-Kültürel Nedenler	15
iv. Psikolojik Nedenler	15
v. Etnik Nedenler	15
vi. Jeopolitik Nedenler	15
TERÖRİZMİN ÇEŞİTLERİ	18
1-Bireysel Terörizm	18
2-Devlet Terörizmi	18
3-Devlete Karşı Terörizm	19
4- Uluslararası Terörizm	20
5- Biyoterörizm	20
6-Nükleer Terörizm	20
7-Narko Terörizm	21
8- Siber Terörizm	22
9-Köktenci/Fundamentalist Terörizm	22
İKİNCİ BÖLÜM	26
KÜRESELLEŞME VE ULUSLARARASI TERÖRİZM	26
KÜRESELLEŞME: KAVRAMSAL ÇERÇEVE	26
ULUSLARARASI TERÖRİZM VE NEDENLERİ	30
AVRUPA BİRLİĞİ’NİN TERÖRİZMİN FINANSMANIYLA MÜCADELESİ	35
ULUSLARARASI BELGELERDE TERÖRİZM	36
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	40
11 EYLÜL 2001 SALDIRILARI ÖNCESİ AB’NİN TERÖRİZMLE MÜCADELE YÖNTEMLERİ	40
AVRUPA BİRLİĞİ GÜVENLİK POLİTİKASI	40
11 EYLÜL ÖNCESİNDE AVRUPA’DA DURUM VE MÜCADELE YÖNTEMLERİ	45
Terörizm,radicalism,extremism and violence international (TREVI)	47
Schengen Anlaşması	48
Maastricht Anlaşması	49
La Gomera Deklarasyonu	51
27-28 Kasım 1995 Barselona Bildirgesi	52
Amsterdam Anlaşması	52
Tampere Zirve Kararları	53
EUROPOL	54
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	57
11 EYLÜL SONRASI AB’NİN TERÖRİZMLE MÜCADELE YÖNTEMLERİ	57
11 EYLÜL 2001 SALDIRILARI	57

11 EYLÜL SONRASI AVRUPA BİRLİĞİ VE TERÖRİZMLE MÜCADELE YÖNTEMLERİ.....	59
21 Eylül 2001 Olağanüstü Zirvesi ve 2001 Eylem Planı.....	61
19 Ekim 2001 Ghent Zirvesi	64
AB Konseyi Terörizmle Mücadele Çerçeve Kararı	65
Avrupa Tutuklama Emri.....	67
Ortak Soruşturma Ekiplerinin Oluşturulması İle İlgili Konsey Çerçeve Kararı.....	67
AB Konseyi Çerçeve Kararı (19 Aralık 2002).....	67
EUROJUST	68
Ortak Tutum Belgeleri	69
12 Aralık 2003 Avrupa Güvenlik Stratejisi	70
2004 Lahey Programı.....	74
25 Mart 2004 Terörizmle Mücadele Deklarasyonu.....	75
25 Mart 2004 Eylem Planı.....	76
Haziran 2004 İrlanda Zirvesi	78
16–17 Aralık 2004 Brüksel Zirvesi Kararları	79
16–17 Haziran 2005 AB Konseyi Başkanlık Sonuç Bildirgesi.....	79
11 Mart 2004 Madrid Saldırısı.....	80
7 Temmuz 2005 Londra Saldırısı.....	80
30 Kasım 2005 AB Konseyi'nin Terörle Mücadele Stratejisi	85
2008 TESAT AB'de Terörizm Durumu ve Eğilimi Raporu.....	89
2009 TESAT AB'de Terörizm Durumu ve Eğilimi Raporu.....	91
2010 TESAT AB'de Terörizm Durumu ve Eğilimi Raporu.....	93
Avrupa'da İslamofobia Algısı	96
SONUÇ	102
KAYNAKÇA	106

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AGSP	Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası
AGSK	Avrupa Güvenlik Ve Savunma Kimliği
ASA	Avrupa Savunma Ajansı
AT	Avrupa Topluluğu
ATAD	Avrupa Topluluğu Adalet Divanı
ATE	Avrupa Tutuklama Emri
BAB	Batı Avrupa Birliği
BM	Birleşmiş Miletler
CODEXTER	Terörizm Uzmanlar Komitesi
EDU	Avrupa Uyuşturucu Birimi
EUROPOL	Avrupa Polis Teşkilatı
EUROJUST	Avrupa Adli İşbirliği Birimi

FRONTEX	Dış Sınırlar Ajansı
KİS	Kitle İmha Silahları
MLA	Karşılıklı Hukuki Yardım
NATO	Kuzey Atlantik Anlaşması Örgütü
ODGP	Ortak Dış ve Güvenlik Politikası
PKK	Kürdistan İşçi Partisi
TREVI	Terörizm, Radikalizm, Ekstrimizm, Şiddetle Mücadele Grubu
SIS	Schengen Bilgi Sistemi
SS	Soğuk Savaş
YDD	Yeni Dünya Düzeni

GİRİŞ

Elinizdeki yüksek lisans tez çalışmasının temel amacı henüz ortak bir tanımı dahi yapılamamış olan “terörizm” kavramına AB’nin nasıl bir bakış açısıyla yaklaştığını ve ne gibi yöntemlerle mücadele ettiğini irdelemektir. AB’nin mücadele yöntemlerinin güçlü ve zayıf yönlerine vurgu yaparak çalışmanın üzerinde durduğu diğer sorun, paradoksları ve ikircikli tutumları barındıran karmaşık terörizm konusuna, üye devletlerin, Birliğin ulus üstü yapılanmasını sindirebildikleri kadar katkıda bulunabildikleri ve egemenlik devrinin zaman zaman sorun teşkil edebildiğidir. Bu bağlamda sağlanan ekonomik entegrasyonun ortak dış ve güvenlik politikasında istenilen düzeye erişmediği belirtilmesi gereken önemli noktalardandır. Ayrıca Birlik içi önderlik rekabeti de üye devletlerarasında ayrışmalara neden olabilmektedir.

“Terör” ve “terörizm” kavramları birbirleri yerine kullanılmalarına rağmen farklı anlamlar ifade eden kavramlardır. “Terör” eylemsel bir olayı “terörizm” ise terörün ideolojisini, stratejik söylemi ifade etmektedir. Terör kavramının tanımlanmasında bir sorun yaşanmazken siyasal hedef gözeten terörizm kavramının tanımlanmasında sorunlar yaşanmaktadır. Terörü terörizmin şiddet boyutunu oluşturan aracı olarak nitelendirmek yanlış olmayacaktır. Uluslararası alanda kabul görmüş ortak bir terörizm tanımı bulunmamaktadır. Terörizmin ortak bir tanım altında ifade edilmesi ulusal ve uluslararası boyutta mücadele edilebilirliğini sağlama açısından gereklidir. Günümüze değin imzalanan uluslararası sözleşmelerde terörizmle mücadele konusuna yer verilmiştir lakin hukuksal sorumlulukların pratikte anlam ifade edebilmesi için kavrama neden olan eylemin ortak bir şekilde algılanması ve ortak bir şekilde çözüm yolları bulunması gerekmektedir. Bu durum aynı zamanda terörizm konusuna ikircikli bir tutum sergileyen devletlerin sorumluluk almaktan kaçmasını engelleyecektir. Kavram kargaşasında yaşanan paradokslar önem arz etmektedir. Terörizm, özgürlük savaşı, siyasal suçlar, gerilla savaşları kavramları ulusal çıkarları gereği zaman zaman birbiri yerine kullanılabilir. Bu ayrım teorikte ne kadar yapılırsa yapılsın pratikte her zaman yapılamamaktadır.

Kavramsallaştırma bağlamında yaşanan muğlâklık pratikte de yer bulmaktadır. Bir milletin kendi kaderine kendisinin karar vermesi manasına gelen Self-determination kavramı uluslararası toplumda birçok kişi, kurum ve organizasyon tarafından uluslararası terörizmi haklı göstermek ya da gerekçelendirmek için kullanılabilir. ¹

Terörizmin tanımlamasında yaşanan karışıklık nedenleri bağlamında da yaşanmaktadır. Terörizmin nedenleri ekonomik, psikolojik, etnik, jeopolitik ve sosyo-kültürel vb olmak üzere çok boyutludur ve birçok çeşidi bulunmaktadır. Başlıcaları; bireysel terörizm, ulusüstü terörizm, biyolojik terörizm, narko-terörizm, devlete karşı terörizm, devlet terörizmi ve küresel terörizmdir.

Terörizmin tarihi insanlık tarihi kadar eskidir. Tarihte terörizme ilk olarak Romalılara karşı mücadele eden Zealot Siccariler'in başvurduğu bilinmektedir. Devlet düzenine hüküm süren Roma'lılara karşı savaşım veren Sicariiler, düşmanlarını işlek yerlerde öldürdükten sonra kalabalığa karışıp kayboluyorlardı. ² Ardından Haşhaşın hareketi olarak bilinen Hasan Sabbah'ın kurucusu olduğu Haşhaşın Hareketi de ilk terörizm vakası olarak kabul edilmektedir. Modern anlamda ise terörizm Fransız Devrimi döneminde politik bir araç olarak kullanılmıştır. Sanayileşme ve kentleşme ile beraber Avrupa da yaşanan ekonomik ve sosyal bunalımlara bir cevap olarak 19. yüzyıl da terörizm izlerini taşımaktadır. Kentlerdeki hızlı nüfus artışı, yönetim tarafından haksızlığa uğratıldıklarını, sağlık ve eğitim hizmetlerinden yararlanamadıklarına belirten işçi sınıfı büyük bir kitle halini almıştır. Soğuk Savaş döneminde ise sıcak savaflara girmeyen iki kutup terörizm yoluyla da mücadele etmiştir. Terörizm 1960'lerden itibaren uluslararası terörizm mahiyetini almış nizami savafları kullanılan tek yöntem olmaktan çıkarmıştır.

1990'lı yıllarda ise terörist faaliyetlerin yöntem ve boyutlarında bazı değişimler yaşanmıştır. Değişim eylemlerin çok sayıda insanı hedef almaya başlaması ve tahrip gücü yüksek bombaların kullanılması ile gerçekleşmeye başlamıştır. Eylemlerin

¹Nilüfer Karacasulu, Şevket Ovalı, "Terör: Kavramsal Çeşitlilik", *Mülkiye Dergisi*, Cilt 28, Sayı 243, s. 50.

²Atilla Yayla, "Terörizm: Kavramsal Bir Çerçeve", *SBF Dergisi*, Güvenlik Boyutu Bağlamında AGİT, Ankara, C.45, 1990, s. 343.

sebepleri arasına dini ve etnik nedenler eklenip vahşi katliamlar gerçekleşmiştir. Ayrıca 1990'lı yıllarda dikkat çeken diğer bir nokta da eylem sayısı azalırken saldırılardaki tahribat ve can kayıplarının artması olmuştur.³

Biyolojik silahların kullanımının artması, hedeflerin devlet adamlarından sembollere kayması, "asimetrik tehdit" in önem kazanır hale gelmesi dönüşümün önemli göstergeleri olarak düşünülebilir. "Asimetrik Tehdit" zayıfın güçlüye karşı oluşturduğu tehdittir bunun diyalektiği olarak da güçlünün ekonomik saldırı, etnik ayrımcılıkların körüklenmesi gibi güçsüze yönelik başlattığı ekonomik, politik, sosyal sistemde huzurluk yaratan tehdit olarak da ele alınabilir. Terörizm Soğuk Savaş döneminin ardından yeni bir metodoloji kazanmıştır. 11 Eylül 2001 saldırılarının ardından ABD tüm dünyada terörizme karşı savaş ilan etmiş ve "Önleyici Savaş Doktrini"ni hayata geçireceğini açıklamıştır. Asimetrik tehdidin önemi belirginleşmiş ve terörizmin tüm dünyayı tehdit eden küresel bir problem halini aldığı vurgulanmıştır. Bu tarihe kadar geçen süreçte terörizm gelişmiş ülkeleri etkilememesi halinde uluslararası arenada çok fazla yer almazken bu süreçten sonra dünya gündeminde yer almış ve ABD için çözülmesi gereken öncelikli sorun ilan edilmiştir. Avrupa da ise Madrid ve Londra saldırılarından sonra terörizmle mücadele dönüm noktası olmuş terörizme olan duyarlılık artmıştır.

Avrupa'da terörizm yeni bir olgu değildir. Fransız Devrimi ve sonrasında yaşanan "Terör Dönemi" devrim düşmanlarını hedef alırken 19. yüzyılın ikinci yarısından I. Dünya Savaşına kadar olan dönemde ise devlet adamları hedef seçilmiş, politik, sosyal ve ekonomik düzenden memnun olmayanlar tarafından terör eylemleri gerçekleştirilmiştir. Soğuk Savaş dönemi ise terör olaylarının arttığı bir dönem halini almıştır. "Avrupa'nın taraf olmadığı ulusal ve uluslararası sorunlar terör saldırıları yüzünden zoraki bir biçimde Avrupa'nın gündemine taşınmıştır."⁴

1990'lardan itibaren etnik ve dini temelli terör örgütleri başta Balkanlar olmak

³Deniz Ü. Arıboğan, "Uluslararası Terörizmin Yeni Yüzü", Uluslararası Politikada Yeni Alanlar Yeni Bakışlar, Faruk Sönmezoğlu (ed), İstanbul: Der Yayınları, 1998,s. 453-454.

⁴Şevket Ovalı, "AB'nin Terörizmle Mücadele Politikasındaki Dönüşüm: 11 Eylül Ve Madrid Saldırılarının Etkileri", *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, Cilt 5, No:3, Bahar 2006, s. 81.

üzere Avrupa da yayılmaya başlamıştır.

Avrupada 1970-2001 yılları arasında terörizmle mücadele bağlamında özel ve bağlayıcılığı olan ortak bir topluluk politikasından söz etmek mümkün değildir. Zira sorun iç güvenlik genel başlığı altında ele alınmış olup 1970'den 1990'lara kadar terörle mücadelenin ana başlıklarını suçluların iadesi ve yargılanması süreçleri oluştururken, kişilerin serbest dolaşımı, iltica ve göç, terörle mücadele alanının 1990 sonrasında ki temel konu başlıklarını oluşturmaktadır.⁵

AB terörizmle mücadele bağlamında yasal ve operasyonel bağlamlarda önlemler alma yoluna gitmiştir. 11 Eylül saldırıları AB'nin terörizmle mücadele politikasında köklü değişimlere neden olmuştur. Saldırıların ardından ABD'yi yalnız bırakmayacaklarını ifade etmişler ve terörizmin polisiye, idari ve ekonomik boyutlarıyla ele alınmasının gerekliliği ortaya konmuş bu bağlamda çeşitli önlemler alınmıştır. Lakin AB genelinde terörizm kavramı ve terör örgütleri konusunda yaşanan fikir ayrılıkları, tehdit algılamasındaki ayrıcalıklar, egemenlik yetkisinin devredilmek istenmemesi alınan önlemlerin etkinliğini azaltmaktadır. "Finlandiyalıların % 6'sı terörizmi ciddi bir tehdit olarak görürken İspanya'da bu oran % 93'e çıkmaktadır."⁶

Küreselleşme kavramının ekonomik, siyasi, kültürel birçok boyutu vardır. Kavram ekonomik açıdan dünyayı tek bir pazar haline getirmek isteyen kapitalizmin bir uzantısı iken, siyasi açıdan Sovyetler Birliği'nin yıkılışı ve Amerika'nın dünyaya hâkim olması, kültürel açıdan da dünya çapında tek düzeliğe geçişi vurgular. Bu dönemde terörizmin eli de güçlenmiştir. Ulaşım ve haberleşme ağındaki gelişim, finans sorunlarının uyuşturucu ticareti, kara para aklama yoluyla giderilmesi, internet vb iletişim teknolojilerinden faydalanma terörist grupları güçlendirmiştir. Bu dönemde "Artık terörizm; uluslararası bir yeni savaş stratejisi, uluslararası bir sivil inisiyatif dayanışması ve zarar verebilme gücü çok daha artmış militanların

⁵ a.g.e s. 85.

⁶Cameron Stewart, "EU Split on Islamic Terror Threat",The Australian News, <http://williamwebb.org.blogspot.com/2005/05/eu-split-on-islamic-terror-threat.html> (20.07. 2011).

özgüvenle savunduğu bir olgudur.”⁷ Karşılıklı bağımlılığın artması, devletlerin sorunları tek başına çözmeye yetersiz kalışı, gayrî resmi nüfuz etme yollarının medya aracılığıyla açılması, uluslararası güvenlik sorunlarının büyümesi, silah sanayindeki gelişmeler neticesinde silah tüccarlarının ve terör örgütlerinin ön plana çıkması küresel düzende artık devletlerin tek büyük aktör olmadıklarını ortaya koymuştur. Küresel düzenden şikâyetçi olan ve dışlanmış olduklarını düşünenler terörü seslerini duyurma yolu olarak kullanmaktadırlar. Böylece terör küresel düzenin en tehlikeli yönü olarak ortaya çıkmaktadır. Zamanla terör İslam ile bağdaştırılmaya başlanmış ve Avrupa ülkelerinde “İslamofobi”nin varlığı yerini daha da belirginleştirmiştir. Pek çok Avrupalı Müslüman potansiyel tehlike olarak görülmekte, iş, eğitim ve barınma konularında sıkıntı yaşamaktadır.

Avrupa’nın 11 Eylül’ü olarak kabul edilen Madrid ve Londra saldırılarından sonra üye ülkeler terörizme karşı daha güçlü önlemler almaya yöneldiler. Bu bağlamda Avrupa hükümetleri yıllarca karşı karşıya kalmaktan çekinmediği PKK’yı da karşısına almaktadır.

EUROPOL’ün yayınladığı Avrupa Birliği’nde Terörizmin Durumu ve Eğilimler 2008” başlıklı raporda Avrupa’da gerçekleştirilen saldırıların büyük çoğunluğunun ayrılıkçı nitelikte olduğu ve PKK’nın gerçekleştirdiği ayrılıkçı saldırılarla AB’nin güvenliğinin tehdit edildiğine dikkat çekildiği vurgulanmıştır.⁸

⁷İhsan Bal, “Küresel Terörle Mücadele, Türkiye-AB Eksenli Güvenlik Politikaları: Yeni Bir Alternatif Olabilir mi?”, *Türkiyeli Avrupa: Türkiye’nin Üyeliğinin AB’ye Olası Etkileri*, Sedat Laçiner, Mehmet Özcan, İhsan Bal, İstanbul: Hayat Yayınları, 2004, s. 213–214.

⁸Nail Amudi, “EUROPOL’ün Terörizm Raporu: Avrupa’nın Güvenliğini Tehdit Eden PKK’nın Finansman Kaynağı Uyuşturucu Ve İnsan Ticareti”, <http://www.turquie-news.fr/spip.php?article2537> (08.11.2010).

BİRİNCİ BÖLÜM

TERÖR, TERÖRİZM, NEDENLERİ VE TİPOLOJİ

Tarihçe

Her ne kadar insanın kendi türünü öldürmesi çeşitli şekillerde ve farklı amaçlar doğrultusunda insanlık tarihi kadar eski olsa da terör ve terörizm sanayileşme döneminde, asimetrik bir savaşın stratejisi ve ölü üzerinden propaganda kurgusuyla ortaya çıkmıştır.⁹

Terörün tarihi insanlık tarihi kadar eskidir. Terörü kelime anlamı bağlamında ele alacak olursak birçok argümanı terörle birlikte değerlendirebiliriz. Terör ve terörizmi dinsel anlamda Habil'in kardeşi Kabil'i öldürmesine kadar götürmek mümkündür. En eski örneklerinden bir diğeri de Filistin'deki M.Ö 73–66 yıllarındaki kutsal savaşçı Zealot/Siccari'lerin Roma vatandaşlarına ve Roma imparatorluğu yönetimini destekleyenlere karşı yapmış olduğu eylemlerdir. Günümüzü ele alacak olursak trafik teröründen de bahsedebiliriz.

Siyasi terörün bilinen ilk örnekleri arasında Roma İmparatoru Julius Ceasar'ın M.Ö. 44 yılında öldürülmesi yer almaktadır. M.S. 66–73 yılları arasında Roma yönetimine karşı faaliyet gösteren ve kurbanlarını ılımlı Yahudiler arasından seçen bağnaz bir Yahudi fraksiyonuna kadar uzanabilecek bir tarihçe söz konusudur.¹⁰

Alamut Kalesi'nde Hasan Sabbah'ın eylemlerinden de bu bağlamda söz edilebilir. Avusturya İmparatorluğu Veliahdı Arşidük Franz Ferdinand'ın Bosna'da öldürülmesi terörizm konusunda verilebilecek örneklerden biridir. İslâm tarihinde de terörün çok önemli bir yeri olmuştur. Hz. Ali'nin öldürülmesi İslâm dininin mezheplere bölünmesine yol açmıştır.

Terör köken itibariyle Latince “Terrere” yani “korkutmak” kelimesinden gelmektedir. Siyasal anlamda ise terör bir fikri zorla kabul ettirmek için güç ve şiddet

⁹İhsan Bal, *Terörizm Terör, Terörizm ve Küresel Terörle Mücadelede Ulusal ve Bölgesel Deneyimler*, Ankara: USAK Yayınları, 2006, s. 351.

¹⁰Deniz Ülke. Arıboğan, “Uluslararası Terörizmin Yeni Yüzü”, *Uluslararası Politikada Yeni Alanlar, Yeni Bakışlar*, Faruk Sönmezoglu (der), İstanbul: Der Yayınları, 1998, s. 449–450.

kullanma faaliyetlerini anlatır.¹¹ Terör dehşet, aşırı korku-dehşet saçma ve bu amaçla yaralama, yıkma ve öldürme davranışlarıdır.¹² Eski bir Çin atasözüyle dile getirilirse bir öldür bin korkut.¹³ Çevreye korku salarak sesini duyurma amacı güden terör planlı bir mücadele yöntemidir. Bugünkü anlamıyla ise “terör” kelimesi ilk kez Fransız Devrimi’nden sonra kullanılmış ve 1793 Mart’ından 1794 Temmuz’una kadar süren dönem “terör rejimi, terör dönemi” olarak adlandırılmıştır. Fransız Devrimi’ne muhalif olan veya öyle olduğu sanılanlara karşı yapılan baskı rejimini destekleyenler “terörist” olarak adlandırılmıştır. Bu baskı rejimi sırasında 300000 şüpheli tutuklanmış ve 17000 kişi öldürülmüştür. Böylece terörizm aslında bir siyasi araç olarak ve ilk önce devlet terörü olarak çıkmıştır.

Terörün tarihini iki bin yıl öncesine kadar götürebilmek mümkündür fakat terörizm modern çağa özgüdür. Terörün tarihçesine baktığımızda genel bir sınıflandırma yoluyla üç dalga görürüz: Birinci dalga; 19. yüzyılda terörün sanayileşme ve kentleşmesini devam ettiren Batı ülkelerindeki işçi hareketleri ile ortaya çıkması iken ikinci dalga; 20. yüzyılda; bağımsızlık hareketleri nedeniyle ön plana çıkan terör olayları belirgin olsa da baskın olan söylemin “Soğuk Savaş Terörü” olması ile gelişen dönemdir. SS terörü devletlerin bizzat terör uygulaması olmayıp Doğu ve Batı bloklarındaki devletlerin karşı tarafla mücadele eden terör örgütlerini yoğun bir şekilde desteklemeleri ile oluşmuştur. Üçüncü dalga; ise Soğuk savaşın galibi ABD’nin dünyanın tek lideri olmasının verdiği özgüvenle uluslararası sözleşmelere daha az uyan, kimlerin “haydut devlet” (rogue state) olacağını ve kimleri cezalandırılacağını belirleyen bir konuma yükselmesi eşliğinde oluşmaktadır. Bunun sonucunda tabandan gelen terör örgütleri ön plana çıkmıştır.

Teknolojinin sunduğu avantajları kendi kazanımlarına çeviren örgütler; yeni düzenin söylemlerini mağdur merkezli ajite ederek, özellikle 1990’lı yılların ikinci

¹¹Birol Akgün, *11 Eylül Sonrasında Dünya ABD ve Türkiye*, Konya: Tablet Yayınları, 2006, s. 37.

¹²Mehmet Ali Civelek, *Küreselleşme ve Terör*, Ankara: Ütopya Yayınevi, 2001, s.26.

¹³Paul Wilkinson, “Terör Ve Terörizm: Kavramlar, Özellikler Ve Tipoloji”, çev Talip Kabadayı, *Silinen Yüzler Karsısında Terör*, Cemal Güzel (ed.), Ankara: Ayrac Yayınevi, 2002, s.144.

yarısından sonra hareketliliklerini arttırmak suretiyle liderliğini Usame Bin Ladin' in yaptığı El Kaide çatısı altında birleşmeyle başladılar.¹⁴

1980'lerde Afganistan'da Sovyetlere karşı mücahitlere destek veren ABD yönetimi "dinsiz komünizmin" yıkılmasına ivme kazandırmak için Orta Asya'da pompaladığı İslamî uyanışın da bir gün kendisi için problem teşkil edeceğini tahmin edememiştir.¹⁵

Küreselleşme dönemi ile beraber terör örgütleri de yeni yetenekler kazanmıştır: Bunları şu şekilde sınıflandırmak mümkündür: Birincisi; terör örgütleri insanlar mal ve hizmetlerle finansın denetimsiz ve serbest dolaşımı sayesinde eylem yapma yetenekleri ve yandaş bulma konusunda çok uluslu ve sınırları aşan bir nitelik kazanmışlardır. İkincisi, artan iletişim ve ulaşım sayesinde terör örgütleri örgütlenme modellerini sürekli yenileyebilmektedirler. Bu bağlamda bölgesel ve küresel ittifaklar kurmaya başlamışlardır. "Küreselleşme sayesinde yasa dışı işlerden büyük miktarlarda paralar kazandılar. Böylece bir yanda suç örgütleri ile yasa dışı ittifaklar geliştirirken bir yandan da malî bağımsızlıklarını elde ettiler."¹⁶

Doksanlı yıllarla birlikte terörizm yöntem değiştirmiştir. Zira ideolojileri bağlamında 1960'lar ve 1970'ler de aşırı sağ ve sol ideolojiden gruplara rastlamak mümkünken 1990'larla birlikte din, terörün ideolojik boyutunda fazlasıyla yer almaya başlamıştır. Japonya'daki Aum tarikatını ve Ortadoğu kökenli İslamcı hareketleri örnek gösterebiliriz.

Terörizm konusunda önemli bir yere sahip olan ve mistik şiddeti neredeyse ahlaken ve ruhen canlandırıcı bir güç olarak görmeleri ile dikkat çeken Sartre ve Fanon'un fikirleri devrimci entelektüeller arasında yayılmıştır. Paul Wilkinson' a göre Sartre teröristlerin kurbanlarının bedenlerini görmeyecek kadar gözlerinin kör

¹⁴ İhsan Bal, *Alacakaranlıkta Terörle Mücadele ve Komploları Teorileri*, Ankara: Usak Yayınları, 2006, s. 37.

¹⁵ Çağrı Erhan, "ABD'nin Orta Asya Açılımları ve 11 Eylül Sonrası Yeni Açılımları", *Stradigma*, Ekim 2003, Sayı 9, s. 21.

¹⁶ Nihat Ali Özcan, *Küreselleşme Bağlamında Terörizmle Mücadele*, T.C Genel Kurmay Başkanlığı, Birinci Uluslararası Sempozyum Bildirgeleri, İstanbul: 2003, s.96.

olmasını “O Liberté! Que de crimes on commet en ton nom” (Ey Özgürlük! Senin uğruna ne cinayetler işlenir) mantığına dayandırmaktadır.¹⁷

Terörizmin uluslararası platformda kabul görmüş tek bir tanımı yoktur. Aynı devletin farklı kurum ve organlarının bile terörizm hakkında yaptığı tanımların değiştiği görülmektedir.¹⁸ Uluslararası hukukta terörizmin tek bir tanımının yapılmasının gerekli olup olmadığı konusunda yazarlar iki ayrı kampa bölünmüştür. Belli bir tanımın gerekli olduğunu kabul edenlere göre, bu durum terörizmle mücadelede etkin bir strateji oluşumuna yardımcı olacakken tanımın zaman kaybı olacağını savunanlara göre ise bu süre çocuk öldürme, rehin alma suçlarını engelleme üzerine harcanmalıdır. Tanımlama konusundaki sorun, devletlerarasındaki güç, siyasal sistem, ideoloji, çıkar ve önceliklerin farklı olmasından kaynaklanmaktadır.

Genel kullanımıyla terörizm, seçilmiş veya diktatörlük niteliğinde kurulu bir yönetime karşı kişiler veya gizli örgütler tarafından uygulanır.¹⁹

Terörizmin tanımlanmasında yaşanan en büyük zorluk ulusal bağımsızlık mücadelesi için gerçekleştirilen eylemlerle terör eylemlerinin ayırımına dairdir. Zira bu eylemlere maruz kalan ve bu eylemleri destekleyen ülkeler ortak bir tanım konusunda uzlaşmamaktadır. Kısaca bir ülke için “özgürlük savaşçısı” olan diğer ülke için “terörist” olarak kabul edilmektedir. Bu durumun temel belirleyicisi ise ulusal çıkarlar ve yorumlama biçimidir. Tanımlamadaki ikircikli tutum Soğuk Savaş boyunca Üçüncü Dünya Ülkeleri ve sömürgelerini kaybetmek istemeyen Batılı devletlerarasında sıkça yaşanmıştır. “Bağlantısız devletlere göre sömürgecilik, ırkçılık ve apartheid'a karşı yürütülen her türlü eylem terörizmin kapsamı dışında sayılmalı ve tanım, sadece şahsi menfaat gözeten şiddet eylemlerini kapsamalıydı.”²⁰

¹⁷Paul Wilkinson, “Terörist İdeolojiler Ve İnançlar”, çev Talip Kabadayı, *Silinen Yüzler Karşısında Terör*, Cemal Güzel (ed.), Ankara: Ayraç Yayınevi, 2002, s. 186.

¹⁸Fatma Taşdemir, *Uluslararası Terörizme Karşı Devletlerin Kuvvete Başvurma Yetkisi*, Ankara: Usak Yayınları, 2006, s 9.

¹⁹Arthur Goldschmidt JR, Lawrence Davidson, çev. Aydemir Güler, *Kısa Ortadoğu Tarihi*, Doruk Yayınları, 2008, s. 552.

²⁰Emre Öktem, “Uluslararası Hukukta Terörizm, Tanım Sorunu ve Milli Bağımsızlık Hareketleri”, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Dergisi*, Nisan, 2004, Yıl 3 Sayı 5, s. 143–144.

Tanım konusunda yaşanan çeşitliliği bazı örneklerini inceleyecek olursak; Terörizm; Türkan Alkan'a göre insanlara korku ve dehşet salarak siyasal amaçları gerçekleştirme yöntemidir.²¹

1937 tarihli Terörizmin Önlenmesi Ve Cezalandırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşmede terörizm; Bireylerin ya da bir bireyler grubunun ya da umumi halkın zihninde bir terör hayali yaratmak için tasarlanmış ya da planlanmış, bir devlete karşı yöneltilen kriminal eylemler olarak tanımlanmıştır.²²

Paul Wilkinson'a göre terörizm: (1976) şiddetin özel bir biçimi ya da yöntemidir, en az 3 tane temel elementi vardır: suçluların teröristik amaçları, izlenen yöntem, kurbanlar ve hedef kitlesi üzerindeki özel şiddet yöntemlerinin yayılması. Ona göre siyasi terörizm; cinayet ve yıkımın sistematik kullanımı ve cinayet ve yıkım tehdidi, teröristlerin politik amaçlarının kabul edilmesi için bireylerin, grupların, hükümetlerin sindirilmesidir.²³

Terörizm bir başkasına ıstırap veren ya da onun canına kasten gayri meşru eziyettir ya da makul düzeyi aşan cezalandırmadır.²⁴

Terörizm dikkat çekmek için korku ve alarm durumu yaratılmasıdır. (Jenkins 1977), Terörizm, kaçınılmaz biçimde güce daıdır.(Hoffman 1998)²⁵

Resmi Amerikan belgelerinde terörizm; hesaba katılmış şiddet kullanımı, ya da gözdağı vererek siyasi, ideolojik, dini amaçları gerçekleştirmek için şiddet tehdidinde bulunma ya da baskı ve korku işleme olarak tanımlanır.²⁶

²¹Necati Alkan, *Gençlik ve Terörizm*, Ankara: Emniyet Müdürlüğü Yayınları, 2002, s. 12.

²²Taşdemir, a.g.e, s. 23.

²³Alex P. Schmid, Albert J. Jongman, *Political Terrorism, A New Guide to Actors, Authors, Concepts, Data Bases, Theories And Literature*, s 37, http://books.google.com.tr/books?id=NgDks1hUjhMC&printsec=frontcover&dq=political+terrorism&hl=tr&ei=peIKTeWYBYmDOqS96Rk&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=1&ved=0CCgQ6AEwAA#v=onepage&q&f=false (10.10.2010).

²⁴H. Odera Oruka, 'Terörizm', çev. İbrahim Yıldız, *Silinen Yüzler Karsısında Terör*, Cemal Güzel (ed.), Ankara: Ayraç Yayınevi, 2002, s.365.

²⁵John Richard Thackrah, *Dictionary Of Terrorism*, 2004, s.68, http://books.google.com.tr/books?id=iVDDl6xfgfMC&printsec=frontcover&dq=dictionary+of+terrorism&hl=tr&ei=4uxKTZ2rJ9Hc4waFqcmrDA&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=1&ved=0CCgQ6AEwAA#v=onepage&q&f=false (10.10.2010).

Politik/Siyasi Terörizm kitabında Alex Schmid, terörizmin tanımlaması ile ilgili anketinde tanımın 2 karakteristik özelliğine ulaşmıştır: İlki; bireysel yaşam tehdidi oluşturması ikincisi; terörist fiillerin kurban ve hedef seçiminden oluştuğudur.

“Self-determinasyon” kavramı, teröristlere bir tür bağışıklık kazandırabilmekte ve terörizmi hukukileşme yoluna gidebilmektedirler. Sömürgecilik mücadelesiyle ilgisiz terörist gruplar dahi, eylemlerini ulusal bağımsızlık mücadelesi adı altında sunarak bu yolla dünya kamuoyunda yandaş kazanabilmektedirler.²⁷ Encyclopedia of Social Sciences’a göre de: Terörizm, önceden belirlenmiş amaçlarına ulaşmak için sistematik olarak şiddete başvuran bir örgütlenmiş grup ya da partinin kullandığı yöntem olarak da tanımlanmaktadır.²⁸

Terör, Terörizm, Gerilla Savaşının Farkları

Birbiri yerine kullanılan ve en çok karıştırılmaya müsait kavramlar arasında terör, terörizm ve gerilla savaşı bulunmaktadır. Teoride her ne kadar net bir ayırım yapılsa da pratikte, reel politik bağlamında, ayırım çıkarlar gereği yerini muğlaklığa bırakmaktadır.

Terörizmin gerilla savaşı ya da savaşın herhangi bir türü ile eş anlamlı değildir. Zira terörizm ile gerilla savaşı arasındaki en önemli fark terörizm niteliğindeki fiillerin sembolik olmasıdır.²⁹

Teröristler kendilerine gerilla derler lakin gerillalar terörist değildir, düzenli ordulara karşı savaşan düzensiz askerlerdir. Gerilla, asker gibi uluslararası hukuk kapsamında bir savaşa katılmış, toprak için mücadele vermektedir askerden farklı olarak küçük gruplar halinde örgütlendiklerinden aşırı hareketlilik ve düzensizlikten kaynaklanan avantajlarını bilerek savaşmaktadırlar. Teröristlerin ise öncelikli amacı

²⁶ Mahmood Bin Muhammad, *The Anatomy Of Terrorism*, 2004, s.1, file:///F:/ab%20ter%F6r%20ve%20ingilizce%20kaynak/ingilizce%20kaynaklar/the%20anatomy%20of%20terrorism.htm#v=onepage&q=an%20anatomy%20of%20terror&f=false (10.10.2010).

²⁷ Öktem, a.g.e s. 146.

²⁸ Nazmi Çora, *Uluslararası Terörizm ve Failleri*, İstanbul: USAK Yayınları, 2008, s. 20.

²⁹ Taşdemir, a.g.e, s.31.

yaptıkları eylemlerle toplum üzerinde korku yaratmaktır belli bir toprak parçası kazanmak ve belli bir bölgeyi elde tutmak değil.³⁰

Küçük hücreler halinde faaliyetlerini yürüten teröristlerin operasyon üsleri kentler olup herhangi bir yerde yoğunlaşmaları halinde hükümetin misillemesine maruz kalırlar. Teröristler, propaganda ve diğer siyasi hareketin parçası olabilirler fakat asıl görevleri kendilerini gizlemektir.³¹ Kısacası gerillanın amacı kırsalda “kurtarılmış bölgeler” oluşturmak, sayı ve kuvvet bakımından gelişen küçük askeri birlikler kurarak hükümet birliğine karşı mücadele etmektir. Teröristin ise hareket noktası kentlerdir ve amacı korku yaratarak hükümetten istediğini alabilmektir. Ayrıca gerillalar -istisnalar hariç- savaş kurallarına riayet ederek çarpışırken teröristler yöntemlerinde sınır tanımazlar ve sivil halka, masumlara saldırabilir suiskastler düzenleyebilirler.

Terör ile terörizm arasında da fark vardır. Terör gayri ihtiyari olarak meydana gelebilir. Bu bağlamda her türlü şiddet hareketi terör olarak tanımlanabilir. Terörizmden kastedilen ise siyasi unsuru içeren yani bir ideolojisi bulunan ve mevcut sistemi şiddet yolu ile tahribe yönelmiş olan durumlardır.³² Bu bağlamda devletin terör aygıtı olup olamayacağı tartışılabilir. Bu konudaki bazı görüşler şu yöndedir.

Devlet veya devlet içindeki gruplar tarafından gerçekleştirilen siyasal amaçlı şiddetin, “terör” olarak nitelendirilip nitelendirilemeyeceği sorunsalı üzerinde duran yazarlardan biri olan Wardlaw'a göre bu noktada “meşruiyet” kavramı karşımıza çıkmaktadır. “Toplumsal bir ürün” olarak nitelediği meşruiyet, Wardlaw için devlet ve devlet dışı gruplar arasındaki çizgiyi oluşturmaktadır. Devlet için eylemlerine meşruiyet kazandırmak ne kadar kolaysa, devlet dışı gruplar ve özellikle terör örgütleri için de meşruiyet kazanmak, zor fakat sürekli arzu edilen bir durum olarak gözükmektedir. Bu çerçevede bakıldığında devlet veya devlet içi grupların siyasal şiddet eylemleri politika, strateji, dış politika veya diplomasi olarak adlandırılırken, devlet dışı grupların aynı metodu benimsemeleri “terörist” olarak nitelendirilmelerine yetmektedir. Wardlaw da terörizmi diğer şiddet eylemlerinden ayırma yoluna gitmekte ve

³⁰Taner Özdemir, *Birleşmiş Milletler Çerçevesinde Terörizmle Mücadele*, Kara Harp Okulu, Savunma Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Güvenlik Bilimleri Anabilim dalı, Ankara: 2006, s. 4–5.

³¹Walter Laquer, “Terörizmin Yorumlanması”, çev. İbrahim Yıldız, *Silinen Yüzler Karşısında Terör*, Cemal Güzel (ed.), Ankara: Ayrac Yayınevi, 2002, s.103.

³²Alkan, a.g.e, s.13.

terörizmin ayırt edici özelliklerini “tahmin edilemeyen doğası, sürpriz ve şok unsuru” olarak sıralamaktadır.³³

Terör eylemlerini niteliksel tanımlama konusunda ulusal veya uluslararası bir anlaşmazlık söz konusu olmazken, terörizmin içerdiği siyasal ağırlık, ortak tanımlamayı oldukça zorlaştırmaktadır.³⁴ Siyasetin çifte standartlı doğası bu zorluğa neden olmaktadır.

Terör, kısaca silahlı eylemler marifetiyle kendini ve davasını duyurma, terörizm ise, bu eylemleri savunan, stratejilerini anlatan, aktaran, geliştiren bir düşünce disiplini veya akımıdır denebilir. Birincisinin stratejik eylem ikincisinin stratejik söylem olduğunu belirtmek gerekir.³⁵

Terörün Nedenleri

Teröristler dışlanmışlık/ yabancılaşma, sosyo-ekonomik yetersizlik, kimi zaman da sorunlarına bu yöntemle çözüm bulma, seslerini duyurabilme nedeniyle terörist eylemlere girişebilmektedirler.

Teröristlerin öncelikli amacı siyasi iradenin, liberal hükümetlerin ve halkın moralini ve güvenini sarsarak siyasi ve sosyal çöküntü için daha savunmasız hale getirmektir.³⁶ Diğer amaçları kısmi güç ve otorite sağladıkları toplumda kendilerine taraftar katılımı ve kitle desteği sağlamak globalleşmenin sağladığı her türlü teknolojik araçlardan, yazılı ve görüntülü basın da içerisinde olan her türlü kitle haberleşme araçlarını kullanarak amaçlarını dünya kamuoyuna duyurmaktır.³⁷

İnsanların neden terörist oldukları konusunda birçok görüş bulunmaktadır.19. ve 20. yüzyılın ilk yarısında taraftar bulan görüşe göre hasta ruhlu insanlar böylesi şiddet eylemlerini gerçekleştirmektedir. Diğer bir görüşe göre ise insanlar yaşadıkları

³³ Karacasulu, Ovalı, a.g.e, 56-57.

³⁴ Bal, *Terörizm, Terör, Terörizm, Küresel Terörle Mücadele de Ulusal ve Bölgesel Deneyimler*, s.9.

³⁵ Bal, *Alacakaranlıkta Terörle Mücadele Ve Komplolar Teorileri*, s.35.

³⁶ İdris Bal, ‘Terörizm, Liberal Devlet ve Uluslararası İşbirliği’, *21. Yüzyılda Türk Dış Politikası*, İdris Bal (ed), Ankara: Nobel Yayınları, 2004, s. 861.

³⁷ Ahmet Hamdi Topal, *Uluslararası Terörizm ve Terörist Eylemlere Karşı Kuvvet Kullanımı*, Beta Yayınları, İstanbul: 2005, s.44.

ve aşamadıkları sorunlar nedeniyle teröre meyiletmekte ve sorunlarını siyasal söylemlere çevirerek haklarını arama gerekçesi ile teröre başvurmaktadırlar.³⁸

9–11 Haziran 2003 tarihinde Oslo’da “Terörizmin Temel Nedenleri” konulu Uluslararası Uzman Toplantısı yapılmış ve terörizmin temel nedenleri araştırılmıştır. 2003’te Oslo’da yapılan “Terörizmin Temel Nedenleri” başlıklı konferansta belirtildiği üzere aşağıdaki temel sebeplerin terörizmin ortaya çıkışına öncülük ettiği düşünülmektedir:

- Demokrasi, kişisel özgürlükler ve yasal düzen eksikliği,
- Başarısız ya da zayıf devlet
- Hızlı modernleşme
- Uç noktadaki laik veya dini ideolojiler
- Siyasi şiddetin, iç savaşların, darbelerin, devrimlerin veya diktatörlüklerin tarihsel kalıntıları
- Güç eşitsizliği veya üstünlük
- Gayrimeşru veya bozulmuş hükümetler
- Gayrimeşru hükümetleri destekleyen güçlü dış aktörler
- Yabancı istilacılar veya sömürgeci güçler tarafından bastırılma
- Etnik veya dini kökenler nedeniyle ayrımcılık yaşama
- Devletin, karşıt görüşlü grupları veya oluşmakta olan sosyal sınıfları entegre etmede başarısız veya isteksiz olması
- Sosyal adaletsizlik
- Karizmatik ideolojik liderlerin varlığı

³⁸ Bal, *Alacakaranlıkta Terörle Mücadele ve Kompro Teorileri*, 2006, s 42–44.

- Tetikleyici olaylar³⁹

Buradan hareketle dinin doğrudan terör eylemlerinin kaynağı olmadığı ancak terör gruplarının eylemlerini meşrulaştırmak için dini bir araç olarak kullandığı vurgulanmıştır. İdeoloji ve dini araçlar dikkate alınması gereken önemli bir faktör olduğundan AB, Pakistan, Filipinler ve Endonezya gibi pilot ülkelerde özel yardım programları yoluyla terörle mücadele etmeye çalışmaktadır. Bu bağlamda AB kırılğan ve zayıf yapıdaki ülkeleri güçlendirmek için farklı programlar düzenlemektedir.

AB Komisyonu, Pakistan'da eğitim alanında özellikle Taliban'ın kendisine üye kazanmaya çalıştığı ilkökul düzeyinde faaliyet gösteren dini okullara maddi yardımda bulunmaktadır. AB'nin geliştirdiği bu gibi politikalarla, terör örgütleri ile kendilerine militan kazandıkları öğretim kurumları arasındaki bağın kesilmesinin amaçlandığı söylenebilir.⁴⁰

Terörün nedenleri irdelenirken tek bir perspektiften değil konunun bütün boyutları ve etkenleriyle incelenmesi gerekmektedir. Terörün nedenlerini aşağıdaki gibi altı ana başlık altında toplamak mümkündür:

- i. İdeolojik Nedenler**
- ii. Ekonomik Nedenler**
- iii. Sosyo-Kültürel Nedenler**
- iv. Psikolojik Nedenler**
- v. Etnik Nedenler**
- vi. Jeopolitik Nedenler**

³⁹Kemal Sayar, "Terör Nedir, Terörist Kimdir", <http://www.kemalsayar.com/sayfalar.asp?s=214> (07.11.2010).

⁴⁰Kedikli, a.g.e, s.74.

1-İdeolojik Nedenler terörizm ile ifade edilen bir kavram dahi olsa terörizmin kendisi bir düşünceler bütünü değildir.Bu bağlamda terörizm sadece mevcut bir ideolojiyi, siyasî düşünceyi hayata geçirebilmek için gerçekleşen bir eylem bütünüdür.

2-Ekonomik Nedenler daha çok yoksulluğun ajite edilmesi sonucunda ekonomik anlamda güçlüğe düşmüş insanların teröre meyletmesi şeklinde algılanabilir. Zenginlerin daha da zenginleştiği fakirlerin daha çok fakirleştiği kapitalizm dönemine bir tepki olarak kimi insanlar terörist olmuşlardır.

3-Sosyo-kültürel Nedenler hızla değişen toplumsal yapının hazmedilememesi sonucu bireylerin teröre bulaşmasıdır.

4-Etnik Nedenler etnik farklılıklar kişilerin kendilerini “özgürlük savaşçısı” ilan edip uluslararası arenadan da destek bulunca teröre neden olmaktadır.

5-Jeopolitik Nedenler bir ülkedeki zengin yeraltı ve yer üstü kaynaklarının paylaşımından doğan sorunlardır. Özgürlük ve refah da teröristlerin imkân ve fırsatlarını artırır. Aşırı özgürlüklerden yararlanan teröristler bunları kendileri için değerlendirirler.⁴¹

Terörizmin Özellikleri

Terörizmin temel özellikleri şunlardır:

1-İdeoloji değil stratejidir.

2- Eylemini meşrulaştıracak bir senaryo hazırlar.

3-Başka güç veya güçlerin taşeronu olabilir.

4-Mali destek vazgeçilmez gereksinimi olduğundan yasal ve yasa dışı gelir kaynakları arayışındadır.⁴²

⁴¹ Alişan Satılmış, *Terör ve Terörizm*, İstanbul: Emre Yayınları, 2001, s.14.

⁴² Alkan, a.g.e, s. 17-18.

6-Hedeflerinde ayırım gözetmez. Amaç kitleyi savunduğu siyasi pozisyonu kabul edecek duruma getirmektir.

8-Terörizmin zayıfın taktiğidir. Terörizme başvuranlar normal demokratik siyasal süreçte amaçlarına ulaşamayacağını anladıkları için bu yola başvururlar.⁴³

James M. Lutz ve Brenda J. Lutz'a göre politik şiddetin terörizm olması için terörizm bağlamında altı önemli öge bulunmaktadır:

1-Terörizm politik amaç ve motifleri kapsar.

2-Terörizm şiddet ya da şiddet tehdididir.

3-Terörizm hedef kitle üzerinde korku yaratmayı hedefler.

4-Şiddet devlet dışı aktörleri kapsayabilir.

5-Şiddet fiilleri güç artırımı için dizayn edilir.

6-Şiddet teşhis edilebilir örgütlerce yürütülür.⁴⁴

Terörizm bir savaş şekli midir? Terörist eylemlerin yıkıcı sonuçları ve ulusal güvenliğe ve bölgesel istikrara yönelttiği tehdit nedeniyle terörizmin bir savaş şekli olduğunu ileri sürülmekte ve Uluslararası terörizm açısından konuyu değerlendirdiğimizde ilk olarak devlet destekli terörizmin “yeni bir savaş şekli” olarak nitelendirilmesi ve Uluslararası Hukuk’un savaşa yüklediği teknik içerikleri kapsayabilmesi mümkünken; ideolojik, etnik veya dini kimlikler üzerinde şekillenmiş devlet dışı terörist örgütler tarafından gerçekleştirilen uluslararası terörizmin bir savaş şekli olması mümkün değildir.⁴⁵

Terörizmin neden devam ettiği hakkında üç önemli öge vardır: İlki: tek bir kontra terörist tekniğinin olmaması ya da hükümetlerin yerel terör sorunlarını çözmek için doğru teknik durumlardan yararlanamamalarıdır. İkincisi: olayların,

⁴³ Akgün, a.g.e, s. 38–40.

⁴⁴ James M. Lutz ve Brenda J. Lutz, *Global Terrorism*, London Routledge, London And New York: 2004, s. 10.

⁴⁵ Taşdemir, a.g.e, s. 32–33.

durumların ve sorunların terörizmle kamçılanması ve terörizm teşviki iken, üçüncüsü de bazılarının başarılı terörist kampanyalarının varlığını reddetmesine rağmen şiddetin başarılı olduğuna dair gösterge ve kanıtların bulunmasıdır.⁴⁶

Terörizmin Çeşitleri

Pek çok çeşidi olmaklar beraber başlıca türleri şunlardır:

1-Bireysel Terörizm

Tek bir birey tarafından işlenen ve herhangi bir organizasyona sahip olmayan terör olabileceği gibi bir grup ya da organizasyona dayalı terör şeklinde de olabilir ki bu grup aynı zamanda terörist örgütler olarak nitelenir. Terörist gruplar belli bir toplumsal sınıfın taleplerini dile getirmek amacıyla olabileceği gibi bir etnik grubun talepleri adına da ortaya çıkmış olabilir.⁴⁷

2-Devlet Terörizmi

Devletin mevcut siyasi rejimini korumak amacıyla vatandaşlarına karşı, kendi koymuş olduğu hukuk kurallarının dışına taşarak sindirme, işkence, korkutma, kötü muamele, belirsiz bir şekilde ortadan kaybetme vb. eylemlerde bulunmasıdır.⁴⁸ “Devlet terörizmi genellikle gizli yürütülür. Hükümetler bazen terörizme güçlerini korumaları için bel bağlarlar. Medya kontrol edilir ve hükümet tarafından yapılan terörist aktivitelerinin yayımlanmasına engel olunur.”⁴⁹

“Devlet terörizmi” devlet sponsorlu terörizmden ayırt edilmelidir. İkincisinde terörist eylemlerin faili devletin açık ya da örtülü desteği ile hareket eden devlet dışı aktördür. İlkinde ise devlet aktörleri tarafından uluslararası hukuk ve insan hakları hukukunun ihlali içinde gerçekleştirilen şiddet kullanımı mevcuttur. “Bu tür terörizm

⁴⁶ Lutz ve Lutz a.g.e, s.244–245.

⁴⁷ Tayyar Arı, *Uluslararası İlişkiler ve Dış Politika*, İstanbul: Alfa Yayınları, 2004, s. 544.

⁴⁸ Alkan, a.g.e, s.19.

⁴⁹ Harvey, W. Kushner, “Encyclopedia of Terrorism”, 2003, s. 345

http://books.google.com.tr/books?id=ZOfkAoDb_2IC&printsec=frontcover&source=gbs_ge_summar_y_r&cad=0#v=onepage&q&f=false (10.10.2010).

devlet politikasının bir parçası olarak işlenen soykırım/jenosit, insanlığa karşı suç, savaş suçu ve işkenceyi kapsamaktadır.”⁵⁰

20. yüzyılın ilk yarısında Stalin Rusya’da, Hitler Almanya’da, Mussolini de İtalya’da devlet terörünü uygulamışlardır. Bulgaristan’ın bir dönem Türklere karşı uyguladığı ırkçı baskı, Irak rejiminin Halepçe katliamı, Sırpın Boşnak ve Kosovalılara yönelttiği uygulamalar asimilasyon orijinli devlet terörünün bir başka yüzüdür.⁵¹

3-Devlete Karşı Terörizm

Devletin varlığına tehdit oluşturan gruplar küçük yapılanmalardan büyük kitlesel ayaklanmalara giden yolda terörizmi bir araç olarak kullanırlar.

Aralarında Paul Wilkinson, Walter Laqueur ve Yonah Alexander’ın da bulunduğu uzmanların öncülüğünü ettiği yaklaşım, terörizm eylemlerinin temel olarak Batı’yı, Batılı demokrasileri hedef aldığı görüşündedir. Bu eylemler üçüncü dünya ülkelerinden, Ortadoğu’dan ve de Sovyet temelli - günümüzde Sovyetlerin yerini köktenci İslam almıştır- bir “terör ağı”ndan kaynaklanmaktadır. Bu doğrultuda Batılı devletler, kendilerine yönelik terörist saldırılara “karşılık veren” ya da “misilleme”de bulunan, bunu da bir meşruiyet zeminine oturtan taraflar olurlar.⁵²

11 Eylül saldırıları ile saldırıların ardından oluşan yıkıcı ABD politikası için meşruiyet dayanağı arama durumu göz önüne alındığında, “devlete karşı terör” yaklaşımı uygulama alanını bulmuştur. 11 Eylül saldırıları, ABD’nin Afganistan’a müdahalesi ve ardından tehdit algıladığını iddia ettiği Irak’a saldırmasının meşru bir zemine oturtulması için kullanmış ve Soğuk Savaş’ın “öteki”si Sovyetler Birliği’nin yerine, radikal İslam terörünü koymasını sağlamıştır.

ABD 11 Eylül sonrası mağduriyet politikasından kendine meşruiyet kazanma yoluna gitmiştir. “Bu bağlamda, radikal İslamcılar Batı düşmanıdır ve Batı’nın temsil ettiği değerlerin en büyük sembolü olan ABD’ye saldırmışlardır. Dolayısıyla ABD

⁵⁰ Taşdemir, a.g.e, s.35.

⁵¹ Emin Demirel, *Terör*, Iq Yayıncılık, İstanbul: 2002, s. 31.

⁵² Cemal Güzel, “Korkunun Korkusu: Terörizm”, *Silinen Yüzler Karsısında Terör*, Cemal Güzel (ed.), Ayraç Yayınevi, Ankara: 2002, s. 8–19.

“mağdur”dur ve teröristleri cezalandırmak ve dünyayı terör tehdidinden kurtarmak için Afganistan’a yaptığı müdahale “meşru”dur.”⁵³

4- Uluslarötesi Terörizm

Devlet dışı aktörlerin uluslararası düzeyde şiddet eylemlerine karışması ile meydana gelir. Uluslararası terörizmden farklıdır. Uluslarötesi terörizm devlet müdahalesi olmadan devlet dışı aktörler tarafından gerçekleştirilen terörist eylemleri ifade ederken uluslararası terörizm, devletin desteği altında, bireyler veya gruplar tarafından gerçekleştirilen terörist eylemleri ifade etmek için kullanılmıştır.

5- Biyoterörizm

Kişiler, gruplar veya hükümetler tarafından gerek ideolojik, gerekse politik veya mali kazanç sağlamak amacıyla hastalık yaratıcı patojenlerin açık veya gizli şekilde yayılmasıdır.⁵⁴ Temel amaç özelde insanlar genelde canlılar üzerinde olumsuz etkileri olan mikropları silah olarak kullanmaktır. II. Dünya Savaşı sırasında Mançurya’da Japon kuvvetleri esirler üzerinde şarbon, veba ve çiçek gibi çeşitli enfeksiyon hastalıklarını⁵⁵ deneyip ölümlere neden olmuşlardır.

6-Nükleer Terörizm

Nükleer terörizm, terörist örgütlerin siyasi amaçlarını gerçekleştirebilmek için nükleer silahları insanları topluca öldürmek, ekolojik zarar vermek, psikolojik etki yaratmak için kullanması veya kullanma tehdidi içeren eylemleri gerçekleştirmesi neticesinde meydana gelir. Nükleer terörizm, faillerine çok önemli avantajlar sağlamaktadır. Bunun en büyük nedeni nükleer silahların çok sayıda insana zarar verebilmesi ve medyanın ilgisini uzun süre çekerek tüm dünyada yankı uyandırabilmesidir. Sovyetler Birliği’nin yıkılmasının ardından kitle imha silahlarının bütün türleri üzerindeki kontrolün azalması ve enformasyon teknolojisinin gelişmesiyle birlikte insanların internetten Kitle İmha Silahlarının

⁵³Serhan Yalçın, “Soğuk Savaş Sonrası Uluslararası Terörizmin Dönüşümü Ve Terörizmle Mücadele”, Süleyman Demirel Üniversitesi, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl 2, Sayı,4, Güz 2006, s.104.

⁵⁴ <http://www.bsm.gov.tr/nbc/biyoteror.asp#01> (01.11.2010).

⁵⁵ http://www.ctf.edu.tr/anabilimdallari/pdf/445/Biyolojik_Savas.pdf (30.08.2011).

(KİS) yapımı için bilimsel ve teknolojik bütün bilgilere ulaşımının kolaylaşması nükleer terörizm tehdidinin artmasına neden olmuştur. “Hatırlanacağı üzere 1995 yılında Aum Shinriki (Adalet Kurulu/Yüce Gerçek) terörist örgütü tarafından Tokyo metrosunda “sarin” kullanılması, teröristlerin KİS’ye ulaşmasının ve eylemler için kullanmasının mümkün olduğunun ilk örneğiydi.”⁵⁶

7-Narko Terörizm

Narko terörizm çağı 1970’lerde başlamış 1990’larda yoğunluk kazanmıştır. Terör örgütlerinin suç piyasasına yönelmesinde, Soğuk Savaş döneminde en üst noktaya çıkan düşman devlete karşı terör örgütlerinin desteklenmesi şeklindeki devlet destekli terörizmdeki düşüş önemli bir etkidir.⁵⁷ Terör örgütleri, uyuşturucu ticaretinin kontrollü bir şekilde işlemesine, sokak-sokak, bölge-bölge, ülke-ülke oluşturulan yapılanmalar sayesinde başka grupların söz konusu alana müdahale etmesinin önlenmesini sağlamaktadırlar.⁵⁸

Dünyanın en büyük 25 terörist grubunun en az bir düzinesinin dünya çapındaki uyuşturucu ticaretiyle bağları vardır. Bu terörist grupların bazıları, Kolombiya Devrimci Silahlı Güçleri, Kolombiya Birleşik Savunma Grupları, Ulusal Özgürlük Ordusu, Parlayan Yol, Filistin İslami Cihat, El-Kaide, Özbekistan İslami Hareketi, Hizbullah, Kürdistan İşçi Partisi, Bask Vatan ve Özgürlük , Tamil El-âmin Özgürlük Kaplanları ve Abu Sayyaf’tır.⁵⁹

Narko terörizm; uluslararası terörist görüngüsünün yeni ve kötü bir halidir. Çünkü etkileri devamlı, sinsi ve tanımlanması düzensiz silahlı saldırganların patlamasından daha zordur. En önemlisi uyuşturucular, terör örgütlerinin genel aktivitelerini destekleyen gelir kaynaklarıdır. Hedef ülkelerde uyuşturucunun

⁵⁶ Saadat Rüstemova Demirci, “Nükleer Terörizm Tehdidi”, <http://www.tasam.org/index.php?altid=2792&syf=1> (01.11.2010).

⁵⁷ Hasan Aykın, *Aklama ve Terörün Finansmanı İle Mücadelenin Küresel Boyutu*, T.C Maliye Bakanlığı, Strateji Geliştirme Başkanlığı, Yayın No: 2010/406, Ankara: 2010, s. 148.

⁵⁸ Aykın, a.g.e, s. 149.

⁵⁹ Hasan Aykın, “Terör A.Ş”, *E-Yaklaşım Dergisi*, 2008, s.2. <http://www.mmd.org.tr/eserler/TER%C3%96R%20A%20S.pdf> (20.11.2010).

kullanılmasının en önemli diğer sebeplerinden biri de düşman ülke bütünlüğünün bozulmasının teröristlerin programları dâhilinde olmasıdır.⁶⁰

8- Siber Terörizm

Siyasal ya da sosyal amaçlar doğrultusunda bir hükümeti ya da halkı yıldırma, korkutma, zorlamak amacıyla bilgisayarlara ve bilgisayarlarda depolanan bilgilere karşı düzenlenen yasadışı saldırıdır. Ayrıca şiddet yaratma ya da korku yaratacak tehdit oluşturmak önemlidir.⁶¹

İngiltere’de Terörizm Yasası 2000 ‘ e göre bir grup internet eylemcisi Başbakan’a e-mail protestosu gerçekleştirir ve bu e-mail sisteminde bir çöküşe neden olursa buna terörizm adı verilebilecektir.⁶²

Siber terörizmin nedenleri diğer terörizm türlerinin nedenlerinden farklı değildir: intikam alma, macera duygusu, aç gözlülük, ya da güç gösterinde bulunma istemek vb. Nedenleri arasında bir farklılık söz konusu değilken teknolojinin bu güdülerini hareket ettirme gücünün ve hızının kuvvetli ve çabuk olması siber terörizmin yenilik getiren yönüdür. Ayrıca suçluların sadece bir parmak hareketi ile büyük karışıklıklar yaşatması ve engellenebilmelerinin zor oluşu da bu türün önemli diğer bir noktasıdır. Siber terörist kendi canını tehlikeye atmadan oturduğu yerden ülkenin toplumsal yaşamına zarar verebilecek eylemlerde bulunabilir, bankaların finans kurumlarının bilgilerini ve iletişimini alt üst edebilir gerekli olan ekipmanlar ise bomba, silah değil sadece bir modem ve bilgisayardır.

9-Köktenci/Fundamentalist Terörizm

1980 ve 90’ların önemli bir trendi etnik ve dini anlaşmazlıklarda, kitle terörü kullanarak düşman görülen sivil halkı bu yolla evlerinden kovmaktır. Günümüzdeki çatışmaların çoğu etnik ve dini kökenli çatışmalar olup Soğuk Savaş sonrası dönemin

⁶⁰ Thackrah, a.g.e, s. 177.

⁶¹ Dorothy E. Denning, *Cyber Terrorism*, 23 May, 2000, <http://www.stealth-iss.com/documents/pdf/CYBERTERRORISM.pdf> (10.10.2010).

⁶² Mehmet Özcan, *Siber Terörizm ve Ulusal Güvenliğe Tehdit Boyutu*, <http://www.turkishweek.ly.net/turkce/makale.php?id=87> (10.10.2010).

uluslararası siyasi yapısı bunda etkilidir. Bu dönemde Yeni Dünya Düzeni karışıklıkları, katı etnik ve dini anlaşmazlıklar Balkanlardan Kafkasya, Kuzey Asya ve Kuzey Afrika'ya kadar savaş haline dönüşebilmiştir. Yerel ve uluslararası terörizmin fundamentalizm yoluyla ya tamamen ya da kısmen terörist gruplar üzerinde etki etmesi vurgulanması gereken önemli bir diğer noktadır. 1970'lerin sonuna kadar tüm terörist gruplar seküler amaçlara sahipken 1990'lardan itibaren terörist grupların bir bölümü dinsel hale gelmiş ve çoğu İslam ile anılmaktadır.

Dini fanatizmin kitle ölümlerine eğilimli olduğu tartışılmaya başlanmıştır. İntihar bombacısı kutsal bir savaşta olduğuna ve Tanrı'nın emirlerini uyguladığına inanır. Bu yerel terörist gruplar arasında önemli olan 5 eğilim bulunmaktadır:

1-şehir merkezlerini büyük bombalamalar,

2-kitle öldürücü saldırılar,

3-savunmasız finansal ve ticari noktaları bombalamak,

4-birçok ülkede ailelere, şirket ve hükümetlere yönelen şantajdan duyulan gerginlik,

5-uluslararası organize suç örgütleri ve terörist gruplar arası yakın işbirliği.⁶³

Köktenci terörizm; terör örgütlerinin, yapılan saldırıların, saldırılardaki ölümlerin sayısı bakımından en hızlı gelişen terör türlerinden biridir. 1968'de teşhis edilebilir terörist gruplarından yalnızca iki tanesi dini görüş dışındaki terörist gruplarındandı. 1979'daki İran İslam Devrimi'nden sonra 1980'de oran 11/48 idi. 1994 deki oran ise 16/49 idi. Köktenci terörizmin tamamlayıcı bir parçası ruhani ya da dini otorite desteği terörist hareketleri eylemcilerin gözünde meşrulaştırmaktadır.⁶⁴ 1960'lar ve 1970'ler de aşırı sağ ve sol ideolojiden gruplara rastlamak mümkünken 1990'lardan itibaren din, terörün ideolojik boyutunda önem

⁶³ Paul Wilkinson, *The Strategic Implications of Terrorism*, ss.5-6.
<http://www.comw.org/rma/fulltext/00sondhi.pdf> (27.10.2010).

⁶⁴ Stefan M. Aubrey, *The New Dimension of Terrorism*, s. 44,
http://books.google.com.tr/books?id=VJJG14mHbGAC&printsec=frontcover&dq=the+new+dimension+of+terrorism&hl=tr&ei=i_BKTeLIBMeR4gbh5ozzCw&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=1&ved=0CCwQ6AEwAA#v=onepage&q&f=false (10.10.2010).

kazanmıştır. Japonya'daki Aum tarikatını ve Ortadoğu'daki çeşitli İslamcı hareketleri örnek gösterebiliriz. "Bugün dünyada yaklaşık 50 kadar aktif terörist grup vardır; bunların neredeyse yarısı dinî duygularla hareket ederler. El Kaide, Hamas, Hizbullah bunların en temel örnekleridir."⁶⁵

Dini ve seküler terörist grupları arasındaki öldürücülük düzeyi farklılıklarını ne belirler?

Piazza'nın görüşüne göre; uzmanlara göre dini terörist gruplar daha fazla kayıp vermeye eğilimlidirler. Terörizm uzmanları dini terörist grupların daha fazla kayıp verdirilmeye eğilimli olmalarını dört temel nitelikleriyle açıklamaktadırlar. İlki, dini terörist grupların kültürel kimlikle motive edilmeleri ve yabancıyı temsil eden düşmanın karşısında kültürel asaletini, şerefini ispatlamak istemesidir. İkincisi, dini teröristler izleyenlerin gönüllerini ve akıllarını kazanma isteği ile daha az bağıdırlar. Hareketleri için genel bir onay almayı arzulamazlar, onun yerine manevi ödülle ödüllendirilmeyi isterler. Üçüncüsü, dini teröristler tüm toplumlara ve politik statükolara savaş ilan ederler seküler grupları gibi belirli hükümetlere değil. Sonuncusu ise dini teröristlere göre şiddet artırıcı bir harekettir, iletişimin bir aracıdır. Bilim adamları, 1980'ler ve 1990'larda başlayan radikal İslamcı terörizmin çarpıcı artışının, dini yönlü terörist grupların işlediği terörist saldırıların öldürücülüğünü artırmasına önemli katkı sağladığını tartışırlar. İslamcı terörist grupların daha öldürücü olduğuna kanaat getirmişlerdir. Bu iddialarını 1968 den 2005 e kadar olan terörist saldırıların %93,6' dan İslamcı grupların sorumlu olmasına bağlarlar.⁶⁶

James A. Piazza terörist atakların ölümcüllüğünün artmasından sorumlu olanlar nelerdir sorusunu sormuş ve şöyle cevaplamıştır: Bilim adamları şu olasılıklar üzerinde dururlar: terörist grupların medyayı ele geçirmesi ve kamuoyunun dikkatini çekmek istemesi, öldürücü silahların varlığının artması, devlet destekli terörist gruplarının artmaya başlaması, amatörlerin kullanımının saldırıların bir parçası haline

⁶⁵ Türel Yılmaz, *Ortadoğuda Terör ve Uluslararası Etkileri*, http://vizyon21yy.com/documan/genel_konular/Milli%20Guvencilik/Ortadogu/Orta_Doguda_Teror_ve_Uluslararasi_Etkileri.pdf (10.09.2011).

⁶⁶ James A. Piazza, *Is Islamist Terrorism Dangerous, An Empirical Study Of Group Ideology, Organization and, Goal Structure*, s. 63-64 http://pdfserve.informaworld.com/447702__907848566.pdf (27.10.2010).

gelmesi, etnik terörist atakların artması, saldırıların karmaşıklaşması ve dini motivasyonlu terörist grupların doğması. Dini terörizmin doğuşu, tüm çağdaş analizlerdeki terörist atakların ölümcüllüğünün artmasını açıklayan son yirmi yıldaki çalışmaların ortak noktasıdır. Dini motivasyonlu terörist gruplar seküler olanlara göre saldırıya daha fazla eğimlidir ve daha çok kayıpla sonuçlanır. 1968'den 2005' e kadar yapılan uluslararası terörist saldırılarda dini kökenli olanlarında 3810 kişi ölmüş ve bu yıllar arasındaki en fazla kayıp bu saldırılarla gerçekleşmiştir.⁶⁷

⁶⁷ Piazza, a.g.e, s. 63–64.

İKİNCİ BÖLÜM

KÜRESELLEŞME VE ULUSLARARASI TERÖRİZM

Küreselleşme: Kavramsal Çerçeve

20. yüzyılın sonlarına doğru popülerleşen küreselleşme kavramı daha çok ekonomik boyutta ele alınsa da siyasal ve sosyal boyutunun önemi inkar edilemez. İki kutuplu dünyadan tek kutuplu dünyaya doğru bir dönüşüm süreci içerisinde küreselleşmenin, dünyanın bütünleşmiş tek bir pazar haline gelmesini savunan yeni kapitalizmin bir uzantısı olduğu ileri sürülebilir.⁶⁸ Küreselleşme, batı değerlerinin dünya çapında yaygınlaşmasıdır ve bununla birlikte siyasal parçalanmayı getirmektedir. Ekonomik anlamda aynı modelin içine bir bütünleşme yerleşmektedir. Siyasal bağlamda, eski yapılar bakımından, küreselleşme parçalanmayı, yani bölünmeyi hedeflemektedir.⁶⁹

Küreselleşmenin dikkate değer kaynakları arasında iletişim, bilişim, ulaşım ve haberleşme ağlarındaki gelişmeler ile Sovyetler Birliğinin çökmesi sonucu ortaya çıkan yeni uluslararası düzen bulunmaktadır. Küreselleşme kavramı, üzerinde durulan noktadan yapılan tanımlara göre değişebilmektedir. Bir yandan kendine özgü değerleri ötekine kabul ettirmeyi öne sürenlerin içinde bulunduğu süreç olarak tanımlanırken diğer yandan ötekinin bu baskıya karşı koymaları neticesinde farklı şekillerde tanımlanabilmektedir. Batı'yı ilk kategoriye koyarken ikinci kategoriye Çin, Hindistan, İslam medeniyetlerini yerleştirebiliriz. Küreselleşme bir yandan bütünleştirirken bir yandan da ufalanmayı beraberinde getirerek paradoks yaratmaktadır:

Küreselleşme; yerleşme, sömürgecilik ve kültürel benzeşme yollarıyla, dünyanın bir ucundan öbür ucuna Avrupa kültürünün yayılmasının doğrudan sonucu olarak tanımlanabilir.⁷⁰ Küreselleşme üçayaklı bir olay: siyasal olarak Birleşik Amerika'nın dünya jandarmalığı, ekonomik olarak uluslararası sermayenin

⁶⁸ Ahmet Tonak, *Küreselleşme: Emperyalizm Yerelcilik İşçi Sınıfı*, İmge Yayınları, Ankara: 2000, s. 109.

⁶⁹ Sertaç, H. Başeren, "Terörizm ve Uluslararası İlişkiler", *Stratejik Araştırmalar Dergisi*, Sayı 1, Şubat 2003, s. 57.

⁷⁰ Hüner Tuncer, *Küresel Diplomasi*, Ankara: Ümit Yayıncılık, 2006, s. 32–33.

egemenliği. Kültürel olarak iki kolu var, tekdüze bir tüketim kültürünün empoze edilmesi ve kültür farklılığı olan her gruba ayrı siyasal özerklik verilmesi eğilimi.⁷¹

Batı sömürüsünün küreselleşme adı altında ortaya çıkması Batılı olmayan toplumlarda, Batıcı, kentli, orta ve yüksek sınıf mensuplarıyla kırsal ve kent yoksulları arasındaki ekonomik ve toplumsal uçurumu artırmıştır. Bu durum küreselleşmeye olan nefreti, tepkiyi tetiklemiş ve terör eylemlerine giden yolu açmıştır. Demokrasi ve insan haklarına önem verilir görüntüsü küreselleşmeyi daha ileri bir aşama olarak ortaya çıkarırken “teki”nin daha acı durumlara sürüklendiği noktada küreselleşmenin ilerleme olmaktan çok emperyalizmi gündeme getirdiği ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda terörizme giden yol aılmıştır.

Küreselleşme Amerika’nın Soğuk Savaş’ın bitmesiyle kesinleşen siyasal ve ekonomik zaferidir. Yani Amerikan teknolojsi, sermayesi ve kurumlarının tüm dünyaya yayılması ve tüm dünyaca benimsenmesi, küreselleşmenin ta kendisidir.⁷²

Küreselleşmenin odak konumundaki Amerika küreselleşmeye verdiği önemi stratejik belgelerine kadar yansıtmıştır. Clinton yönetiminin 1999’da açıkladığı “Yeni Bir Yüzyıl İçin Ulusal Güvenlik Stratejsi” küreselleşmeye özel bir vurgu yapmaktadır. Küreselleşmeye niçin bu denli değer verildiği, kavramın ABD yönetimi tarafından yapılan tanımından anlaşılmaktaydı. “ABD’ye göre, ... Küreselleşme, ekonomik, teknolojik, kültürel ve siyasal bütünleşmeyi hızlandıran, tüm kıtalardan insanları birbirlerine yakınlılaştıran, fikirlerini, mallarını ve bilgilerini paylaşmalarına imkân sağlayan bir süreçtir.”⁷³ Böylece ABD küreselleşmenin önemine vurgu yaparken küreselleşmeye yönelen nefretin adresi de öncelikle ABD’ye ardından da müttefiklerine terör eylemleri olarak gerçekleşmiştir. Zira Usame Bin Ladin

⁷¹ Emre Kongar, *Küresel Terör ve Türkiye: Küreselleşme, Huntington, 11 Eylül*, İstanbul: Remzi Kitabevi, 2002, s. 29.

⁷² Mehmet Ali Civelek ve Temel Demirer, “Dördüncü Bunalım Dönemi Arifesinde”, *Küreselleşme ve Terör, Terörizm, Saldırganlık, Savaş, Kitap 2*, Mehmet Ali Civelek (der), Ankara: Ütopya Yayınevi, 2001, s. 162.

⁷³ ağrı Erhan, “Küreselleşme Döneminin Tehditleriyle Mücadele”, *Stradigma*, http://www.stradigma.com/turkce/haziran2003/makale_01.html, (12.11.2009).

eylemlerinin hedefinin Arap Yarımadasını ekonomik olarak sömüren ve küçük Yahudi devletine hizmet eden Amerika ve müttefikleri olduğu bilinmektedir⁷⁴.

Küreselleşme ve Terörizm

Devlet dışındaki aktörlerin etkinliğinin artması anlamında küresel yapı, terörist grupları yeni aktörler olarak ortaya çıkarmaktadır. Terör örgütleri bir yandan farklı devlet dışı aktörlerin devlet otoritelerini yönlendirme ve bazı davranışlara sevk etme amacıyla geliştirdiği bir silah olarak kullanılırken, diğer yandan da bağımsız aktörler olarak uluslararası siyaset sahnesine giriyor.⁷⁵ Dollard'a göre haklarının ihlal edildiğine, “küreselcilerin” kendilerine karşı suçlu olduğuna inanan failler, korkutmak, yıldırım ve hareketlerini bastırmak amacıyla gerçekleştirilen terörist eylemler ile tepkilerini göstermektedir.⁷⁶

Küreselleşme terör örgütlerinin de elini güçlendirmiştir. Ulaşım ve iletişim teknolojilerindeki gelişme ile mal, hizmet, insan, bilgi ve mali kaynakların serbestçe ve hızla yer değiştirmesi, ulusal sınırların geçilebilir oluşu terör örgütlerini de değişime uğratmıştır. Çok uluslu şirketlerin ortaya çıktığı gibi çok uluslu terör örgütleri de ortaya çıkmıştır ve terör küreselleşmiştir.

Terör örgütleri küreselleşmenin sunduğu nimetlerden faydalanarak finans sorunlarını çözdüler. Yıllık bir trilyon doları bulan uyuşturucu ticareti, kara para, mafya, insan kaçakçılığı gibi sektörlerde örgütlü olmanın avantajlarını kullanmaktadırlar.⁷⁷ Elde ettikleri paralar ile finans ve yasal ticaret piyasalarında yer edinerek daha da güçlü hale gelmektedirler. Teknolojinin getirdiği kolaylıklardan sonuna kadar yararlanarak propaganda alanlarını genişletmektedirler.

Bir siyasî akım olarak küreselleşme batı değerlerinin dünyaya hâkim olmasını ifade ettiğine göre küresel terörizm, bu değerlerin hâkimiyetini sorgulayan bir

⁷⁴ Bkz <http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/105827.asp> (11.10.2010).

⁷⁵ Deniz Ülke Arıboğan, *Tarihin Sonundan Barışın Sonuna: Terörizmi Anlamak ve Anlamlandırmak*, İstanbul: Timaş Yayınları, 2003, s. 189.

⁷⁶ Anthony Lake, çev. Cem Küçük, *6 Kâbus*, İstanbul: Bilge Karınca Yayınları, 2003, s. 35.

⁷⁷ “Küreselleşme, Uluslararası Sistem ve Terörizm”, <http://www.tasam.org/index.php?link=55> (02.11.2010).

olgudur. 11 Eylül 2001 bunun çok tipik bir örneğidir.⁷⁸ Günümüz küresel ekonomik ve siyasal düzeni kuzeydeki zengin ülkelerin uluslararası ekonomide daha üstün olduklarını gösterirken güneydeki fakir ülkelerin ekonomik ve siyasal açıdan büyük ölçüde bağımlı olduklarını göstermektedir. Bu tablo neticesinde terörist etkinliklerin doğması ve gelişmesi açısından uygun bir ortam oluşmaktadır.

Teröristler kolayca hareket edecekleri gibi üniversite düzeyinde fen bilgisine sahip ve modern biyo-kimyasal teknolojiye ulaşan birisinin evinin bodrum katında Londra, Washington, Tokyo nüfusunu yok edebilecek kimyasal ve biyolojik maddeleri üretebileceği belirtilmektedir.⁷⁹

11 Eylül saldırıları ile zayıfın güçlüye dayatması olarak şekillenen asimetrik tehdit artık terörün küresel bir boyut haline geldiğini gözler önüne sermiştir. Fakat bu saldırılar sonrasında Batı da İslam ve terörü özdeşleştirme gözlemlenmiş ve İslamofobi yaygınlaşmıştır.

Artık terörizm; uluslararası bir yeni savaş stratejisi, uluslararası bir sivil inisiyatif dayanışması ve zarar verebilme gücü çok daha artmış militanların özgüvenle savunduğu bir olgudur.⁸⁰ Küresel terörün İslam coğrafyasından başlayıp, dünya geneline yaygınlaşmasını şu şekilde özetlemek mümkündür: Yaşadıkları felaketlerin sorumlularını dışarıda arayan, “geri kalmışlık” psikolojisi içerisinde daha çok hırçınlaşan, Batı karşısında her türlü mücadeleyi kaybettiğine inanan ve duygusallığı ön plana çıkaran radikallerin siyasal şiddet olaylarına yönelmesi ve terörizmi bir çıkış yolu olarak görmeleridir.

1989’da 528 ulusal terör olayı meydana geldiğinde Ortadoğu uğradığı 193 saldırıyla, dünya genelinde de toplam %37 ile en çok saldırıyla karşı karşıya kalan bölge olmuştur. Diğer saldırılar da eklendiğinde, Ortadoğu ile bağlantılı terörizm

⁷⁸ Sertaç Başeren, “Küresel Terör ve Türkiye” (Sempozyum), *Stratejik Araştırma ve Etüt Merkezi (SAREM) Yayınları*, Yıl 1, Sayı 6, 29 Mayıs 2006, s. 5–6.

⁷⁹ Yılmaz, a.g.e, s. 373.

⁸⁰ İhsan Bal, “Küresel Terörle Mücadele, Türkiye-AB Eksenli Güvenlik Politikaları: Yeni Bir Alternatif Olabilir mi?”, *Türkiyeli Avrupa: Türkiye’nin Üyeliğinin AB’ye Olası Etkileri*, Sedat Laçiner, Mehmet Özcan, İhsan Bal, İstanbul: Hayat Yayınları, 2004, s.213–214.

oranı %45'e tırmanmaktadır. Latin Amerika, 131 saldırı ya da toplam %25'le ikinci sırayı alırken Batı Avrupa 96 olayla üçüncü olmuştur.⁸¹

Karşılıklı bağımlılığın artması, devletlerin sorunları tek başına çözmede yetersiz kalışı, gayrî resmi nüfuz etme yollarının medya aracılığıyla açılması, uluslararası güvenlik sorunlarının büyümesi, silah sanayindeki gelişmeler neticesinde silah tüccarlarının ve terör örgütlerinin ön plana çıkması, küresel düzende artık devletlerin tek büyük aktör olmadıklarını ortaya koymuştur. Bu bağlamda küresel dengelerin düzenlenmesi yolunda terör örgütlerine önemli roller düşmeye başlamıştır. Madalyonun diğer yüzünde ise bu küresel düzenden şikâyetçi olan ve dışlandıklarını düşünenler, terörü seslerini duyurma yolu olarak kullanmaktadırlar. Böylece terör küresel yapının en tehlikeli yönü olarak ortaya çıkmıştır.

Uluslararası Terörizm Ve Nedenleri

Uluslararası terörizm, uzun bir geçmişe sahip olmakla beraber son yıllarda kaydettiği gelişim ve almış olduğu görünüm bakımından yeni olup uluslararası barış ve güvenliğe yönelik önemli bir tehdit oluşturmaktadır.⁸² Uluslararası terörizmi önleme çabalarını güçleştiren en önemli sorunlardan bir tanesi, uluslararası terörizmin tanımı konusunda henüz müşterek bir uzlaşmaya varılmamış olmasıdır. Bir ulusun terörist kabul ettiği kimse diğer uluslar tarafından özgürlük savaşçısı olarak kabul edilmektedir.⁸³

Uluslararası terörizmde yeni olan; modern toplumların savunmasızlığının artmasıdır. İntihar bombacıları binlerce insanı öldürebileceğinden toplumu korumak zor bir hal almaktadır. Günümüzde terörist aktiviteler ucuza mâl olabilirken (11 Eylül saldırıları tahmini 500 000 Euro ve Madrid saldırıları 25 000 Euro) terörizmle mücadele daha karmaşık ve pahalı olabilmektedir. Dahası Batı Avrupa'daki Müslüman göçmen gruplarının Avrupa'daki saldırılardan sonra özellikle gençlerinin

⁸¹ Bruce George, Timothy Watson , "1992 Sonrası Terörizmle Uluslararası Mücadele", *Silinen Yüzler Karsısında Terör*, çev Başak Özger, Cemal Güzel (ed.), Ayraç Yayınevi, Ankara: 2002, s. 190.

⁸² Ahmet Hamdi Topal, *Uluslararası Terörizm ve Uluslararası Ceza Mahkemesi, Uluslararası Hukuk ve Politika*, Ankara: USAK Yayınları, Yıl 1 Sayı 3, 2005, s. 77.

⁸³ Mesut Hakkı Çasın, "Uluslararası Hukuk Açısından Terör ve Organize Suçlar", *21.Yüzyılda Türk Dış Politikası*, İdris Bal (der) , Ankara: Nobel Yayınları, 2004, s. 878.

“kaybetmişlik” ve “ayrımcılık” hislerine kapılması uluslararası terörizmin artmasına neden olabilmektedir.

Terörizmin uluslararası bir nitelik kazanmasının ve artmasının başlıca nedenleri şunlardır:

*Uluslararası haberleşme ve ulaşım araçlarının son yıllardaki çok hızlı gelişimi,

*Yeni silah ve teçhizatlar ile teknolojik imkânların artması,

*Bazı ülkelerin ideolojilerini ve devrimlerini yaymada terörizmi yöntem olarak seçmeleri,

*Uluslararası terör örgütleri arasındaki istihbarat, eğitim, lojistik, teknik, finans temini, eylem yöntemleri konusunda organik bağların ve işbirliğinin artması.⁸⁴

Uluslararası terörizmin boyutlarının artmasının nedenleri arasında küreselleşmeye duyulan tepki, teknolojik gelişmelerin terör örgütlerinin işini kolaylaştırması, bazı devletlerin terörü görmezlikten gelmesi veya destek olması, terörizme destek veren kitlelerin sayısının artması yer almaktadır. Ayrıca yasadışı yollarla uyuşturucu ve silah kaçakçılığı gibi işlerle maddi olanaklar sağlayan terör örgütleri, hem eylemlerinin biçimlerine çeşitlilik katmış, etkilerini arttırmış, hem de en ciddi tehdit unsuru olarak uluslararası ilişkiler platformuna girmişlerdir.⁸⁵

1989 basımı, “Terörizm, Dünü, Bugünü, Yarını”⁸⁶ adlı kitabında Profesör Yılmaz Altuğ’un tespitine göre terörizm;

- Yabancılara veya yabancılara ait hedeflere yöneltilirse,
- Hükümetler veya birden fazla devlet tarafından beslenen unsurlarca yapılırsa,
- Bir yabancı hükümetin veya uluslararası örgütlerin siyasi mekanizmalarını etkilemek için yapılırsa uluslararası nitelik kazanmaktadır.⁸⁷

⁸⁴ http://www.antalya.pol.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=187:uluslararası-terörizm&catid=35:teröre-kar&Itemid=108 (27.11.2009).

⁸⁵ Mutlu Sesli, *21. Yüzyılda Yeni Güvenlik Tehditleri Ve AGSP'nin Geleceği*, <http://www.e-akademi.org/incele.asp?konu=21.%20Y%DCZYILDA%20YEN%DD%20G%DCVENL%DDK%20TEHD%DDTLER%DD%20VE%20AGSP%92N%DDN%20GELECE%D0%DD&kimlik=1192007985&url=makaleler/mesli-1.htm> (10.11.2010).

⁸⁶ Yılmaz Altuğ, *Terörizm, Dünü, Bugünü, Yarını*, Ankara: T.C İç İşleri Bakanlığı Yayınları, 1989.

1960'ların sonu 1970'lerin başlarında "terörizmin uluslararasılaşması"nda Filistin sorununun etkisi büyüktür. Arap ülkelerinin 1967 Savaşında yenilmesi sonucunda Filistinli militanlar savaş ya da diplomasi yolu ile kapanan kapıları uluslar arası şiddete başvurma yolu ile açabileceklerini düşünmüşlerdir. Zira bu yöntem tüm dünyada seslerinin kolayca duyulmasını da sağlayacaktır. "Bu bağlamda 2 Haziran 1968'de Filistin Kurtuluş Halk Cephesi'ne dâhil üç silahlı Filistinli teröristin, bir İsrail El-Al ticari uçağını Roma'dan Tel Aviv'e gidiş rotasında kaçırması terörizmin uluslararasılaştığının ilk habercisi olmuştur. Bunu, 1972 Münih Olimpiyat Oyunları trajedisi izlemiştir."⁸⁸ Terörizmin uluslararasılaşmasının diğer nedeni gelişmiş ülkelerde özellikle öğrenci grupları arasındaki Neo-Marksist ve Troçkist solculuğun doğmasıdır. Bunların ortak özellikleri ABD'nin Vietnam politikasına ve Üçüncü Dünya ülkelerine yönelik neo-emperyalizm politikasına olan muhalif tutumlarıydı. Japonya Kızıl Ordusu ve Kızıl Tuğaylar gibi terörist örgütler bu eğilimin bir sonucu olarak ortaya çıkmışlardır. 1980'li yıllarda terör örgütlerinin temel motivasyonu devrimci ideoloji olmaktan çıkıp etnik ve dinsel bir yapıya bürünmüştür. 1980'lerde Ortadoğu'daki Amerikan diplomatlarına ve askeri hedeflere yapılan intihar saldırıları dikkatleri artan devlet destekli terörizme çekmiştir.

Güçlü devletlerin etkin politikaları karşısında kendisi için bir çıkış noktası bulamayan bazı devletler, terörü engelleri aşmada bir araç olarak görmüşlerdir. Güçlü bazı devletlerin de uluslararası alanda kendi politikalarının işlerliğini kolaylaştırmak ve rakiplerini etkisiz kılabilmek için terörü bir araç olarak kullandıkları görülmektedir. Geçtiğimiz yüzyılda; özellikle İkinci Dünya savaşından sonra nükleer bir dengenin kurulması ile sıcak savaştan kaçınılmış, buna mukabil terörizm gün geçtikçe yaygınlaşmıştır.⁸⁹

Muğlak ve paradoksları içinde barındıran bir kavram olan terörizm hakkındaki literatür çalışmaları sorunun çözümlenmesi bağlamında kemikleşmiş yapıyı içinden daha da çıkılmaz bir hale getirmektedir. Uluslararası terörle mücadelenin öncülüğünü yapan A.B.D'nin literatürdeki etkinliği göz önüne alındığında, terörizmi destekleyen

⁸⁷ http://www.antalya.pol.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=187:uluslararası-terörizm&catid=35:teröre-kar&Itemid=108 (27.11.2009)

⁸⁸ Taşdemir, A.g.e , s. 40.

⁸⁹ "Uluslararası Terörizm", <http://www.egm.gov.tr/temuh/terorizm6.htm>, (04.12.2009).

lkeler arasında, A.B.D'nin global ve bölgesel politikalarını benimsemeyen Libya, Sudan, İnan, Suriye gibi ülkelerin gösterilmektedir. Literatürdeki egemen söyleme karşı çıkan Chomsky ise günümüzde uluslararası terörizm mücadele eden başlıca ülke olan ABD'nin, bu konu günümüzde fazla tartışılmasa da, Reagan döneminde uluslararası terörizmi finanse ettiğini, yönlendirdiğini, sınır ötesi operasyonlar için kullandığını ve Nikaragua'da bunun bir rneği görüldüğünü belirtmektedir. 1980'lerden önce ABD için uluslararası terörizmin odak noktası Küba ve Lübnan iken, 1980'lerde Orta Amerika olmuştur. Chomsky'e göre, ABD Küba'ya ve Lübnan'a karşı da terörist operasyonlar gerçekleştirmiştir, fakat literatürde bu konuya fazla yer verilmemiştir.⁹⁰

Uluslararası terörizm, bir yabancı ülke vatandaşlarına, kurumlarına ya da hkmetlerine karşı yöneltilen doğrudan terörist eylemlerini kapsayabileceği gibi, uluslararası boyutun daha dolaylı bir Őekil aldığı terörizmi de içerebilmektedir. Zira terörist grup, yabancı bir devletten nakit para, silah, lojistik ve siyasi destek olarak ad hoc işbirliği tesis edebilir.⁹¹

Uluslararası terörizm ve küresel terörizm kavramları birbiri yerine kullanılabilen kavramlardır. Ancak "Küresel Terörizm" kavramı daha geniş bir kavram olarak küreselleşmeye duyulan tepki ile küresel bir köy halini alan yer kürede terörizmin nerede, ne zaman ve nasıl ortaya çıkacağı belli olmayan bir tehdit olduğunu vurgulaması ve teknolojinin tüm nimetlerinin kullanabilecek duruma geldiğinin vurgulanabilmesi bakımından önem taşımaktadır. Ayrıca sorunun salt devletlerarası işbirliği ile çözümlenmesinin zor olduğunu belirtmek bakımından da önem taşımaktadır kısacası sorunun kemikleşmesi olarak da nitelendirilebilir. Artık terörizm günlük uluslararası hayatı bir elçilikte yemek yemekten, zirvelere kadar farklı Őekil ve aşamalarda rahatsız etmekte ve tehdit oluşturmaktadır. İkinici olarak, terör devlet dışındaki gruplarca benimsendiğinde devletin tekel olarak meşru g kullanmasının da yer aldığı uluslararası camia kurallarını tedricen zayıflatmaktadır. nc olarak devletler tarafından terör benimsendiğinde veya desteklendiğinde

⁹⁰Nilfer Karacasulu, Şevket Ovalı, *Terör: Kavramsal eşitlilik*, Mülkiye Dergisi, Cilt 28, Sayı 243, s. 52.

⁹¹ Taşdemir, a.g.e, s. 44.

devletlerin kendi varlıklarını güçlendiren karşılıklı sınırlama sistemini tehdit ettiği söylenebilir.

11 Eylül 2001 tarihinde ABD, 12 Ekim 2002 tarihinde Endonezya'nın Bali Adasında, 15–20 Kasım 2003 tarihinde İstanbul, 11 Mart 2004 tarihinde Madrid, 07 Temmuz 2005 tarihinde Londra, 23 Temmuz 2005 tarihinde Mısır ve son olarak 9 Kasım 2005 tarihinde Ürdün'ü hedef alan bütün dünyadaki terörist saldırılar, uluslararası terörizmin geldiği noktayı gözler önüne sermektedir.

Teröristlerin dünyanın hemen her yerinde ortaya çıkma ihtimali, yerlerinin belli olmaması, sayılarının, sosyal konumlarının belirsizliği ve kullanabilecekleri silahların çeşitliliği asimetrik terör tehdidinin geldiği noktayı ortaya koymaktadır.⁹²

Küreselleşme dönemi uluslararası terör eylemlerinin önceki dönemlerden farkı, kullanılan yöntemlerin farklılaşması ve özellikle 11 Eylül saldırılarında görüldüğü gibi zayıfın güçlüye dayatması olan asimetrik tehdidin kullanılması ve büyük başarı yakalamasıdır. Ayrıca önceden belli bir coğrafyaya yayılan terör eylemleri artık dünya çapına yayılmıştır ve nereden ne zaman ortaya çıkacağı belli değildir.

20. yüzyıl, özellikle son on yılı itibariyle, uluslararası terörizm olgusunun çok yönlü bir dönüşüme uğradığı ve devletlerin teorik olarak karşısında durup pratikte dış politika aktivitelerine meşruluk katmak için bizzat başvurdukları bir kimliğe büründüğü bir dönem olması nedeniyle öne çıkmaktadır. Daha önceleri teröristler siyasal amaçlarına ulaşmak için öldürücü ama nispeten sınırlı silahlar kullanan fırsatçılarken, 21. yüzyılın teröristler tarafından tahrip gücü yüksek silahların kullanılacağı bir “süper terörizm” çağı olabileceği üzerinde durulmaktadır.⁹³

Küresel terörün nedenleri olarak şu argümanları sıralayabiliriz: Küresel terörün ilk nedeni, dünya üzerinde süregelen yerel savaşlardır. Zira bu savaşları ilkelerini evrenselleştirmek için kullanmaktadırlar. Orta Doğu'daki Filistin-İsrail veya Arap-İsrail çatışması, günümüzde terörü küreselleştiren en önemli öğelerden biridir. Bu

⁹² <http://www.erzurum.pol.tr/subeler/tem/teror.htm>. (28.11.2009).

⁹³ Yalçın, a.g.e, s.100.

çatışma sona erdirilmeden, dünyada terörün son bulacağını beklemek boşuna olacaktır. Küresel terörün ikinci nedeni ise, Yeni Dünya Düzeni bağlamında, küreselleşme döneminde, küresel egemenlik savaşıdır. Bu bağlamda ABD, mevcut egemenliğini geliştirerek pekiştirmek için, yayılmacı bir politika izlemektedir. Küresel terörün üçüncü kaynağı, milliyetçi ve dini ideolojilerdir. Dördüncü kaynağı da teknoloji alanındaki gelişmeler yoluyla seslerini duyurup uluslararası nitelik kazanabilmeleri ve sahip oldukları teçhizatlarını geliştirebilmeleridir.

Avrupa Birliği'nin Terörizmin Finansmanı ile Mücadelesi

AB'nin terörizmle mücadelesinde terör örgütlerinin finansmanı ile olan mücadele önemli bir yer tutmaktadır. Terör örgütleri yasadışı uyuşturucu kaçakçılığı, adam kaçırmaya, kara para aklama, sahtecilik, dolandırıcılık, gasp, devlet destekleri gibi yollardan finanse edilmektedir. Bunun yanı sıra yasal olarak da kar amacı gütmeyen yardım kuruluşları ve ticari işletmeler de kullanılmaktadır. Bu nedenle AB çeşitli önlemler almıştır. AB, Avrupa Komisyonu'nun da üyesi olduğu Mali Eylem Gücü "Terörizmin Finansmanına İlişkin Özel Tavsiyeleri"ni temel almaktadır. 20 Ekim 2005 tarihli Avrupa Komisyonu Tebliği'nde AB'nin terörizmin finansmanı ile mücadele stratejisine ilişkin temel çerçeve çizilmiştir. Bu kapsamda, "bilgi alışverişi", "finansal işlemlerin izlenebilirliği" ve "şeffaflık" olmak üzere üç temel alan olarak belirlenmiş ve alınması gereken tedbirleri şöyle sıralanmıştır:

a-) Bilgi alışverişi: Terörizmin finansmanı ile mücadelede ulusal ve uluslararası düzeyde bilgi paylaşımı büyük önem arz etmektedir. Bu bağlamda söz konusu Tebliğ ile ilgili kurumların (mali otoriteler, finansal denetim birimleri, Adalet Bakanlıkları, istihbarat kuruluşları, kolluk kuvvetleri ve terörist malvarlıklarının dondurulmasıyla yetkili idari birimler) işbirliğine gitmeleri gerektiği belirtilmiştir.

b-) Finansal İşlemlerin İzlenebilirliği: Üye ülkelerde, terörist malvarlıklarının belirlenmesi, takibi, dondurulması ve müsaderesini yürütecek kurumların oluşturulması ve bu kuruluşlar arasında işbirliği mekanizmasının kurularak hızlı hareket eden terörist ve diğer kriminal fonların takibinin kolaylaştırılması gerekmektedir.

c-) Şeffaflık: Kar amacı gütmeyen kuruluşların terörizmin finansmanında yoğun bir şekilde kullanılmalarından ötürü bu alanda şeffaflığın artırılmasına

yönelik olarak standartların geliştirilmesi gerekmektedir. Bunun yanı sıra, üye ülkelerin mali denetim birimleri arasında işbirliğinin artırılması çağrısında bulunularak, Avrupa Polis Teşkilatı (EUROPOL) ile gerçekleştirilecek ortak bir çalışmada kar amacı gütmeyen kuruluşların terörizmin finansmanında kullanılmalarına ilişkin bir risk haritası çıkarılmasına karar verilmiştir.⁹⁴

AB'nin terörizmin finansmanı ile mücadele politikasında temel teşkil eden diğer bir belge ise 2005/60 sayılı Finansal Sistemin Suç Gelirlerinin Aklanması ve Terörizmin Finansmanı Amacıyla Kullanılmasının Önlenmesine Dair Konsey Direktifi'dir. Üçüncü Direktif olarak adlandırılan bu çalışma ile 1991/308/EEC sayılı "Mali Sistemin Suç Gelirlerinin Aklanması Amacıyla Kullanılmasının Önlenmesine İlişkin Konsey Direktifi" yürürlükten kaldırılmış ve üye ülkelerin suç gelirlerinin aklanmasını ve terörizmin finansmanını yasaklamaları gerektiği ifade edilmiştir.⁹⁵

Kaynağı "meşru" dolayısıyla "kara para" olarak nitelendirilemeyecek gelirler gizli dolaşımlara sokularak örgütlere tahsis edilmektedir. Aklamamanın tersine bir işlem söz konusu olup, yabancı literatürde "tersine aklama", ya da "temiz parayı kirletme" işleminden bahsedilmektedir. Kara para aklamada gelirin nereden geldiği terörün finansmanında ise gelirin nereye gittiği soruşturulmaktadır. 11 Mart 2004'teki Madrid saldırılarının maliyetinin bir bölümü 23 kilogram esrar satışı ile finanse edilmiştir.⁹⁶

Uluslararası Belgelerde Terörizm

Milletlerarası Ceza Hukuku'nun Birleştirilmesi Konferansları adı altında 1927 ile 1935 yılları arasındaki toplantılarda terör kavramı önemli bir yer tutmuştur. 26-29 Temmuz 1926 tarihinde alınan bir karar gereğince Varşova'da 1-5 Kasım 1927 tarihinde yapılan 1. Uluslararası Ceza Hukuku Kongresinde alınan bir tavsiye kararı ile Milletlerarası Ceza Hukuku Birliği seri konferanslar yaparak ceza hukukunun birleştirilmesi yönünde çalışmalar yapmıştır.

⁹⁴ Özgür Ütük, "Terörizmin Finansmanı ile Uluslararası Mücadele", *Bütçe Dünyası Dergisi*, Cilt 3, Sayı 32, Bahar 2009, s. 48.

⁹⁵ a.g.e. s. 48-49.

⁹⁶ *Terörün Finansmanı ile Mücadelede Uluslararası İşbirliği*, Türk Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, [http://test3.icisleri.gov.tr/ortak_icerik/www.icisleri/sunu2.ppt#258,2,Slâyt 2 \(10.10.2010\)](http://test3.icisleri.gov.tr/ortak_icerik/www.icisleri/sunu2.ppt#258,2,Slâyt 2 (10.10.2010)).

Brüksel’de 26 Haziran 1930’da yapılan konferansta, Varşova metnine terör kelimesi eklenmiş, ölçü olarak da “ortak tehlike yaratabilecek nitelikte herhangi bir aracın kasten kullanılması” kavramı getirilmiştir. 4 Aralık 1931 tarihinde yapılan Paris Konferansında halkı paniğe sevk eden ve patlayıcı maddelerin kullanıldığı eylemler terörizm olarak nitelendirilmiş ancak bir terör tanımı yapılmamıştır. Ekim 1933 tarihli Madrid Konferansında terörizm siyasi ve sosyal diye ikiye ayrılmış, sadece sosyal terörün tanımı verilmiş, “sosyal düzeni yıkmak amacıyla ne suretle olursa olsun halkı dehşet içine sürükleyecek araçları kullanan kimse cezalandırılır” denilmiştir.⁹⁷

16 Kasım 1937 tarihinde imzalanan Cenevre Sözleşmesi’nde, diplomatik misyona sahip kişilere karşı yapılan eylemler terör olarak nitelendirilmiş, buna karşı ülkelerin işbirliği ve dayanışma içerisinde olmaları belirtilerek gereken önlemlerin alınması istenmiştir. Ancak Cenevre Sözleşmesi yeterli ülke tarafından imzalanmamış ve yürürlüğe de girememiştir.

Milletler Cemiyeti 1935 yılındaki Kopenhag Konferansında “Terörün Önlenmesi ve Cezalandırılması” adında sözleşme hazırlamış ve 16 Kasım 1937 de Cenevre’de imzalanmıştır. Sözleşmenin 8. maddesine göre, “teröristi ya iade et veya cezalandır” ilkesi benimsenmiştir. Bu ilke ile terör ile siyasal suç kavramında anlaşamama durumunda suçluların cezasız kalmamaları sağlanmaktadır. Ancak sözleşme bazı ülkeler tarafından imzalanmışsa da, 2. Dünya Savaşının yaklaşması, Cemiyetin etkinliğini giderek kaybetmesi gibi nedenlerle yürürlüğe girememiştir.⁹⁸

Uluslararası terörizmi önlemeye yönelik olarak uçak kaçırma, rehin alma, bombalama gibi spesifik eylemleri yasaklayan somut içeriğe mevcut 12 evrensel sözleşme bulunmaktadır. 1373 sayılı BM Güvenlik Konseyi kararında tüm ülkelere söz konusu sözleşmelere bir an önce taraf olma ve hükümlerini uygulama sorumluluğu getirilmiştir. Bu sözleşmeler ise şunlardır:

⁹⁷ Hasan Tahsin Fendoğlu, Uluslararası Belgelerde Terörizm, 2000, s. 4
<http://www.hasantahsinfendoglu.com/akademik/makaleler/ULUSLAR%20ARASI%20D%C3%96K%C3%9CMANLARDA%20TER%C3%96R%C4%B0ZM.pdf> (09.10.2011).

⁹⁸ a.g.e s. 5.

1. Uçaklarda İşlenen Suçlar ve Diğer Eylemlerle İlgili Sözleşme: (Tokyo Sözleşmesi): 14 Eylül 1963 tarihinde Tokyo'da imzalanmıştır. Havacılık güvenliğiyle ilgilidir.
2. Uçakların Yasadışı Olarak Ele Geçirilmesinin Önlenmesi Sözleşmesi: (1970 Lahey Sözleşmesi): 16 Aralık 1970'de Lahey'de imzalanmıştır. Uçak kaçırma olaylarına yöneliktir.
3. Sivil Havacılığın Güvenliğine Karşı Kanunsuz Hareketlerin Önlenmesi Sözleşmesi: (1971 Montreal Sözleşmesi): Seyir halindeki uçaklara yönelik bombalama olaylarıyla ilgilidir. Yürürlüğe giriş tarihi ise 26 Ocak 1973'tür.
4. Uluslararası Korunan Kişilere Karşı İşlenen Suçların Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi (1971): Yüksek düzeyli devlet görevlilerine ve diplomatlara yönelik saldırılarla ilgilidir.
5. Rehin Alma Olaylarına Karşı Uluslararası Sözleşme: (Rehineler Sözleşmesi): 18 Aralık 1979 tarihinde New York'ta imzalanmıştır.
6. Nükleer Maddelerin Fiziksel Korunması Hakkında Sözleşme: (Nükleer Maddeler Sözleşmesi): 3 Mart 1980 tarihinde, New York ve Viyana'da imzalanmıştır. Nükleer maddelerin yasadışı yollardan elde edilmesi ve kullanılmasıyla mücadele amaçlıdır.
7. Uluslararası Sivil Havacılığa Hizmet Veren Havaalanlarında Kanunsuz Şiddet Eylemlerinin Önlenmesi ile İlgili Protokol (1971): Sivil Havacılığın Güvenliğine Karşı Kanunsuz Hareketlerin Önlenmesi Sözleşmesi'ne ektir.
8. Denizcilik Seyrüsefer Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesi Sözleşmesi: 10 Mart 1988'de Roma'da imzalanmıştır. Gemilerde gerçekleştirilen terör eylemlerine yöneliktir.
9. Kıta Sahaneliği Üzerinde Bulunan Sabit Platformların Güvenliğine Karşı Kanunsuz Eylemlerin Önlenmesi Protokolü: 10 Mart 1988'de Roma'da imzalanmıştır. Kıyı platformlarında gerçekleştirilen terör eylemlerine yöneliktir.
10. Plastik Patlayıcıların Tespit Edilmesi Amacıyla İşaretlenmesi Hakkında Sözleşme: 1 Mart 1991'de Montreal'de imzalanmıştır. Uçaklara yönelik sabotaj eylemlerinin önlenmesi için plastik patlayıcıların tespit edilebilmesi amacıyla kimyasal maddelerin işaretlenmesine yöneliktir.
11. Terörist Bombalamaların Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi: 1997 tarihli BM Genel Kurul Kararı Patlayıcı maddelerin öldürme, yaralama veya kamu mallarına ciddi zarar verme amacıyla gayrikanuni olarak kullanımının yasaklanmasına yöneliktir.
12. Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi (1999): Taraf devletlere, hangi şekilde olursa olsun doğrudan ya da dolaylı olarak,

terörist eylemleri işlemek veya bu eylemlerin gerçekleştirilmesinde kullanılacağını bilerek kasten mali kaynak temini ve toplanmasını spesifik olarak suç haline getirecek yasal düzenlemeler yapma yükümlülüğü getirmektedir.

13. Nükleer Terörizmin Önlenmesi Sözleşmesi (2005): Taraf devletlerde radyoaktif madde ve nükleer araçların dâhil olduğu terörist eylemlerin önlenmesi, faillerinin kovuşturulması, cezalandırılması ve bu kişilerin iade edilmesine imkân tanımakta, taraf devletlerarasında işbirliğinin artırılmasını amaçlamaktadır.⁹⁹

⁹⁹ Dışişleri Bakanlığı, http://www.mfa.gov.tr/terorizmle-mucadele-konusundaki-uluslararası-anlasmalar_.tr.mfa (10.10.2010).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

11 EYLÜL 2001 SALDIRILARI ÖNCESİ AB'İNİN TERÖRİZMLE MÜCADELE YÖNTEMLERİ

AB'nin terörle mücadelesine değinmeden önce Avrupa güvenlik politikasının tarihi arka planı ile değerlendirilmesi ortak tehdit tanımlamalarına verilecek Birlik bazında cevaplar önem taşımaktadır. Daha sonra 11 Eylül öncesi ve sonrası dönemler bağlamında terörle mücadele politikaları ve bu bağlamdaki değişim/ dönüşüm ele alınacaktır.

Avrupa Birliği Güvenlik Politikası

AB güvenlik endişeleri ile meydana gelmiş uluslararası bir örgütlenmedir. Zira Avrupa'da birlik oluşturma nedenleri arasında II. Dünya Savaşına yol açan Almanya ve Fransa arasındaki sorunları sona erdirme, Sovyetler Birliği tehdidinden korunma ve yaşanan I. ve II. Dünya Savaşları sonrası Avrupa kıtasının yeni yıkımlara tanıklık etmesini önlemek gibi temel güvenlik parametreleri yer almaktadır. Bu bağlamda, İkinci Dünya Savaşı sonrası entegrasyon çeşitli anlaşmalar yoluyla oluşturulmuştur. Birlik kurulduktan sonra II. Dünya Savaşı sonrası ekonomik kalkınmasını sağlamak, bütünleşme sürecini geliştirebilmek ve Birlik üyelerine yapılacak herhangi bir saldırıda yardıma bulunabilmek amacıyla 1954'te Batı Avrupa Birliği Örgütü'nü kurmuştur. Avrupa'da güvenlik kavramının oluşumuna bakıldığında BAB önemli bir paya sahiptir. NATO'nun 1949 da kuruluşuyla birlikte, başta Fransa olmak üzere Batı Avrupalı devletler rahatsızlık duymuşlardır zira örgüt Batı Bloğu devletlerini kapsamı içersine almaktaydı. Bu durumdan rahatsızlık duyan devletler Avrupa'nın kendine özgü bir güvenlik ve savunma sisteminin oluşması için çalışmalarda bulunulmuştur. BAB'nin resmi kuruluşu, 6 Mayıs 1954'te imzalanan Paris Antlaşması'dır. Bu antlaşmayla birlikte Brüksel Antlaşması'nın yerini BAB alırken örgüt Almanya ve İtalya'yı da kapsayacak şekilde üye sayısını 7'ye çıkartıyordu. 1984'e kadar NATO ile uyumlu olduğu gözlenen BAB'ın, bu tarihten itibaren ayrı bir güvenlik kurumu olma amacıyla hareket ettiği dikkati çekmektedir. Özellikle 27

Ekim 1984 tarihli Roma Deklarasyonu'nda BAB'ın daha aktif bir misyon üstlenmesi ve Avrupa dışındaki kriz bölgeleriyle de muhatap olması gerektiği vurgulanmıştır.

27 Ekim 1987'de Lahey Platformu'nda Kuzey Atlantik İttifakının "Avrupa Kanadı" olarak BAB'ın güçlendirilmesi şartının ileri sürülmüştür. Bu durum Avrupalı devletlerinin ayrı bir güvenlik kimliği oluşumuna gitme kararlılığını ortaya koymaktadır. Soğuk Savaş Dönemi'nde güvenlik gereksinimini küresel anlamda NATO, kıtasal boyutta ise BAB ile sınırlı tutan Avrupa izlenen bu politika neticesinde 1991 sonrası uluslararası sisteminin ihtiyaçlarını güvenlik ve savunma boyutunda karşılamaktan uzak olduğunu görmüştür. Zira Yugoslavya'nın parçalanma sürecinde Bosna Krizi, gerekse Kosova'daki sancılı günler AB'nin NATO'dan bağımsız bir dış politika ve güvenlik stratejisi izleyemeyeceğini ortaya koymuştur¹⁰⁰

Birliğin ekonomik gücüyle desteklenmiş ortak dış politika girişimlerinin ötesine geçebilmek için askeri güç oluşturma gerekliliği kabul edilerek 3-4 Haziran 1999 Köln Avrupa Birliği Zirvesi'nde BAB'ın 2000'de feshedilmesine karar verilirken "Petersberg Görevleri"¹⁰¹ olarak adlandırılan BAB'ın kriz yönetim görevleri AGSP kapsamına alınmıştır.¹⁰² Ve daha sonra 26 Şubat 2001 tarihinde imzalanan ve 1 Şubat 2003 tarihinde de yürürlüğe giren Nice Antlaşması çerçevesinde BAB'ın AB içindeki rolüyle ilgili maddeler AB Antlaşması'ndan çıkarılmıştır.

Güvenlik politikasının gelişme sürecinde şu aşamalar kaydedilmiştir: Alman-Fransız rekabetinin ortadan kaldırmak, ortak ve egemen üst kurumların özümsemesini sağlamak, ortak çıkar tanımlamaları yapabilmek, 1990'ların ortalarından itibaren üyeler arasında güvenliğin işbirliği ve genişleme yoluyla oluşumunu sağlamak ve güvenliği Ortak Dış ve Güvenlik Politikası ve Avrupa

¹⁰⁰Kader Özlem, "Avrupa'da Güvenlik Politikalarının Oluşum Süreci ve NATO-AB-Türkiye İlişkileri Açısından Analizi", <http://www.turksam.org/tr/a699.html> (02.11.2010).

¹⁰¹Petesberg Tipi operasyonlar Haziran 1992 de Petersberg Deklarasyonu ile uygulanır olmuştur. Bu Deklarasyon BAB'ın AB'nin savunma organı olarak geliştirilmesini ve NATO'nun Avrupa ayağının kuvvetlendirilmesini öngörmekteydi. Arama kurtarma ve tahliye operasyonları, barışı koruma, çatışmaların önlenmesi ve kriz yönetimi görevleriydi. Önder Aytaç Afşar, "Avrupa Güvenlik Ve Savunma Politikası", *Uluslararası Örgütler ve Türkiye*, Şaban Çalış (ed), Birol Akgün (ed) ve Önder Kutlu (ed), Konya: Çizgi Kitabevi, 2006, s 356.

¹⁰²Haydar Efe, "AB'nin Gelişen Avrupa Güvenlik Ve Savunma Politikası Ve Türkiye", *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9. Cilt, Sayı 3, 2007 s. 128.

Güvenlik ve Savunma Politikası bünyesine almak, güvenlik gündemi içerisine insan hakları, sınırlar, çevre sorunları, göçler, iktisadi ve sosyal istikrar konularını eklemek. Kosova Savaşı ve 11 Eylül saldırılarından sonra savunma ve askerî kapasite geliştirilmesine ilişkin ortak güvenlik politikası gelişerek ivme kazanmıştır. “İnsan hakları, demokrasi ve hukuk sisteminin, güvenlik ve istikrara ilişkin oynadığı rol ve yarattığı etki sebebiyle 1990’larda AB’nin güvenlik kriterleri antlaşmalarla düzenlenmiştir. ODGP, güvenlik hedefleri çerçevesinde formüle edilmiştir.”¹⁰³

Kasım 1993’de imzalanan Maastricht Antlaşması’yla ODGP oluşturmuştur. Bu antlaşma ile NATO’nun da desteğiyle Avrupa’ya özgü bir güvenlik ve savunma anlayışı oluşturulmuş ve Avrupa Güvenlik ve Savunma Kimliği’nden (AGSK) söz edilmeye başlanmıştır. “Bu sayede, BAB Avrupa güvenliğinde etkin hale getirilmeye çalışılmıştır. Ancak, BAB NATO’nun kontrolünde geliştirilerek, NATO’nun Avrupa ayağı haline getirilmiştir.”¹⁰⁴ BAB’ın görevi Amsterdam Antlaşması ile Petersbeg Görevlerinin gerçekleştirilmesini sağlamak şeklinde geliştirilmiştir. Bu bağlamda BAB askeri bir kuvvet haline getirilmiştir. BAB askeri ihtiyaçlarının sağlanması bağlamında önce üye devletlere gerekirse de NATO’ya bağlanmıştır. 1998 de İngiltere ve Fransa liderleri St. Malo’da bir araya gelerek ilk defa (AGSP) bahsetmişlerdir. İmzaladıkları bildiri de ODGP’nin derhal uygulamaya geçirilmesi, AB’nin uluslararası krizlere müdahale edebileceği ve NATO’nun müdahalede bulunmak istemediği alanlara da AB’nin müdahalede bulunabileceğine yer verilmiştir.

AGSP bağlamındaki operasyonların temel amacı demokrasiyi korumaktır. Bu bağlamda istikrarsız ve sorunlu bölgelere AB’nin liberal ve demokratik değerlerinin taşınması amaçlanmaktadır. “1999 Helsinki Zirvesi’nde kurumsal düzenlemelere yer verilmiş ve Petersberg Görevleri olarak adlandırılan barışı koruma, insani yardım, kriz yönetimi operasyonlarını gerçekleştirebilecek kabiliyette Acil Müdahale Gücü’nün oluşturulması öngörülmüştür. 2001’de Avrupa Konseyi kararı ile AB

¹⁰³Zeynep Yücel, “Avrupa Birliğinin Genişleme Politikasının Güvenlik Boyutu”, *Uluslararası Hukuk Ve Politika*, Cilt 4, Sayı: 13, 2008, s. 45.

¹⁰⁴Tarik Söylemiş, “Avrupa Güvenlik Ve Savunma Politikası ve Üç Kritik Sınırı: Makedonya, Kongo, Bosna Hersek Misyonları”, *Uluslararası Hukuk Ve Politika*, Cilt 3, Sayı 12, 2007, s. 43.

Genelkurmayı kurulmuştur.”¹⁰⁵ AB Genelkurmayının oluşturulma nedeni ise operasyonların planlama ve harekete konulabilmesi aşamasında NATO’dan bağımsız hareket edebilmektir.

11 Eylül saldırıları öncesinde ODGP ekseninde, ortak stratejiler çerçevesinde ele alınan terörizme karşı alınan en önemli önlem terörist faaliyetlerle ilgisi bulunduğu düşünülen ülkelere silah ihracatının engellenmesiydi. Tampere Konsey Zirvesi’nde Konsey, 9 Aralık 1999’da terörizmin finansmanı ile mücadele konusunda bir tavsiye kararı kabul etmiştir. İşbirliğinin sağlanması amacıyla sadece bilgi alışverişinin sınırlarını çizen tavsiye kararı, 11 Eylül saldırılarından sonra, 21 Eylül 2001’de olağanüstü toplanan Avrupa Konseyi’nde onaylanmış ve geliştirilmiştir.¹⁰⁶

ODGP sütununun önemi terörle mücadelede, topluluk kararlarının temelini oluşturan BM Güvenlik Konseyi kararlarını model alan ortak eylem veya ortak konumlara yer verilmesinde yatmaktadır. En çok eleştirilen nokta ise, ODGP kararlarının zorlayıcı olmamasıdır, fakat özellikle 11 Eylül’den sonra devletler ortak hareket etmekte daha istekli davranmaya başladıklarında, zorlayıcılık aranılan bir kriter olmaktan çıkmıştır.¹⁰⁷

21 Eylül 2001 tarihinde gerçekleşen AB Konseyinin olağanüstü toplantısında ODGP’nin eksiklerinin giderilmesi ve etkili bir AGSP’nin oluşturulması yönündeki irade ortaya konmuştur. 11 Eylül saldırıları AB’nin ODGP’sini geliştirmesi bağlamında büyük bir etki yaratmıştır.

AB, AGSP yapısı içinde Acil Müdahale Gücünün karar alma yapısını NATO’dan bağımsız tutmakta, ancak gerektiğinde NATO’nun istihbarat, haberleşme, lojistik olanaklarından yararlanmayı planlamaktadır. Bu yaklaşım AGSP ile NATO arasında veya ABD ile AB arasında Avrupa’nın güvenliğinin tesisi

¹⁰⁵ Aslıhan P. Turan, “AB Güvenlik Aktörü Olmaya Ne Kadar Yakın”, *Bilge Strateji, Jeopolitik, Ekonomi-Politik Ve Sosyo-Kültürel Araştırmalar Dergisi*, Cilt:1 Sayı:3, Güz 2010, s. 33.

¹⁰⁶ Aslıhan Turan, “Avrupa Birliği’nin Güvenlik Politikası”, http://www.bilgesam.org/tr/index.php?option=com_content&view=article&id=461:avrupa-birliinin-guvenlik-politikas&catid=122:analizler-guvenlik&Itemid=147 (02.11.2010).

¹⁰⁷ Aslıhan Turan, “AB Terörle Mücadelede Kendi İçinde Ne Kadar Net?”, http://www.bilgesam.org/tr/index.php?option=com_content&view=article&id=485:ab-teroerle-muecadelede-kendi-cinde-ne-kadar-net&catid=70:ab-analizler&Itemid=134 (02.11.2010).

konusunda bir yol ayrımını işaret etmektedir.¹⁰⁸ AGSP'yi, batı Avrupa bütünleşme sürecine 1992 Maastricht Anlaşması'nın getirdiği dinamizmi daha ileri taşımayı amaçlayan bir teşebbüs olarak değerlendirebiliriz.¹⁰⁹

Günümüzde kurumsal yapısı büyük ölçüde tamamlanmış bulunan AGSP AB'ye, ABD ve NATO'nun müdahil olmak istemediği kriz ve bölgelerde askeri ve sivil operasyonlar yapabilmesi için askeri ve sivil kuvvetler kaynağının geniş yelpazesini sunmaktadır.¹¹⁰ 2002 Sevilla Zirvesi sonucunda Terörle Mücadele Bildirgesi yayınlanarak AGSP'nin işlerlik kazandırılacağı görevleri arasına alınmıştır.

AGSP terörizmle mücadele açısından dört önemli hedef belirlemiştir:

1. Terörist tehdidi önleme,
2. İkincisi, terörist tehdit veya saldırı sonrası koruma,
3. Saldırı sonrası askeri ve sivil mekanizmalarla cevap verme ve yönetim,
4. Üçüncü ülkelere terörizmle mücadelelerinde yardımdır. Bu bağlamda AB polis işbirliği açısından Polonya, Çek cumhuriyeti, Macaristan, Romanya ve Slovakya'ya yardım etmiştir. Bunun dışında Filistin yönetimine terörizmle çabalarını desteklemek açısından 13 milyon Euro tahsis etmiştir.¹¹¹

AB tüm bu çalışmalara ve yöntemlere rağmen ortak bir güvenlik politikası uygulamakta zorlanmaktadır. Zira AB içerisindeki ulusal çıkarlara dayalı fikir çatışmaları bu zorlanmanın en önemli nedenidir. AB her ne kadar entegrasyon yapısı içinde olsa da farklı ulusal çıkarlara sahip devletleri bünyesinde barındırmaktadır. İngiltere, dil, tarih ve kültür bakımından ABD'ye yakın olduğundan Atlantik'le ilişkilerine öncelik vermektedir. 2003 Irak Savaşı'nda ABD'ye desteğini veren ilk ülke olmuştur. Eski faşist diktatörlük ülkelerinin temel amaçları ise demokrasilerini güçlü tutmak ve AB fonlarından olabildiğince yararlanmaktır. Eski Varşova Paktı

¹⁰⁸ Uğur Özgöker, "Avrupa Birliği Ortak Dış ve Güvenlik Politikası", <http://www.subconturkey.com/2009/Ocak/koseyazisi-Avrupa-Birligi-Ortak-Dis-ve-Guvenlik-Politikasi.html> (02.11.2010).

¹⁰⁹ İrfan Kaya Ülger, "Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikasının Arka Planı, Oluşumu ve Temel Anlaşmazlık Konuları", *Uluslararası Güvenlik Sorunları ve Türkiye*, Refet Yinanç (ed), Hakan Taşdemir (ed), Ankara: Seçkin Yayınları, 2002, s. 83.

¹¹⁰ Galym Zuhussıpbek, "Avrupa Güvenlik Ve Savunma Politikası'nın Tanımı ve Düşünsel Arka Planı", *Uluslararası Hukuk Ve Politika*, Cilt 5 Sayı 19, 2009, s.85.

¹¹¹ Mehmet Özcan, Serkan Yardımcı, "Avrupa Birliği ve Küresel Terörizmle Mücadele", *Terörizm: Terör, Terörizm ve Küresel Terörle Mücadelede Ulusal ve Bölgesel Deneyimler*, İhsan Bal (der), Ankara: USAK Yayınları, 2006, s. 239.

ülkeleri Rus tehlikesinden uzak durma gayesi ile hareket ederken Fransa, Almanya ve Benelux ülkeleri Irak Savaşı'na karşı ayrı bir tutum takınmışlardır. “Bu şema göz önüne alındığında, savunma ve güvenlik temelli bir Avrupa entegrasyonunun gerçekleşmesi zor görünmektedir. Ayrıca, etkili ve caydırıcı bir güvenlik politikasının gelişimi, AB üyesi devletlerin askeri kapasitelerini arttırmalarına ve gerekli finansmanı sağlamalarına bağlıdır, ancak tüm üye ülkeler bu konuda aynı istek ve çabayı göstermemektedirler.”¹¹²

11 Eylül Öncesinde Avrupa'da Durum ve Mücadele Yöntemleri

Avrupa tarihinde ideolojik ve siyasi şiddete başvurma yeni bir olgu değildir. Örnek olarak, XVI. yüzyılda ve XVIII. yüzyılın sonlarında denize kıyısı bulunan Avrupa devletleri (İtalya, İspanya, Portekiz), bazı ulusal siyasi hedeflerini genişletmek amacıyla, denizlere dehşet salmak için korsanları ve paralı askerleri işe yarar bulmuşlardır.¹¹³

Avrupa'da Fransa'da yaşanan 1793–1794 arası *Terör Dönemi*¹¹⁴ Avrupa'da terörün kökenini teşkil eden önemli tarihlerden biridir. Ancak bu dönemki terör olağanüstü bir döneme ve belirli hedeflere yani devrim karşıtlarına yöneltilmiş olması ve bizzat Jakobenler tarafından desteklenmesi ve hükümet organlarının yürütülmesi bakımından istisnai bir nitelik taşımaktadır. Avrupa'da 1870–1914 arası

¹¹² Emine Akçadağ, “Yeni Güvenlik Tehditleri, Avrupa Birliği'nin Geleceğine İlişkin Sonuçları Ve Türkiye Faktörü”, s.12 <http://www.bilgestrateji.com/store/dergi2/Emine.pdf>. (02.11.2010).

¹¹³ Yonah Alexander, Kenneth A. Myers, “Avrupa'da Terörizm”, çev. Başak Özger, *Silinen Yüzler Karşısında Terör*, Cemal Güzel (der), Ankara: Ayraç Yayınevi, 2002, s.211.

¹¹⁴ Terör Dönemi: (5 Eylül 1793 - 28 Temmuz 1794) Fransız Devrimi'nde 5 Eylül 1793 ve 27 Temmuz 1794 arasındaki döneme “Terörün Hükümranlığı” adı verilmiştir. 1789 Fransız Devrimi'nden sonra Robespierre'nin baskı, şiddet, zulüm ve keyfi kanunlarının getirdiği sisteme, terör sitemi veya dönemi denilmiştir. Bu döneme terör dönemi denmesinin sebebi, Robespierre'nin öncülüğündeki Jakobenlerin, devrim karşıtı veya muhalif addettiği binlerce insanı hunharca öldürmeleridir. Bu döneme Jakobenlerden oluşan hükümet kendi eliyle kendi vatandaşlarına, onları bastırarak ve sindirmek için, terör uygulamıştır. Kral XVI. Louis, 1793'te Konvansiyon kararı vatana ihanetten dolayı giyotinle infaz edildikten sonra, Konvansiyon meclisini oluşturan Jironenler (Kral taraftarları ve Burjuva sınıfı) ve Montagnardlar (Robespierre ve arkadaşları) arasındaki görüş ayrılığı hat safhaya ulaşmıştır. Jironenler tepki olarak görevlerinden istifa etmişlerdir. Bu dönemden sonra Robespierre öncülüğünde Jakobenler, on iki kişiden oluşan ve devrim hükümetinin yürütme organı Kamu Güvenliği Komitesi'ndeki bütün yetkileri ele geçirmişler ve her türlü devrim karşıtı ayaklanmayı ve isyanı kanlı bir şekilde bastırma yoluna gitmişlerdir. Bu terör döneminde ne kadar çok insanın öldürüldüğü tam olarak bilinmemekle birlikte, 40.000 kişinin öldürüldüğü tahmin edilmektedir. <http://www.turksam.org/gencbakis/a1780.html> (10.10.2009).

dönemlerde gelişen terörün karakteristiği ise daha çok sembolik hedeflere yönelik ve ekonomik, sosyal ve siyasi düzeni değiştirmeye yöneliktir.

Aşağıdan devleti temsil eden grupların terörizmi kendi hükümetleri ve diğer sosyal kuruluşlara karşı kullanması 19. yüzyıl ve 20.yüzyıl'ın başlarında çok yaygındı. Bağımsızlık için hareket eden İrlandalı, Makedon, Sırp milliyetçi gruplarca kullanılan şiddet, ayrıca yerleşik düzeni yıkmaya kararlı radikal ve anarşistlerin siyasi hareket yöntemi olarak başvurdukları propaganda eylemleri bu konudaki iyi örneklerdir. Bu gruplarken stratejik amaçlarına uymada başarısız olsalar da bazı taktik başarılarla ulaştılar. Örneğin; 1894'te Fransa başkanı Carno'yu, 1897 de İspanya başbakanını, 1898 de Avusturya kraliçesi (Zita) Elizabeth'i ve 1900 da İtalya kralı Umberto'yu öldürdüler.¹¹⁵

Soğuk Savaş dönemi terör ise terör örgütlerinin faaliyetlerini artırdıkları bir dönemdir. Bir araştırmaya göre 1968–1987 arası dönemde Avrupa'da 2718 terör saldırısı gerçekleştirilmiş bu saldırıların 1240'ı 1970'lerde 1478'i ise 1980'lerde gerçekleştirilmiştir.¹¹⁶ Avrupa'da 1970'lerden 1981'e kadar yaklaşık olarak 1.464 kişinin öldürüldüğü, yaralandığı ve hemen hemen 500 milyon dolarlık maddi zararla beraber, yaklaşık, 3,851 iç ve uluslararası terör faaliyeti meydana geldi.¹¹⁷ 1972 Münih olimpiyatlarında meydana gelen terörist saldırılar ardından gelen Ortadoğu kökenli terörist gruplarının saldırıları uluslararası terörizm sorununun Avrupa'ya taşındığını göstermektedir.

Sovyetler Birliği, Avrupa'daki gizli servis elemanları ve Moskova merkezli örgütler aracılığıyla kendi ideolojisini yaymaya çalışmış devrimci sosyalist terör gruplarına da destek vermiştir. “Dolayısıyla Avrupa güvenliği açısından terörizm yeni bir olgu olmayıp Soğuk Savaş döneminden itibaren AT'ye üye ülkeleri ilgilendiren ve mücadele edilmesi gereken bir fenomen olmuştur.”¹¹⁸

¹¹⁵Alexander, Myers, a.g.e, s. 211.

¹¹⁶Şevket Ovalı, “AB'nin Terörizmle Mücadele Politikasındaki Dönüşüm: 11 Eylül Ve Madrid Saldırılarının Etkileri”, *Avrupa Çalışmaları Dergisi*, No:3, Cilt 5, Bahar 2006, s.81.

¹¹⁷Alexander Myers, a.g.e, s. 210.

¹¹⁸Umut Kedikli, “Avrupa Birliğinin Terörizmle Mücadele Politikaları Ve Hukuki Boyutu”, *Uluslararası Hukuk ve Politika*, No:7, Cilt 2, 2006, s. 55.

Avrupalı ülkeler yıllarca terörizm sorunu ile yüz yüze gelmiştir. Fakat sorunu öncelikli olarak kendi iç güvenlik sorunları olarak görmüş ve bu yönde politikalar geliştirmişlerdir. Zira AB'nin 11 Eylül olaylarına kadar ciddi bir örgütsel ortak politikası olmamıştır. Bunun en önemli nedeni ise terörizme bakış açılarındaki farklılıklar ve terörizmle mücadeleyi devletlerin ulusal egemenlik alanlarındaki iç güvenlik sorunu olarak görmeleridir.

11 Eylül öncesi AB'nin dış ve güvenlik politikası üç dalda önem arz etmiştir:

1-Bütünlüğün özünün sağlanmasında ilk fonksiyon Batı Avrupa'da birçok merkezdense tek bir merkezin oluşumu.

2-Yakın çevre üzerinde sessiz disiplin gücü oluşumu.

3-Özel sorunlarda müdahaleci gibi rol alma.¹¹⁹

Avrupa'da terör hareketleri, aşırı sol ve sağ odaklı terör örgütlerinin yaptığı eylemler şeklinde ikiye ayrılabilir. Aşırı sağ odaklı terör örgütlerinin yarattığı tehdit, sol ideolojiye sahip örgütlere göre daha sınırlıdır. Terör örgütlerinin temel amacı; Avrupa ülkeleri üzerinden İsrail devleti yetkililerine karşı bir baskı oluşturarak hükümetler düzeyinde bir eylemde bulunmalarını sağlamaktır. Soğuk Savaş dönemi yaşanan bazı siyasî koşullar terörizmi tetiklemiştir; 1967 Haziran Savaşı'nda Arapların yenilmesi ve başka ülkelerde yükselen Filistin terörizmi, Vietnam savaşı ve buna karşı gösteriler, Üçüncü Dünya'daki aşırı grupların Avrupa'daki etnik ve ayrılıkçı grupları desteklemesi gibi. AB'nin 11 Eylül öncesi terörizmle mücadele yöntemleri şunlar olmuştur:

Terorism,radicalism,extremism and violence international (TREVI)¹²⁰

AT tüm bu yaşanan olaylar sonunda birlikte hareket etme kararı almış ve TREVI kurulmuştur. 1976 da TREVI (terorism,radicalism,extremism and violence international) grupları olarak bilinen çalışma ekiplerinin kurulması, Avrupa

¹¹⁹Raphael Bossong, "The EU Discourse On International Identity, And Foreign And Security Policy: Stability Or Change After 11 September?", s.1. <http://www.cceisaconf.ut.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=166438/bossong.pdf> (15.10.2010).

¹²⁰Terörizm, Radikalizm, Ekstrimizm ve Uluslararası Şiddet İle Mücadele Grubu.

Topluluğunda üye ülkeler arasındaki resmi polis işbirliğinin başlangıç noktası olmuştur.¹²¹ TREVI I, bilinen ve şüpheli teröristler hakkında düzenli olarak bilgi toplamak ve bunların taktiksel ve stratejik analizinden sorumluydu. Terörizm tanımı yapmış ve tüm AB üyelerince benimsenmiştir. Terörizm; organize olmuş bir grup tarafından, siyasi hedefleri gerçekleştirmek için şiddet kullanma ya da şiddet kullanma teşebbüsüdür.¹²² TREVI çok fazla gizlik içerdiği, sorumluluğunu ve meşruluğunu yerine getiremediği, etkisiz ve tutarsız olduğu, AT'ye tamamen bağlı olmadığı, ülkelerin ceza hukuklarının farklı olduğu için eleştirilmiştir.¹²³

Schengen Anlaşması

Almanya, Belçika, Fransa, Lüksemburg ve Hollanda tarafından 14 Haziran 1985 tarihinde müzakere edilmiştir. Anlaşmanın temelinde sınırlardaki denetimlerin giderek kaldırılması ve “sınırsız” bir alan yaratılmasını yatmaktadır. Söz konusu beş ülke tarafından 19 Haziran 1990 tarihinde imzalanan ancak 1995'te yürürlüğe giren Schengen Sözleşmesi serbest dolaşımın uygulanmasına ilişkin güvence ve koşulları tamamlamaktadır. Schengen Sözleşmesi'yle AB içinde sözleşmeye taraf ülkeler arasında sınır kontrolleri kaldırılmış, tek ortak dış sınır oluşturulmuş ve sınır kontrolleri ortak kurallara bağlanmıştır. “Bu kurallar, dış sınırlarda ortak vize rejimi uygulanması, polis, gümrükler ve adalet alanında işbirliğinin geliştirilmesi ve terörizmle organize suçlar gibi sorunlarla mücadelede ilave önlemlerin alınmasını içermektedir.”¹²⁴ Antlaşma, şüphelilerin ve teröristlerin ulusal sınırlar ötesinde polis tarafından izlenmesine izin vermekte ancak sınır ötesinde polisin tutuklama yapmasına onay vermemekteydi.¹²⁵ 1990'da imzalanan Schengen Konvansiyonu'nun 4. başlığı ile tüm işbirliği alanlarında kullanılması öngörülen Schengen Bilgi Sistemi (SIS) kurulmuş, bilgi paylaşımına izin verilmiş ve Schengen anlaşması ile hayata geçirilmiştir.

¹²¹ Ertan Beşe, *Terörizm, Avrupa Birliği, İnsan Hakları*, Ankara: Seçkin Yayınları, 2002, s.71.

¹²² Beşe, a.g.e. s. 73.

¹²³ a.g.e, s. 74.

¹²⁴ http://www.ikv.org.tr/sozluk.asp?bas_harf=S&anahtar=&sayfa=&id=1257 (03.11.2010).

¹²⁵ Kedikli, a.g.e s. 57.

Bu sistem ile terör, organize suç, kaçakçılık, yasadışı göç, gibi konularda devletlerin faydalanabilecekleri bir bilgi bankası oluşturulmuş ancak çeşitli handikapları nedeniyle istenilen başarıyı sağlayamamıştır.¹²⁶ Anlaşma; polis sıvık takip konusunda ülkeler arası işbirliği, polis teşkilatları arasında haberleşmeyi sağlayacak bilgi ağının kurulmasını ve hatta bir ülkenin diğerinde soruşturma yapabilme olanağını getirmiş, özellikle bu sonuncu husus pek çok eleştiriye yol açmıştır. Bu anlaşma çerçevesinde Schengen Polis Gümrük Çalışma Grubu bu faaliyetlerini sürdürmektedir.¹²⁷ Schengen Anlaşmasının imzalanması ile terör probleminin yanı sıra serbest dolaşımın yaratacağı sorunlar ve iltica gibi konularda AB gündemine girmeye başlamıştır. Maastricht ve Amsterdam Anlaşmaları bu sorunları da kapsayan ortak iç güvenlik alanında yenilikler getirmiştir. Schengen anlaşmasının getirdiği çalışma sonuçları ile Avrupa Adli Alanı düşüncesi Maastricht Anlaşması'nın üçüncü sütununda yer almıştır. Zira anlaşma üye devletleri iç güvenlik alanında daha yakın işbirliğine zorlamıştır.

Maastricht Anlaşması

Avrupa Birliği Anlaşması olarak da bilinen Maastricht Anlaşması 1 Kasım 1993'de yürürlüğe girmiştir. Anlaşma beraberinde üç sütunlu bir yapıyı da getirmiştir:

*Birinci sütun; Roma ve Paris Antlaşmalarıyla kurulan Avrupa Topluluğu'ndan oluşmaktadır. Parasal birlik, vatandaşlık ve daha önce bahsedilen yetkiler de bu ayağa dâhildir.

*İkinci sütun: Ortak Dış Ve Güvenlik Politikasını (ODGP) içermekte ve Avrupa çapında bir savunma politikasını başlatmayı hedeflemektedir.

*Üçüncü sütun: Adalet ve içişlerini kapsamakta olup, hukuk ve işbirliği alanında daha sıkı bir işbirliğini geliştirmeyi hedeflemektedir.”¹²⁸ Birliğin terörizm ve güvenlikle ilgili politikaları bu sütun içindedir. “Üçüncü sütundaki hükümler AB bünyesinde etkili bir kriz yönetim yapısının başlangıcını oluşturmaktadır. Bu yapı;

¹²⁶ Ovalı, a.g.e, s. 89.

¹²⁷ Çora, a.g.e., s.101.

¹²⁸ <http://www.mess.org.tr/ab/absol/Maastricht%20Antlasmasi.pdf> (03.11.2010).

birbirinden tamamen ayrı polis, gümrük ve yargı yetkililerini, açıkça tanımlanmış yasal temelleri olan bir kurumsal çatı altında bir araya getirmektedir.¹²⁹

1992 Maastricht Antlaşması ile suçluların ve teröristlerin topluluk içinde serbest dolaşımının yarattığı endişe; dış sınırların güçlendirilmesi, Avrupa polis ve istihbarat işbirliği ile ortak vize ve göç politikalarının oluşturulmasını sağlamıştır.¹³⁰ Ayrıca terörizm, uyuşturucu ticareti gibi uluslararası suçlarla mücadele için Avrupa Polis Kurumu'nun (EUROPOL) kurulması öngörülmüştür.

Anlaşma ile gerektiğinde gümrük işbirliğinin bazı unsurları ile EUROPOL nezdinde bir bilgi değişim sisteminin birlik seviyesinde düzenlenmesi ve polisiye işbirliği amaçlanmaktadır.¹³¹

İlk olarak Maastricht Antlaşması'nın 3. sütununda yer alan konular hükümetler arası işbirliği esasına dayalı olarak ortak yarar prensibi kapsamında ortak işbirliği alanları olarak kabul edildiğinden tüm üye ülkeler bakımından AB düzeyinde bir ortak politikayı yansıtmaktadır. İkinci olarak adli ve iç işlerine ilişkin hükümleri; etkili bir kriz yönetimi yapısını, ayrı olan polis, gümrük ve adli otoriteleri, Koordinasyon Komitesi (K4 Komitesi) aracılığıyla aynı hukuki çatı altında birleştirmektedir. Üçüncü olarak antlaşmada; terörizm, organize suçlar ve uyuşturucu kaçakçılığının ortak bir sorun olarak ifade edilmesi ve iç işleri, adalet bakanları ile K4 Komitesi'nin sorumluluk alanı içinde sayılması, AB'nin bu alanda çok sistemli bir düzenlemeyle mücadeleyi başarabilmesini kolaylaştıracaktır. Dördüncü olarak Konsey'e ortak önlemlerin alınması konusunda yetki verilmektedir. Beşinci olarak ortak vize politikası ve bütünleşmiş bir göç ve iltica politikası doğrultusunda yapılacak çalışmalar, AB'nin dış sınırlarının güçlendirilmesini büyük ölçüde destekleyerek esnek sınır formalitelerini kendi çıkarlarına göre istismar eden teröristlerin üye ülkelere girişini de zorlaştıracaktır. Son olarak, EUROPOL' un

¹²⁹ Beşe, a.g.e., s.89.

¹³⁰ Kedikli, a.g.e, s.58.

¹³¹ Nazmi Çora, *Uluslararası Terörizm ve Failleri*, İstanbul: USAK Yayınları, 2008, s. 103.

terörizmle mücadelede bilgi değişimi sistemi yoluyla istihbarat paylaşımı, uluslararası terörizmin önlenmesinde önemli bir rol oynayacaktır.¹³²

Maastricht Antlaşması'nın benimsenmesinde bazı sorunlar yaşanmıştır. Bunlardan en önemlisi üye devletlerin hükümleri benimsemedeki isteksizlikleridir. Zira bazı üye ülkeler egemenlik paylaşımına soğuk bakmakta ve güvensizlikler duymaktaydılar. Bu bağlamda üye devletlerin farklı terör ve terörist anlayışları Birlik düzeyinde bir mücadelenin yaşanmasına engel olmaktadır. Ayrıca AB üyesi devlet sayısının fazlalığı beraberinde farklı tarihsel, siyasi ve hukuki gelenekleri olan yapılar getirdiğinden terörizmle mücadelede işbirliğinin sağlanmasında zorluklar ortaya çıkarmaktadır.

La Gomera Deklarasyonu

La gomera Deklarasyonu 1995 yılında kabul edilmiş ve ekonomik gelişmeler, insan hakları ve demokrasiye tehdit olarak algılanan terörizm AB'nin öncelikli amacı olduğu ifade edilmiştir. Bu tavsiye Amsterdam Antlaşmasında da yer almıştır.

14 Ekim 1995'te gayri resmi Konsey toplantısında kabul edilen La Gomera Bildirgesi terörizmin demokrasi, insan haklarının özgürce kullanılması ve ekonomik ve sosyal gelişmeye bir tehdit oluşturduğunu teyit etmiştir.¹³³

Deklarasyona göre terörizm; fundamentalist eylemlerin sonucunda faaliyetlerini hızlandırmış, sınır aşan düzlemde faaliyet göstermekte, organize suçların yöntemlerini kullanmakta ve farklı üye devletlerde yasal yollardan avantajlar elde etmeye çalışmaktadır.¹³⁴ Bu nedenle terörizmle artık yalnız başına mücadele edilemez ve işbirliğine ihtiyaç vardır. Deklarasyon, AB bünyesinde, ilk defa terörizmin uluslararasılaştığına ve üye devletler için yeni tehdit kapsamına girdiğini ifade etmektedir. Deklarasyon, yeni bir yaklaşım benimseyerek, terörizmin, adli

¹³² Kedikli, a.g.e., s. 58-59.

¹³³ <http://www.usak.org.tr/dosyalar/dergi/Tng2alhvoSh1E7TrLM1XTOSF7ikOoy.pdf> (03.11.2010).

¹³⁴ Özcan, Yardımcı, a.g.e, s.206.

işbirliği çerçevesinde ayrı bir alan olmasının yanında aynı zamanda terörizm ile organize suç, kara para aklama gibi ciddi suçlar arasında da ilişki kurmuştur.¹³⁵

27-28 Kasım 1995 Barselona Bildirgesi

Terörizm Başlığı: Başlık altında terörizmin ivedilikle halledilmesi gereken bir konu olduğu, bu alanda işbirliği için düzenli ve sık toplantıların yapılması gerektiği vurgulanmaktadır. Bildirgede terörizmle mücadele ederken insan hakları ihlallerinin önlenmesi gerektiğinden ve yaptırımların orantılı bir şekilde düzenlenmesi hususunun atlanmamasından bahsedilmektedir. Terörle mücadele bağlamında daha sıkı işbirliklerinin kurulmasının ilerideki anlaşmalara yansıtılması gerektiğinin üzerinde de durulmaktadır. Zira bu bağlamda Amsterdam Anlaşması'nda ortak bir savunmanın oluşturulması için Avrupa Konseyi'ne yetki verilecektir.

Amsterdam Anlaşması

Antlaşma 2 Ekim 1997 tarihinde imzalanmış ve 1 Mayıs 1999 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Amsterdam Antlaşması ile ilk defa ortak savunmanın kurulması konusunda Avrupa Konseyi'ne yetki vermiştir. ODGP'nin, Birliğin güvenliği ile ilgili tüm sorunları kapsayacağı, BAB'ın AGSP içinde eritilebileceği ve BAB'ı AB'ye katma amacı belirtilmiştir. "ODGP Yüksek Temsilcisi atanmasına da karar verilmiş ve Petersberg Görevleri, ODGP kapsamına alınmıştır."¹³⁶

Amsterdam Antlaşması'nın 29. maddesi, önceden Maastricht Antlaşması'nın üçüncü sütunu altında yer alan (Amsterdam ile birlikte Cezaî Konularda Polis ve Adli İşbirliğine Dair Hükümler içinde) terörizme karşı mücadeleye, üç farklı şekilde ortak eylem gerçekleştirmek suretiyle özel bir atıf yapmaktadır:

- 1) Europol de dâhil olmak üzere polis örgütleri, gümrükler ve diğer yetkili kurumlar arasında daha yakın bir işbirliği geliştirmek,
- 2) Üye ülkelerin adli ve diğer yetkili organları arasında daha yakın bir işbirliği oluşturmak,
- 3) Gerektiğinde üye ülkelerin cezai konularla ilgili mevzuatlarını birbirine yakınlaştırmak. Europol'e ilişkin olarak Amsterdam Antlaşması bu kurumu,

¹³⁵ Özcan, Yardımcı, a.g.e, s.206.

¹³⁶ Efe, a.g.e, s.132.

AB üyelerinin polis teşkilatları arasında temel koordinasyonu sağlayacak şekilde terörizm, uyuşturucu madde ve nükleer madde kaçakçılığı, çalıntı motorlu araçlar ticareti, insan kaçakçılığı, uyuşturucu kaynaklı kara para aklama ve yasadışı göçle ilgili cezaî faaliyetler konusunda derinleşmiştir.¹³⁷

Amsterdam Antlaşmasıyla üye ülkelere, terörle mücadele alanında daha sıkı işbirliği geliştirilmesi amacıyla ortak tutum, karar, çerçeve karar ve sözleşmeler kabul etme yetkisi verilmiştir.¹³⁸ Antlaşma özel hukuka ilişkin bazı alanları, iltica, göç, vize konularını Topluluk çatısı altına almıştır polis ve adli işbirliği birliğin hükümetler arası işbirliği alanı altında kalırken verimliliği artırılmıştır. “Amsterdam Antlaşması’nın temel amacı üç sütunu yaşama geçirmektir. Amsterdam Antlaşması üç sütunlu yapıyı değiştirmemiş aksine onu pekiştirmek için çaba sarf etmiştir.”¹³⁹

Tampere Zirve Kararları

15–16 Ekim 1999 tarihinde AB Devlet ve Hükümet Başkanları’ndan oluşan Avrupa Konseyi, AB’de özgürlük, güvenlik ve adalet alanının yaratılması konulu özel gündemiyle toplanmıştır. ‘Örgüt Çapında Suçla Mücadele’ başlığı altında terör konusu ele alınmıştır. Uluslararası suçlarla etkin mücadele konusuna Avrupa Konseyi tarafından özel bir vurgu yapılmıştır. Ülkeler arası başarılı uygulamaların örnek teşkil etmesi, üye devletlerin ulusal düzeydeki mücadele birimleri arasında işbirliği ve bilgi paylaşımının geliştirilmesi gerektiği belirtilmiştir. “Konsey, terörizmle mücadele kapsamında Amsterdam Antlaşması’nda öngörülen ortak soruşturma takımlarının kurulmasını kararlaştırmış ve bu takımlara EUROPOL’ün temsilcilerinin de katılmasını öngörmüştür. Konsey’in önemli kararlarından biri de, ciddi örgütlü suçlarla mücadeleyi güçlendirmede ulusal savcı, yargıç ve polis güçlerinden oluşturulacak EUROJUST’in kurulmasıdır.”¹⁴⁰ Avrupa Konseyi Tampere Zirve Kararlarında; Avrupa Birliği’nin yasal göçü durdurmak ve

¹³⁷ Kedikli, a.g.e, s. 60.

¹³⁸ <http://uiportal.net/ABsozluk/t.html> (03.11.2010).

¹³⁹ Mehmet Özcan, Enver Bozkurt, Arif Köktaş, *Avrupa Birliği Hukuku*, Ankara: Nobel Yayınları, 2001, s. 47.

¹⁴⁰ Kedikli, a.g.e, s. 61.

uluslararası suç örgütleriyle mücadele etmek için dış sınırların tutarlı kontrolünün dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır.¹⁴¹

Zirvede alınan kararlar dört önemli önlemi içermektedir:

- 1- Ortak soruşturma ekiplerinin oluşturulması,
- 2- Eurojust'ın kurulması,
- 3- Kriminal konularda adli kararların karşılıklı tanınması ilkesinin yürürlüğe sokulması,
- 4- Ulusal ceza hukuklarının yakınlaştırılması.¹⁴² Tampere Zirvesi AB terörizmle mücadele politikalarının gelişmesinde önemli bir yere sahiptir. Zira 11 Eylül sonrası kabul edilen Eylem Planı, Tampere Zirvesinin sonuçlarının izlerini taşımaktadır.

EUROPOL

7 Şubat 1992 tarihinde kurulmasına karar verilen, 3 Ocak 1994 tarihinde Avrupa Uyuşturucu Birimi (EDU) adı altında sınırlı olarak faaliyetlerine başlayan, 18 Temmuz 1995'de Kuruluş Konvansiyonu'nun imzalanmasını müteakip 1 Temmuz 1999 tarihinden itibaren Hollanda'nın Lahey kentinde tümüyle faaliyete geçen EUROPOL terörle mücadele bağlamındaki en önemli yapıtaşlarından birini teşkil etmektedir.

Amsterdam Antlaşmasının getirdiği hükümler doğrultusunda

- (i) Üye ülkelerin ulusal yönetimlerince alınan özel önlemlerin koordine edilmesi ve uygulanması,
- (ii) Üye ülkelerin organize suç alanında gerçekleştirdikleri araştırmalara yardımcı olmak üzere organize suç uzmanları yetiştirilmesi
- (iii) Organize suçla mücadele konusunda uzmanlaşmış savcı ve araştırmacılar arasında temsilcilikler kanalıyla bağlantılar kurulması. EUROPOL'un temel çalışma prensipleri olarak halen varlığını korumaktadır.¹⁴³

¹⁴¹ Âdem Akman, İsmail Kılınç, "AB de Entegre Sınır Yönetiminin Gelişimi Ve AB Sürecinde Türkiye'nin Entegre Sınır Yönetimine Geçiş Çalışmaları", s. 11, <http://www.tid.gov.tr/Makaleler/467ademakman.pdf> (03.11.2010).

¹⁴² Özcan, Yardımcı, a.g.e, s.208.

EUROPOL'ün temeli, Maastricht Anlaşmasına dayanmaktadır. “Antlaşmanın K1 no’lu maddesinin 9. paragrafı, polisiye iş birliğini bir “ortak çıkar” alanı olarak görmektedir. İlgili madde uyarınca öngörülen bu polisiye iş birliği, doğrudan ya da dolaylı olarak EUROPOL aracılığıyla yapılacaktır”.¹⁴⁴ Ancak kökeni TREVI’ye kadar dayanmaktadır. “1994 yılında Den Hague’de Europol Uyuşturucu Birimi (EDU)’nun kuruluşuna yol açan (resmi veya gayri resmi) ardıl AB kararları ile sınırlı bir alan içerisinde çok daha önceden faaliyet gösteren bir yapıya sahipti.”¹⁴⁵ 3 Aralık 1998 de terörizme karşı görevlendirilen EUROPOL faaliyetlerine 1 Temmuz 1999 da başlamıştır.

11 Eylül sonrasında EUROPOL’ün terörizmle mücadelesini kolaylaştıracak önemli gelişmeler olmuştur. Saldırıların ardından AB, suçluların iadesine yönelik mevcut prosedürlerin yerine geçecek olan bir Avrupa Tutuklama Emri’ni kabul etmiştir. En önemli gelişme ise terörizmin ortak bir tanımın yapılmış olmasıdır. Bu tanıma göre, “doğası ve kapsamı gereği, bir devlete veya uluslararası örgüte ciddi bir şekilde zarar verebilecek ve ulusal hukukta suç olarak tanımlanmış faaliyetler, terörist faaliyetler olarak kabul edilmiştir. Bu bağlamda, bir zümreyi ciddi bir biçimde korkutmak; bir hükümeti veya uluslararası örgütü, bir faaliyeti yapmaya veya yapmaktan kaçınmaya zorlamak; bir hükümetin veya uluslararası örgütün temel siyasi, anayasal veya ekonomik yapısını ciddi bir biçimde istikrarsızlaştırmaya ya da yok etmeye yönelik faaliyetler, terörist faaliyetler olarak sıralanmıştır.”¹⁴⁶ EUROPOL örgütlü suçun bulunduğuna dair kanıtların olması, iki ya da daha fazla devletin bundan etkilenmesi, ortak tavrın oluşturulması şartlarıyla harekete geçer. Her üye devlet EUROPOL ’ün enformasyon ihtiyacını karşılamak için Ulusal Birim kurmaktadır.

Europol, terörizmle mücadele birimi aracılığıyla kendisine verilen yetkileri birkaç program ile yerine getirmektedir. Bunlardan ilki Terörizmle Mücadele

¹⁴³ Derya Tellan, “Amsterdam Antlaşması Sonrasında Avrupa Birliği İç Güvenlik Stratejisine Özet Bir Bakış”, <http://www.isref.org/index.php?pid=43&page=view&id=997> (03.11.2010).

¹⁴⁴ Sezgin Kaya, “Europol”, *Stratejik Araştırmalar Enstitüsü Güvenlik Stratejileri Dergisi*, Aralık 2005 Yıl 1 Sayı 2, s. 38.

¹⁴⁵ Ben Hayes, “Europol’ün Geleceği”, çev. Barış Akgüç, *Polis Bilimleri Dergisi*, s.132. <http://gbe.pa.edu.tr/objects/assets/content/file/dergi/77/131-142.pdf> (03.11.2010).

¹⁴⁶ Kaya, a.g.e, s. 43.

Programıdır. Bu program çerçevesinde Europol, terörizmle ilgili bilgileri, stratejik ve operasyonel yönleri ile analiz ederek aynı zamanda tehdit ve risk değerlendirmesi yapmaktadır.¹⁴⁷

EUROPOL 1999 yılından beri sınırlar ötesi nitelik taşıyan yasadışı olaylarla ilgili enformasyonları tek bir merkezde toplamaktadır. 2001'den bu yana ise EUROJUST bünyesinde çeşitli AB ülkelerinden polisler, sorgu yargıçları ve savcılar, sınır ötesi işlerlik gösterebilmek için farklı bir örgütlenme süreci yaşıyorlar. “Ancak değinilen bu iki oluşumun da bir ortak sorunu var. Biz hala aşırı biçimde üye ülkelerin tutumuna ve konuya bakış biçimlerine bağımlıyız” diyen Europol Müdür Yardımcısı Jens Henrik Höjbjerg, koğuşturulan olaylarla ilgili bilgilerin, ancak münferit ülkelerin güvenlik birimleri tarafından onaylandığı ölçüde ellerine ulaşabildiğinden yakınmaktadır.”¹⁴⁸

Europol'un görev alanları 2001 yılında her türlü uluslararası suçları kapsayacak şekilde artırılmıştır. Mevcut durumda Europol'un üye ülke kanun uygulama birimlerini desteklediği alanlar şu şekilde sıralanabilir: Uyuşturucu kaçakçılığı, Terörizm, Yasadışı Göç Ve İnsan Ticareti, Siber Suçlar, Kalpazanlık, Kara Para Aklama-Mali Suçlar, Çalıntı Araçlar.¹⁴⁹

¹⁴⁷ Özcan, Yardımcı, a.g.e, s. 220.

¹⁴⁸ <http://www.abhaber.com/haber.php?id=1263> (05.11.2010).

¹⁴⁹ Mehmet Özcan, “Avrupa Birliği Türkiye İlişkilerinde Yasadışı Göç”, *Türkiyeli Avrupa: Türkiye'nin Üyeliğinin AB'ye Olası Etkileri*, Sedat Laçiner, Mehmet Özcan, İhsan Bal, İstanbul: Hayat Yayınları, 2004, s.137–138.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

11 EYLÜL SONRASI AB'NİN TERÖRİZMLE MÜCADELE YÖNTEMLERİ

11 Eylül 2001 Saldırıları

El Kaide militanlarının 11 Eylül 2001'de New York'taki Dünya Ticaret Merkezi'ne iki uçakla düzenlediği saldırısıyla genelde kapitalizmin özelde de Amerikan ekonomik gücünün sembolleri yıkıldı. Hemen hemen aynı dakikalarda bir başka uçak Amerikan askeri gücünün simgesi Pentagon'u hedef aldı. Kaçırılan üçüncü yolcu uçağı ise muhtemelen Beyaz Saray olarak belirlediği hedefine ulaşmadan düştü. Böylece ABD'nin siyasî sembolü zarar görmedi.¹⁵⁰ Artık şu söylenmektedir: Soğuk Savaş döneminde güvenlik yoktu fakat istikrar vardı geçen on yılda ise güvenlik vardı fakat istikrar yoktu. 11 Eylül'den sonra ise bu denklem güvenlik yok istikrar da yok şeklini almıştır.¹⁵¹ 11 Eylül saldırılarından sonra özgürlük güvenlik dengesinde denge güvenlik lehine bozulmuştur.¹⁵² ABD 'nin saldırgan dış politikası, tüm dünyada ABD 'nin "hegemonya" siyasetinden "imparatorluk" siyasetine geçmekte olduğu yönünde analizler yapılmasına yol açmıştır.¹⁵³ ABD, 11 Eylül sonrası dış politika rotasını yeniden belirledi. Uluslararası ilişkilerin merkezine terörle mücadeleyi koyan ABD, önce 'Şer Ekseni'ni çizdi. Ardından teröre karşı ilan ettiği top yekûn savaşıla, dış ilişkilerinde yeni bir dönem başlattı.¹⁵⁴ 11 Eylül'den sonra, ABD 20 yıl önceki Reagan yönetimiyle aynı retoriği benimseyerek yeniden terörizme karşı savaş ilan etti.¹⁵⁵ 11 Eylül saldırısı ABD'nin kendi topraklarında istisnalar hariç olmak üzere ilk kapsamlı saldırı olarak değerlendirilebilir.¹⁵⁶ Dünyadaki terör ağlarının çökertileceğini söyleyen dönemin ABD başkanı George. W. Bush, teröre destek veren herkesi, ABD'nin düşman

¹⁵⁰ M. Ali İzmir, *Yeni Dünya Dizaynı, Amerikan İmparatorluğunun Yayılmacılığı*, İstanbul: Gündem Yayınları, 2003, s.168.

¹⁵¹ Akgün, a.g.e, s.14.

¹⁵² a.g.e, s.15.

¹⁵³ Çınar Özen ve Hakan Taşdemir, *Yeni Muhafazakâr ABD Dış Politikası ve Türkiye*, Ankara: Odak Yayınları, 2006,s.1.

¹⁵⁴ İzmir, a.g.e, s.170.

¹⁵⁵ Noam Chomsky, *11 Eylül ve Sonrası*, çev. Taylan Doğan, Nuri Ersoy, Mehmet Kara, Ali Kerem, İstanbul: Aram Yayıncılık, 2002, s. 174.

¹⁵⁶ Çaşın, a.g.e, s. 923.

listesine ekledi. İlk hedef olarak saldırıların arkasında olduğu Usame Bin Ladin ve örgütü El Kaide'ye destek verdiği belirtilen Afganistan'daki Taliban rejimi belirlendi. Ardından Kitle İmha Silahlarına sahip olduğu gerekçesiyle İran, Irak, Suriye ve Kuzey Kore'yi 'şer eksenli' olarak tanımlayarak bu ülkeleri dünya barışı için bir tehdit olarak nitelendirdi. "Asimetrik tehdit" olarak adlandırılan ve uluslararası sistemde terörist gruplar gibi küçük aktörlerin büyük güçlere ağır kayıplar verdirmesini ifade eden yeni tehlikeyle mücadele edebilmek için dünyanın tek hegemon gücü olan ABD güvenlik politikalarında değişikliğe gitmiştir. ABD ve İngiltere 7 Ekim 2001'de Afganistan'a karşı "Kalıcı Özgürlük" isimli askeri bir operasyon başlatmış; BM Güvenlik Konseyi'nin açık bir yetkilendirmesi olmaksızın başlattıkları operasyonu, BM Antlaşması'nın 51. maddesinde yer alan "meşru müdafaa" hakkına dayandırmışlardır.

ABD 25 Ekim 2002'de teröre yataklık ettiği veya edeceği ve silahsızlanma konusundaki yükümlülüklerini ihlal ettiği ve elindeki kitle imha silahlarını sorumsuzca kullanacağı gerekçeleri ile BM Güvenlik Konseyinin izni olmaksızın oluşturulacak bir koalisyon ile Irak'a karşı kuvvet kullanabileceğini resmen açıklamıştır.¹⁵⁷ BM Güvenlik Konseyi ise alternatif yollar aramış ve ihlalleri kabul edilebilir bir davranış gibi gösteren 'yatıştırma' yöntemini kullanmıştır. Konsey 1483 sayılı kararla ABD ve İngiltere'nin birleşik bir komutanlık altında işgalci güç statüsünde bulunduğunu ve işgal gücü olarak uluslararası hukuk uyarınca özel yetkilere sahip oldukları açıklanmıştır. BM ve uluslararası hukuk ABD tarafından seçici ve ayrımcı bir biçimde işletilmiştir. Bu gelişme insanlık yararına yürütülen terörle mücadelenin Pax Romana' ya benzeyen Pax Americana ile yani hegemon bir uluslararası hukuk sistemiyle sonuçlanabileceğini vurgulaması açısından önemlidir. "11 Eylül'den sonra, ABD 20 yıl önceki Reagan yönetimiyle aynı retoriği benimseyerek yeniden terörizme karşı savaş ilan etti."¹⁵⁸ Amerika terörizme karşı Bush Doktrini olarak da bilinen "önleyici savaş" tekniğini kullanmaya başladı. 'Önleyici savaş ve önceden vurma stratejisinin temel mantığı, rakibi bir saldırı

¹⁵⁷ Özen, Taşdemir, a.g.e, s,102.

¹⁵⁸ Chomsky, a.g.e, s.174.

düzenlemeden harekete geçerek, saldırı kapasitesini ortadan kaldırmayı amaçlamaktaydı. Amaç rakibe ilk saldırı fırsatını vermemektir.¹⁵⁹

11 Eylül Sonrası Avrupa Birliği ve Terörizmle Mücadele Yöntemleri

11 Eylül saldırılarının ardından hem BM'nin tüm devletlere çağrısı üzerine hem de ABD'ye destek konusunda üzerine düşeni yapacağını belirtmesi üzerine AB terörizmle mücadele sorununa büyük bir önem vermiştir. Ancak Avrupa ülkeleri, AB'yi ikinci plana koyarak bireysel bir şekilde ABD'nin yanında Afganistan operasyonuna çeşitli düzeylerde katılmıştır. Afganistan operasyonu sırasında ABD'nin kıyı savunması, ilk defa Avrupalı müttefiklerle Kanada'nın hava kuvvetlerine bırakılmıştır.¹⁶⁰

11 Eylül saldırıları sonucu daha da çapraşık bir hal alan uluslararası terörizm sorunu AB dış politikasının çözmesi gereken bir politika halini almıştır.

11 Eylül saldırıları sonrasında AB terörizmle mücadelede etkin bir rol oynamaktan kaçınmıştır. Zira Petersburg görevleri kapsamına girmelerine rağmen, Birlik üyeleri Amerikan müdahalesinin ardından yürütülen barışı inşa etme ve koruma misyonlarının NATO tarafından yürütülmesini desteklemişlerdir. Irak'ın işgali ise Birlik içinde krize neden olmuş; üye ülkeler arasında gruplaşmalara yol açmıştır.¹⁶¹

Birlik içindeki fikir ayrılıkları gruplaşmalara neden olmaktadır. İngiltere'nin içinde bulunup başı çektiği grup olan Atlantik yanlısı grup halini almışken, Fransa ile Almanya'nın liderlik ettiği grup ise Avrupa yanlısı olarak anılmaktadır. Tarafsızlık yanlısı İsveç, Avusturya ve Finlandiya gibi ülkelerin oluşturduğu tarafsızlar grubu da bulunmaktadır. "Üye ülkeler arasındaki bu gruplaşma, Avrupa Birliği'nin ekonomik alanda gerçekleştirdiği bütünleşmeyi dış politika ve güvenlik alanında da gerçekleştirmesini güçleştirmekte, Birliğin uluslararası krizlerde ortak hareket

¹⁵⁹ Tayyar Arı, *Irak, İran, ABD ve Petrol*, İstanbul: Alfa Yayınları, 2007, s. 271.

¹⁶⁰ Kedikli, a.g.e, s. 75.

¹⁶¹ Ufuk Kantörün, "Avrupa Birliği Küresel Bir Güç Mü?", http://www.bilgesam.org/tr/index.php?option=com_content&view=article&id=570:avrupa-birlii-kueresel-bir-guec-mue&catid=70:ab-analizler&Itemid=134 (08.11.2010).

etmesini engellemektedir.”¹⁶² AB’nin yapabileceği çok şey var. Fakat bunlar iki nedenle engellenebilir. İlki, AB, ulusal bir hükümet olmadığından teröristleri tutuklayamaz, kovuşturamaz. İkincisi, AB üyeleri teröristleri farklı yollarla kovuşturur. Örneğin; Almanya, Belçika’da zayıf terörizm kanunları mevcuttur ve bu yüzden şüphelileri gözaltına almak zordur. İngiltere’de ise terör alanındaki kanunlar daha etkilidir. Fransa ve İspanya’da terörizmle mücadele yargıcu şüphelileri kovuşturur ve araştırır. Hükümetlerin polis kuvvetleri de farklılıklar gösterir. Fransa ve İtalya’da 2 tür polis kuvveti vardır; birisi Savunma Bakanlığı’na diğeri İçişleri ve Adalet bakanlığına bağlıdır. Danimarka, Finlandiya ve İrlanda ulusal polis kuvvetlerine sahip ve bunlar bir şef altında birleşmektedir. İngiltere ve İspanya’da ise polis kuvvetleri merkezileşmemiştir. Örneğin; İngiltere’de 50’nin üzerinde ayrı kuvvet vardır.¹⁶³

Üye ülkeler arasında terörizm tehdidini en çok hisseden ülkelerin terörizmle mücadele yöntemlerinde farklılıklar bulunmaktadır. İspanya, Bask bölgesi bağımsızlığı için dehşet saçan ETA ile uzun yıllar mücadele ederken birtakım özel önlemlerin yanı sıra ekonomik, politik, kültürel reformlar yoluyla da terörü engellemek istemiştir. Ayrıca İspanyol ceza hukuku bir örgüte üye olanların işlediği terör suçlarıyla bireysel terör suçları arasında da bir ayırım yapmaktadır. Fransa ise 1980’lerin ortalarına kadar uluslararası terörizme ve sınırları içindeki terör faaliyetlerine karşı istisnai durumlar dışında özel önlemler almamıştır. Çıkarılan çeşitli yasalarla terör olaylarına bakacak mahkemeler Paris’e alınmıştır. “İtalya 1974 ve 1975’te terör suçlarına verilen cezaları ve yargıçların yetkilerini düzenleyen yasalar çıkarmıştır.”¹⁶⁴ İngiltere siyasi, ideolojik ve dinsel amaçlarla yapılan her türlü eylem silah ya da patlayıcıların kullanılmasını içeriyorsa terörizm olarak kabul etmektedir. İngiliz hukukunda geçen ‘eylem, kişi, halk ve devlet’ kavramları tüm dünyaya şamil olmakta sadece İngiltere ile sınırlandırılmamaktadır. Terörizm Kanunu (2000), Terörle Mücadele Suç ve Güvenlik Kanunu(2001) ek olarak silah

¹⁶² Ufuk Kantörün, “Avrupa Birliği Küresel Bir Güç Mü?”, http://www.bilgesam.org/tr/index.php?option=com_content&view=article&id=570:avrupa-birlisi-kueresel-bir-guec-mue&catid=70:ab-analizler&Itemid=134 (08.11.2010).

¹⁶³ Daniel Keohane, *The EU And Counter Terrorism, Center For European Reform Working Paper*, May, 2005, s-1-4. http://www.cer.org.uk/pdf/wp629_terrorism_counter_keohane.pdf (14.11.2010).

¹⁶⁴ Ovalı, a.g.e, s, 84.

eğitimi, terörizmin finansmanı ve tehlikeli maddelerin kullanımı gibi sınırlı sayıda spesifik terör suçları listelemektedir.¹⁶⁵

AB ülkelerinde son dönemde meydana gelen terör uyarılarına karşı üye devletler çeşitli önlemler alma yollarına gitmektedirler ve bu önlemler de birbirinden farklılık göstermektedir. Fransa olası bir terör saldırısına karşı güvenlik önlemlerini üst seviyeye çıkarmışken İngiltere ise daha üst seviyede önlem alarak Almanya ve Fransa'ya seyahat edecek vatandaşlarına uyarılarda bulunmaktadır.

Üye devletler bütünlük içerisinde bir terörle mücadele politikası yürürlüğe koyamamıştır. Bunun en bilinen örneği, AB üyesi devletlerin, 2003 yılında Amerika'nın terörle mücadele politikasının bir parçası olarak başlattığı Irak savaşı sırasında kendi aralarında çıkan anlaşmazlıktır. Üye ülkeler ortak bir dış politika yürütemedikleri gibi Amerika'yı desteklemek konusunda da kendi aralarında bölünmüşlerdir: savaş taraftarları (İngiltere, İtalya, İspanya, Doğu Avrupa ülkeleri) ve red cephesi (Fransa, Almanya). Bu başarısızlık, üye ülkelerin hala kendi ulusal politikaları ve öncelikleri olduğunu kanıtlar niteliktedir.¹⁶⁶

11 Eylül'den sonra polis işbirliği alanında terörle mücadele konusunda yeni birimler meydana getirilmiştir. Terörizm Uzmanlar Komitesi ve Terörizme Karşı Çalışma Grubu da Konsey tarafından operasyonel analiz ve stratejik değerlendirme yapmak ve bilgi toplayıp işlemek amacıyla kurulmuştur.

21 Eylül 2001 Olağanüstü Zirvesi ve 2001 Eylem Planı

11 Eylül saldırıları sonrasında AB 12 Eylülde açıkladığı deklarasyonda ABD'ye olan tam siyasi desteğini belirtmiş ve saldırıları kınayarak ABD halkı ve hükümeti ile dayanışma içinde olduklarını ifade etmiştir. AB, 21 Eylül 2001 tarihinde durumu değerlendirmek için olağanüstü toplanmıştır. Terör saldırılarının Dünya'ya ve Avrupa'ya gerçek bir meydan okuma olduğunu ve terörizmle mücadelenin AB'nin öncelikli amaçları içerisinde yer aldığı belirtilip terörizmle mücadelede ABD, BM ve diğer örgüt ve ülkelerle işbirliği yapacağını da vurgulamıştır.

¹⁶⁵ İbrahim Kaya, *Terörle Mücadele ve Uluslararası Hukuk*, Ankara, USAK Yayınları, 2005, s. 132.

¹⁶⁶ Akçadağ, a.g.e, s. 5.

Konsey Olağanüstü Zirve toplantısında terörizmle mücadele politikası kapsamında aşağıda belirtilen başlıklar altında alınacak önlemlere ilişkin eylem planını onaylamıştır:

- 1) Polis ve adli işbirliğinin arttırılması,
- 2) Uluslararası hukuk mekanizmalarının geliştirilmesi,
- 3) Terörizmin finansmanı ile mücadele,
- 4) Hava güvenliğinin güçlendirilmesi,
- 5) AB'nin bu alandaki küresel eylemlerinin koordine edilmesidir.¹⁶⁷

Zirvede terörizmin, dünya ve Avrupa için çok ciddi bir tehlike oluşturduğu ve buna karşı mücadelenin AB'nin öncelikli hedefi olduğu belirtilmiştir. AB fanatik terörist gruplar ile Arap ve Müslüman dünya arasında kurulan denklemi, kategorik olarak reddettiğini bildirmiştir. Zirvede, terörizmle mücadelede ve suçluların adaletle teslim edilmesine yönelik süreçte ABD ile dayanışma ve işbirliği yönünde karar alan AB, BM gözetiminde, terörizme karşı geniş global koalisyon çağrısında bulunmuştur.¹⁶⁸ AB Terörizmle Mücadele Politikası' da belirleyen üye ülkeler, terörist kişi ve grupların listelerinin hazırlanmasında üye ülke istihbarat birimleri ile işbirliği; BM, OECD ve diğer uluslararası kuruluşlar bünyesindeki terörizmle mücadeleyle ilgili sözleşmelerin ivedilikle uygulanması ve terörizme finansal desteğe son verilmesi konusunda gerekli hukuki ve mali eylem planlarının koordineli bir şekilde uygulamaya konulması gibi kararlar almıştır.¹⁶⁹

Zirvede birtakım önlemler alınmıştır:

Yargı işbirliği alanında ortak terörist eylem ve terörizm tanımı yapmak ve terörist suçluların yasal korunmasını önlemek için çerçeve kararları çıkarmak, AB ülkeleri arasında Kriminal Konularda Karşılıklı Yardıma İlişkin Sözleşmenin bir an önce yürürlüğe girmesi, AB genelinde terörizm konusunda uzman polis ve savcılardan oluşan ortak bir soruşturma ekibinin kurulması,

¹⁶⁷ Kedikli, a.g.e, s. 63.

¹⁶⁸ Yalçınar a.g.e s. 115.

¹⁶⁹ a.g.e 115

polis ve istihbarat servisleri arasında işbirliği alanında üye devletlerin birimleri ile EUROPOL arasında düzenli bilgi değişiminin sağlanması, EUROPOL bünyesinde terörizm ile mücadele biriminin kurulması, sınırların güvenliği açısından ciddi denetimlerin yapılması ve gerek görüldüğü takdirde Schengen sisteminde kısıtlamaların yapılması,-bu bağlamda uzun süreli Schengen vizelerinin verilmemesi, üçüncü ülke vatandaşlarına verilen vize ve oturma izinlerinin ve kimlik kontrollerinin dikkatlice gözden geçirilmesi ve sıkılaştırılması-, terörizmin finans kaynakları açısından özellikle BM Sözleşmelerinin üye devletlerce yürürlüğe sokulması, terörist örgütlerin finansmanını önleyecek önlemlerin alınması ve ABD ile işbirliğinin artırılmasından oluşmaktadır.¹⁷⁰

BM Güvenlik Konseyi kararı (BM-GK/1368 sayılı) gereğince, ABD'nin mukabelesi meşru olduğu, suçluların adalete teslim edilmesine yönelik süreçte ABD ile işbirliği yapılabileceği belirtilmiştir. BM, OECD ve diğer uluslararası kuruluşlar bünyesindeki terörizmle mücadeleyle ilgili konvansiyonların ivedilikle uygulanması gerektiği belirtilmiştir.¹⁷¹

Teörizmle Mücadelede AB ülkelerince hazırlanan eylem planı beş ana unsurdan oluşmaktadır:

Birinci Başlık Üye devletler arası polis ve adli iş birliğinin geliştirilmesidir. Bu bağlamda “Avrupa tutuklama emri” oluşturulması, terörizmi tanımlamaya yer verilmiştir.

İkinci Başlık Uluslararası sözleşmelerin hayata geçirilmesi. Buna göre; BM, OECD gibi örgütler bünyesinde mevcut uluslararası sözleşmelerin uygulanması kararlaştırılmıştır.

Üçüncü Başlık Terörizmin finansman kaynaklarının engellenmesidir.

Dördüncü Başlık Uçuş güvenliğinin artırılmasıdır.Dış sınırlarda her türlü giriş çıkış güvenliğini sağlamaktır.

Beşinci Başlık AB'nin global eylemlerinin koordinesidir.¹⁷²

¹⁷⁰ Özcan, Yardımcı, a.g.e, s. 209.

¹⁷¹ Hakan Hanlı, “Global Terörizm, Uluslararası ve Uluslararası Boyutu”, <http://www.isref.org/index.php?pid=43&page=view&id=293> (04.11.2010).

¹⁷² Mehmet Özcan, Avrupa Birliği ve Küresel Terörizmle Mücadele, <http://www.e-akademi.org/incele.asp?konu=AVRUPA%20%20B%4%B0RL%4%B0%4%9E%4%B0%20%20VE%20%20K%3%9CRESEL%20TER%3%96R%4%B0ZMLE%20%20M%3%9CCADELE&kimlik=-2088427001&url=makaleler/mozcan-1.htm>

19 Ekim 2001 Ghent Zirvesi

19 Ekim 2001'de Belçika'nın Ghent şehrinde yapılan AB Gayri resmi Hükümet ve Devlet Başkanları Zirvesinde, kurumsal reformlara ilişkin çalışmaları 2004'te sonuçlandıracak olan Hükümetlerarası konferansla ilgili bir Konvansiyon'un oluşumu ve çalışma usulleri ele alınmıştır.¹⁷³ Zirvede Eylem Planı uygulamasının incelendiği, Afgan mültecilere uluslararası bağlamda yardımda bulunulması ve Müslüman ve Arap dünyasının terörizmle bağdaştırılmaması gerektiği vurgulanan önemli konulardandır.¹⁷⁴

AB ile ABD'nin adalet konusunda işbirliğini kolaylaştırmasına yönelik adımların atılması, suçluların iade edilmesi, sınır kontrollerinin artırılması, teröristler tarafından saldırı amaçla kullanılması muhtemel olan nükleer ve kimyasal maddeleri ithalat ve ihracatının kontrollerinin daha sıkı yapılması gerektiği, Ortadoğu'daki çatışmanın sona erdirilmesi için çalışılması gerektiği vurgulanan diğer kararlar arasında yer almıştır. Zirvenin en önemli iki sonucu ise, asıl söz sahibi olan ülkelerin, askeri ve siyasi açıdan en güçlü konumda bulunan İngiltere, Almanya, Fransa olması ve AB'nin ortak bir dış politika oluşturma konusunda başarısız kalması olmuştur.

Ghent zirvesi AB'nin 11 Eylül'ü kendi avantajı haline çevirmeye çalıştığını, dünyada söz sahibi olabilmek için çok da iyi anlaşılmadığı ABD ile yakın ticari ilişkiler kurduğunu göstermiştir. Özellikle üç büyük AB ülkesi, İngiltere, Fransa, Almanya birliğin liderliğini ele geçirmek için ABD'ye saldırılar sonrası yardım konusunda birbirleriyle yarışmıştır. Bu durum aslında AB'nin terörizmle mücadelede bu üç ülkenin politikasına göre politikasını şekillendirdiğini ve ortak bir politika belirlemede etkin olduklarını gösterir.

¹⁷³ <http://www.kobifinans.com.tr/tr/dispazar/042204/21770> (04.11.2010).

¹⁷⁴ http://www.tisk.org.tr/isveren_yazdir.asp?yazi_id=395&id=23&baslik_id=&yapi=&gecerli_sayfa= (04.11.2010).

14–15 Aralık 2001 Laeken Zirvesi

Zirvede Ortak Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası'nın Operasyonel Yeteneği ile ilgili bir bildiri yayımlanmış ve AGSP'nin geliştirilmesi, sivil ve askeri yeteneklerin güçlendirilmesi yönünde çalışmaların devam ettirildiği bu bağlamda AB'nin kriz yönetimi operasyonlarını yürütebilecek konuma geldiği açıklanmıştır.¹⁷⁵

ATE'nin benimsenmesi, terör örgütleri ve teröristlerin listesinin belirlenmesi, terörizmin finansmanına yönelik önlemlerin alınması, hava yolu taşımacılığı güvenliğinin ve polis ve istihbarat birimleri arasında işbirliğinin artırılması konularında görüş birliğine varılırken uluslararası terörizmle mücadelede kararlılık gösterilmiştir.¹⁷⁶

Tüm bu çalışmalarda göze çarpan en önemli nokta AB'nin terörizme karşı çok yönlü bir yaklaşım sağlama çabası, Birliğin uluslararası güvenliğin sağlanması noktasında kendisini küresel bir aktör olarak görmesidir.

AB Konseyi Terörizmle Mücadele Çerçeve Kararı

13 Haziran 2002 de alınan bu karar 22 Haziran 2002 tarihinde Resmi gazetede yayımlanarak aynı gün yürürlüğe girmiş ve Birlik üyesi devletlerin terör konusunda iç hukuklarının uyumlu hale getirilmesini hedeflemiştir.

Karar'ın giriş bölümünde terör suçunun önemine dikkat çekilmiş ve bununla mücadele de alınacak önlemlerin amaçlarının üye devletlerce tek taraflı olarak yerine getirilemeyeceğinden ve bu nedenle karşılıklılık ihtiyacından dolayı, Birlik

¹⁷⁵ Haydar Efe, "AB'nin Avrupa Savunma ve Güvenlik Politikası Oluşturma Çabaları", *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Güz 2007, Cilt:3, Yıl:3, Sayı:2, 3:1 s.19. <http://www.iibf.ibu.edu.tr/dergi/2007guz/makale1.pdf> (04.11.2010).

¹⁷⁶ Özcan, Yardımcı, a.g.e, s.213.

düzeyinde daha iyi gerçekleştirilebileceğinden hareketle subsidiarite¹⁷⁷ ilkesi uyarınca Birlik'in önlemler alabileceği açıkça ifade edilmiştir.¹⁷⁸

Çerçeve karar, AB'nin Üçüncü Sütündeki kullandığı araçlarından biri olarak, amaçlanan sonuç bakımından bağlayıcı fakat yöntemi üye ülkeye bırakan, işbirliğini ve ülkelerin mevzuatlarını yakınlaştırmayı sağlamaya yönelik bir araçtır.¹⁷⁹ Doğrudan bir terörizm tanımı yapılmamıştır. Kararda terör suçları üzerinde yoğunlaşıldığı için belirtilen suç eylemleri üzerinden ortak bir tanım oluşturulmaya çalışılmıştır.

AB'nin terörizm tanımlaması: bir ülkenin halkını ciddi şekilde korkutmak veya sindirmek, bir hükümeti ya da bir uluslararası kuruluşu bir şey yapmaya veya yapmamaya zorlamak ve bir ülkenin ya da uluslararası kuruluşun politik, sosyal, ekonomik, anayasal temel yapısını yıkmak veya işlemez hale getirmek amacı ile bir ülkeyi ya da uluslararası bir organizasyonu ciddi zarara uğratan kasıtlı eylemleri yapmaktır.¹⁸⁰ Ve bu bağlamda Kararın 1. maddesinde terör suçlarını oluşturacak eylemler de şöyle sıralanmıştır.

- Bir grup insanı ciddi olarak yıldırma veya
- Hukuka aykırı olarak kamu kurumlarını veya uluslararası bir kuruluşu belli bir davranışta bulunmaya veya bulunmamaya zorlamak yahut
- Bir ülkenin temel siyasal, anayasal, ekonomik veya sosyal yapısını veya istikrarını bozmak amacıyla işlenen, nitelikli veya özü itibarıyla bir ülkeye veya uluslararası bir kuruluşa ağır saldırı oluşturabilen şu fiiller terörizm suçları olarak nitelendirilecektir: Bir kişinin ölümüne neden olabilecek saldırıda bulunmak; adam kaçırmak, rehin alma; insanların ölümüne ve ekonomik kayba neden olabilecek biçimde tesis, işletme, bina veya kurumlarda patlamaya neden olma; hava veya deniz taşıma araçlarını ele

¹⁷⁷ AB açısından subsidiarite kavramının anlamı, kamusal hizmet sunma yetkilerinin AB üyesi olan bir ülkenin merkezi yönetiminden yerel ve bölgesel yönetimlere devredilmesi; merkezi yönetimlerce de yapılamayacak olanların ise AB'de Brüksel'e devridir. Fikret Toksöz, Ali Ercan Özgür, *Yerel Yönetim Sistemleri, Türkiye ve Fransa, İspanya, İtalya, Polonya, Çek Cumhuriyeti*, İstanbul: Tesev Yayınları, Ağustos, 2009, s. 27.

¹⁷⁸ İbrahim Kaya, a.g.e, s. 128.

¹⁷⁹ Özcan, Yardımcı, a.g.e, s.214.

¹⁸⁰ Özcan, Yardımcı, a.g.e, s. 215.

geçirmek; ateşli, patlayıcı, yanıcı ve zehirleyici maddelerle nükleer veya biyolojik maddeleri bu tür amaçlarla ele geçirmek ve kullanmak.¹⁸¹

Avrupa Tutuklama Emri

13 Haziran 2002 de alınan Karar gereğince üye devletler iç hukuk sistemlerine adaptasyon yapmadan, birbirinin yakalama kararlarını hemen yerine getirmekle ve yakalanan kişiyi yakalama kararı veren makama teslim etmekle yükümlüdür. Kararın altında yatan neden, üye devletlerin hem birbirlerine hem de birbirlerinin hukuk sistemlerine artık kayıtsız şartsız güvenmeleri gerekmesidir.¹⁸² Tutuklama Emri'nin oluşturulma amacı AB içinde herhangi bir suç işlemiş kişinin ülkesine olabildiğince çabuk biçimde iade edilmesini sağlamaktır.

Ortak Soruşturma Ekiplerinin Oluşturulması İle İlgili Konsey Çerçeve Kararı

EUROPOL ile EUROJUST arasında olan operasyonel yetkiye sahip ekiplerin amacı sınır aşan uluslararası suçlar, örgütlü suçlar, uyuşturucu kaçakçılığı, insan ticareti gibi suçlarla mümkün olan en kısa sürede ve etkin şekilde mücadele etmektir. Bu suçların arasında terörist suçlar öncelik taşımaktadır.

Karara göre iki veya daha fazla üye devlet amaçları ve süresi belirli olarak suç soruşturması yapmak için polis, savcı veya hâkimlerinden ortak ekip oluşturabilirler. Ayrıca EUROJUST ve EUROPOL temsilcileri de bu ekiplere katılabilirler. Ancak EUROPOL temsilcileri sadece bu ekiplerin faaliyetlerine yardım ve bilgi değişimi sağlayarak destekleyici nitelikte bir katılım sağlayabilirler.¹⁸³

AB Konseyi Çerçeve Kararı (19 Aralık 2002)

Karar, 2001 yılında hazırlanan Terörizmle Mücadelede Özel Önlemlerin Alınmasına İlişkin Ortak Tutumun 4. maddesine göre oluşturulmuştur. Hareket

¹⁸¹ Devrim Aydın, “Terör Eylemlerinin Siyasal Suç Açısından Değerlendirilmesi”, <http://www.usak.org.tr/dosyalar/dergi/kOM68V4xipX74PLGul6kSIPbvky4.pdf> (05.11.2010).

¹⁸² Arif Köktaş, “Avrupa Birliğinin Adalet ve İç İşlerinde İşbirliği Politikası”, <http://www.pa.edu.tr/objects/assets/content/file/dergi/45/135-150.pdf> (05.11.2010).

¹⁸³ Özcan, Yardımcı, a.g.e, s. 219.

noktası AB tarafından listesi oluşturulan terörist faaliyetlerle ilişkili birey, grup veya tüzel kişiliklerdir.

Karara göre her üye devlet kendi polis hizmetleri içerisinde terörizmle ilgili özel bir birim oluşturacak ve bu birim, Konsey tarafından belirlenen listedeki terörist kişi, grup ve tüzel kişilerle alakalı güvenlik güçleri tarafından suç araştırmasında karşılaşılan terörist suçlarla ilgili bütün bilgileri toplayacak ve biriktirecektir.¹⁸⁴

Her üye devlet aynı zamanda bu birimlerin EUROPOL ile iletişimde olarak aşağıdaki bilgilere ulaşmasını sağlayacak tedbirleri alacaktır. Bu bilgiler;

- terörist kişi, grup ve tüzel kişileri tanımlayıcı veriler
- soruşturma altındaki eylemleri ve spesifik durumları
- diğer terörist suçlarla ilgili irtibatları
- iletişim teknolojilerini kullanma durumu
- KİS'na sahip olma ihtimalleri ile ilgili bilgilerdir.¹⁸⁵

Diğer yandan her üye devlet terörizmle ilgili ya bir EUROJUST ulusal iletişim birimi ya da adli bir otorite oluşturacaktır. Bu birim de Konsey tarafından belirlenen listedeki terörist kişi, grup ve tüzel kişilerle alakalı adli makamlardan tarafından suç araştırmasında karşılaşılan terörist suçlarla ilgili bütün bilgileri toplayacak ve biriktirecektir.¹⁸⁶

EUROJUST

Üye devletlerin sınır ötesi ve örgütlü suçların cezalandırılmasından sorumlu yetkili makamlarının etkinliğini artırmak amacıyla 2002 yılında Konsey kararıyla oluşturulmuş yeni bir yapı olup faaliyetlerini Lahey de yürütmektedir. ,EUROPOL'ün yetki alanına giren terörizm, uyuşturucu ticareti, insan ticareti gibi

¹⁸⁴ a.g.e s. 218.

¹⁸⁵ Özcan, Yardımcı, a.g.e s.219.

¹⁸⁶ a.g.e, s. 217–219.

alanlarda faaliyet gösterebilmektedir. Bu alanlarla ilgili bir suçun mevcudiyetine dair delillerin varlığı durumunda, EUROJUST üye devletlerin makamlarından bir soruşturma açılması talebinde bulunabilir.¹⁸⁷ Tampere Zirvesinde temelleri atılan EUROJUST, üye devletlerarasındaki adli işbirliğini sağlamak, ciddi suçlara karşı etkin mücadele etmek ve karşılıklı yasal yardım anlaşmasında yaşanan sorunları aşmak amacı ile oluşturulmuştur.¹⁸⁸ Kısa vadede Avrupa Kamu Savcılığı makamı AB'nin finansal çıkarlarını korumak amacıyla ekonomik suçlar üzerine yoğunlaşırken, finansal suçlar dışındaki diğer suçların şikâyeti-araştırılması-bilgilenilmesi gibi işlemler EUROJUST tarafından yapılacaktır.¹⁸⁹

Ortak Tutum Belgeleri

AB'nin Ortak Tutum Belgeleri ile ilgili temel amacı yasal açıdan olduğu kadar politika açısından da üye devletleri terörizme karşı harekete zorlamaktır. Bu bağlamda AB Konseyi ilk ortak tutum belgesi olan 27 Aralık 2001 de *Terörizmle Mücadelede Ortak Tutum*'u oluşturmuştur.

Belgede terör örgütlerine doğrudan veya dolaylı olarak maddi destek sağlamanın, eylemlerine doğrudan ya da dolaylı destek verilmesinin suç kabul edilerek cezalandırılması gerektiği vurgulanmaktadır. Ayrıca terör örgütlerine mal varlıkları ile destek sağlayan gerçek ya da tüzel kişilerin malvarlıklarının dondurulacağı belirtilmektedir. Ayrıca bu örgütleri kuranların, destekleyenlerin ve teröristlerin AB ülkelerinde yargılanacakları belirtilmektedir.¹⁹⁰

İkinci belge terörist gruplarını ve listelerini veren *Terörizmle Mücadelede Özel Önlemlerin Uygulanmasına İlişkin Ortak Tutum Belgesi*'dir. Amaç, listede yayınlanan terörist kişi ve gruplarla ilgili önlemleri alabilmektir. Bundan sonra bu listeler Konsey tarafından güncellenecektir.

¹⁸⁷ Ece Öztan, 'Eurojust', *Avrupa Birliği Ansiklopedisi*, Desmond Dinan (ed), İstanbul: Kitap Yayınevi, 2005,s. 243.

¹⁸⁸ Özcan, Yardımcı, a.g.e, s. 220–221.

¹⁸⁹ Avrupa Anayasası, <http://www.inisiyatif.net/document/8.asp> (06.11.2010).

¹⁹⁰ Özcan, Yardımcı, a.g.e, s.221-222.

Terörist örgütlerin ve şahısların listesinin belirlenmesi terörizmle mücadelede atılan en önemli adımlardandır. Bir devlet artık bir terör örgütü hakkında tereddüt, koruma veya görmezden gelme şeklinde pasif kalamayacağı gibi aynı zamanda polis ve yargı güçleri de daha etkin ve ortak hareket edeceklerdir. Ancak bu noktada AB'den beklenen terör örgütlerini belirlerken sadece kendi üye devletlerinin görüşleri yanında bölge ülkelerinin ve aday ülkelerin de görüşlerini dikkate almasıdır. Böylelikle tüm terör örgütlerine 'sıfır tolerans' ile bir yaklaşım sergilenmesi mümkün olacaktır.¹⁹¹

12 Aralık 2003 Avrupa Güvenlik Stratejisi

AB 2003 Irak İşgali döneminde net bir politika izleyememiş bu durum AB'nin ODGP'nin olup olmadığı konusunda tartışmalarını alevlendirmiştir. Birlik ise bu durumu "ortak tehdit" tanımlaması yapamamasına bağlamıştır. AB, ABD'nin Irak konusundaki tek taraflı politikalarını onaylamamış ve Solana Belgesi ile Yeni Dış Politika Doktrini'ni (Avrupa Güvenlik Stratejisi) ilan etmiştir. Bu yeni güvenlik stratejisi AB'nin Ortak Dış Ve Güvenlik Politikasına açıklık getirmiştir. Artık AB uluslararası güvenlik ortamını tanımaya başlamış ve tehditlerin sadece sınır içinden değil sınır dışından da geldiğini kabul etmiş ve KİS'in yayılma sorunu tehdit ilan edilmiş ve bu bağlamda Ortadoğu'ya yönelmiştir.

Solana Belgesi olarak bilinen Avrupa Güvenlik Stratejisi saç ayağına dayandırılmıştır. Şöyle ki:

1)Küresel bir dünyada coğrafya hâlâ önemini korumakta ve AB sınırları dışında istikrarsızlık kaynağı olarak görülen otoriter rejimlerin çeşitli güvenlik problemlerine neden olması beklenmektedir. Bu bağlamda önlem alınmadığı takdirde bu problemlerin AB üyesi ülkelere sıçrama olasılığı oldukça yüksektir. Bu nedenle, AB sınırları dışındaki bölgelerde yâni Avrupa'nın çevresinde bir "barış kuşağı" yaratmayı hedeflemiştir.

¹⁹¹ Özcan, Yardımcı, a.g.e, s.223-225.

2) “Çok taraflılık” politikasının etkili hâle getirilmesi AB’nin gerçekleştirmek istediği ikinci önemli hedefidir. Avrupa güvenlik stratejisi belgesinde, BM’nin uluslararası ilişkilerdeki önemi vurgulanmış ve AB’nin uluslararası hukuk normlarını savunmak üzere gerekli olan “önleyici tedbirler”e (kuvvet kullanımı da dâhil olmak üzere) başvurabileceği vurgulanmıştır.¹⁹²

3) Son olarak, AB KİS sorunu ile terörizm konularında alternatif politikalar üretmeyi amaçlamıştır.

Solana Belgesi ile AB’nin Önleyici Müdahale Stratejisi sadece uluslararası hukuk kurallarının delinmesi halinde kuvvete başvurulacağını belirtirken bu durumun istisna olacağını açıklayarak ABD’nin önleyici savaş doktrininden ayrılmaktadır. AB sınırları dışındaki alanlara krizler karşısında çatışma yerine ekonomik ve siyasi araçları kullanmayı tercih etmiştir.

Aralık 2003 tarihinde Avrupa Güvenlik Stratejisi’nin yayınlanmasıyla ilk defa, bir topluluk olarak AB’nin içinde bulunduğu ve oluşmakta olan güvenlik ortamında nasıl söz sahibi olabileceğini algıladığını ortaya koyarak ortak bir dış ve güvenlik politikasının gelişimine dikkat çekmiştir. ‘AB’nin dış ilişkilerindeki kalkınma politikaları gibi konuların ortak bir güvenlik politikası altında toplanması ve böylece sınırlı sayıdaki kaynağın daha etkin bir biçimde dağıtılması gerektiğine dair tartışmalar derinleşmiştir. Avrupa Güvenlik Stratejisi’nde de AB’nin uluslararası alanda daha önemli bir rol üstlenmesinin amaçlandığı açıkça belirtilmektedir.’¹⁹³ Belgenin ortaya çıkmasında birçok etken vardır. Bunlar: 11 Eylül sürecinin ardından gelen uluslararası politikadaki gelişmeler, uluslararası terörizm ve kitle imha silahları tehdidi, Avrupa’nın Balkanlar’daki krizde etkisiz kalmasına bir tepki olarak gelişen AGSP, ve en son olarak da Irak Savaşı ile ilgili olarak AB ülkeleri arasında meydana gelen bölünmedir. ‘Belgenin ana teması şudur: Yaşadığımız dünyada yeni fırsatlara sahip olduğumuz gibi yeni tehditlere de sahibiz. Fırsatlardan yararlanmak ve

¹⁹² Nurşin Ateşoğlu Güney, Yeni Güvenlik Stratejilerindeki Ortak Tehdit Algılamaları, AB, NATO Ve ABD, 2023 Dergisi, Mayıs 2004, Yıl 4, Sayı 38, s.18.

¹⁹³ Müjde Erdiç, “Son Dönem Avrupa Birliği Gelişmeleri”, <http://www.tasam.org/index.php?altid=1542> (06.11.2010).

tehditlerin üstesinden gelmek için Avrupa küresel bir aktör olmalıdır.’¹⁹⁴ ‘Bu belge, AB’nin güvenlik politikaları konusunda ilk ve temel referans belgesi olma özelliğini taşıyor. Avrupa Güvenlik Stratejisi beş büyük tehdit tarif etmektedir. Bunlar KİS, devletlerin çöküşü, örgütlü suç, terörizm ve bölgesel ihtilaflar. Bunların yanı sıra ekolojik sorunlar, göç ve enerji güvenliği de vurgulanmaktadır.’¹⁹⁵ Terörizmin tehdidi birincil tehdittir. Nedeni olarak ise modernleşme baskısı, bölgesel etnik çatışmalar, politik krizler ve genç nüfusun içinde bulunduğu topluma yabancılaşması olarak vurgulanıyor. Terörizmle örgütlü suçların ilişkili olduğuna ve mücadelede istihbarat, polis, adli ve askeri alanlardaki işbirliğine dikkat çekiyor. Ayrıca belgede AB’nin güvenlik alanındaki geçmişinden günümüzdeki durumuna kadar olan alanı özetleyen bir açıklamaya da yer verilmiştir.

AB genişleyen gücüyle global bir oyuncudur ve global güvenlik ve daha iyi bir dünya için AB sorumluluk yüklenmeye hazır bulunmalıdır. Global dünyanın anahtar tehditlerinden biri terörizmdir. Terörizm risk ve bedeller yükler, toplumumuzun tolerans ve tarafsızlığını zorlar. Avrupa’nın tamamı için gelişen tehditler ortaya çıkmaktadır. Bugün terörizm iyi donatılmış, elektronik ağlarla iletişim kuran, sınırsız şiddet kullanmaya meyilli, toplu kayıplara neden olan bir yapılanma haline gelmektedir. Terörizmin son dalgası küresel kapsamlı ve aşırı dinci gruplara bağlıdır. Bunun karışık nedenlerinde bazıları şunlardır; modernizasyon baskısı, kültürel sosyal ve politik krizler ve yabancı ülkelerde yaşayan gençlerde görülen yabancılaşmadır. Avrupa ülkeleri hedeftir ve saldırıya uğrayabilirler bu bağlamda gerekli önlemleri alınmalıdır.¹⁹⁶ AB, yeni güvenlik tehditleriyle mücadelede öncelikle yumuşak güç (soft power) kullanımını savunmaktadır. Yani, sınırları dışındaki olası krizlerin çözümünde yöntem olarak askeri müdahale yerine ekonomik ve siyasi nitelikli

¹⁹⁴ Özcan, Yardımcı, a.g.e, s.240.

¹⁹⁵“ Küreselleşme ve Avrupa Dış Politikası”,

http://www.diplomatikgozlem.com/haber_oku.asp?id=3134 (06.11.2010).

¹⁹⁶ A Secure More Europe In A Beter World, European Security Strategy, <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/78367.pdf> (06,11,2010).

araçları tercih etmektedir. AB'nin bu yeni dış politikasına AB literatüründe “önleyici angajman” (pre-emptive engagement) adı verilmektedir.¹⁹⁷

Belgede önemli yer tutan konulardan biri de İsrail Filistin sorununun çözülmesidir. Zira öncelikle tehdit belirleyip buna karşılık kendi güvenliğinin bağlı olduğu ülkeleri de kapsayan cevap verme yöntemlerinin geliştirilmesi öngörülmektedir. Tüm bu tutumların global düzeyde yapılması çağrısında bulunmaktadır. Ancak belgede terörizmin nedenleri arasına ekonomik nedenlerin eklenmemesi eleştirilir. ‘Terörizmin toplumların şeffaflıklarından, toleranslarından, teknolojik olanaklarından faydalanarak toplumlara zarar verdiği açıklanmıştır. Avrupa'nın hem terörist faaliyetler için bir üs olarak kullanıldığı, hem de Avrupalı devletlerin hedef haline geldiği vurgulanmıştır.’¹⁹⁸

Sonuçta,

(i) küresel terörizm,

(ii) kitle imha silâhlarının yayılma sorunu,

(iii) bölgesel çatışmalar ve

(iv) çökmekte olan rejimler AB'nin hedef olduğu en ciddi tehditler olarak ilân edilmiştir.¹⁹⁹

Terörle mücadele konusunda ortak düzenlemeler yapılmış olsa da devletler yetkilerini tamamen devretmemiş ve terörle mücadele sorunu devletlerin ulusal yetkilerinde tuttukları bir ulus-devlet sorunu olmaya devam etmektedir. Bu bağlamda henüz tanımında bile tam anlaşılamamış olduklarından sorun sadece bir uluslararası iş birliği alanı hâlinde kalmaktadır. Bu nedenle terörle mücadele konusunda her devlet kendi düzenlemelerini yapmakta ve yasama süreci ile ilgili olan hiçbir yetkiyi AB'ye devretmemektedir. ‘Değişen güvenlik algılamalarıyla birlikte devletler terör sorununa

¹⁹⁷ Emine Akçadağ, *ABD-AB İki Farklı Güvenlik Stratejisi İki Farklı Dünya Görüşü*, http://www.bilgesam.org/tr/index.php?option=com_content&view=article&id=515:abd-ab-ki-farkli-guevenlik-stratejisi-ki-farkli-duenya-goerueue-&catid=98:analizler-abd&Itemid=135 (07.11.2010).

¹⁹⁸ Turan, *AB Güvenlik Aktörü Olmaya Ne Kadar Yakın*, s.34.

¹⁹⁹ Nurşin Ateşoğlu Güney, “Yeni Güvenlik Stratejilerindeki Ortak Tehdit Algılamaları: AB, NATO ve ABD”, <http://www.2023.gen.tr/mayis04/2atesoglu.htm> (06.11.2010).

daha fazla yakınlaşmakta ve yasal düzenlemelerini bu yönde değiştirmektedir. Terör ile mücadele konusundaki yetkilerin de AB'ye devredilmediğini söylemek mümkündür.²⁰⁰

2004 Lahey Programı

AB Konseyi tarafından hazırlanan Program öncelikli olarak Avrupa içi güvenliği sağlamaya yönelik tedbirleri içermektedir. Ancak sınır güvenliğinin korunması için alınan tedbirler ve toplanan veriler Avrupa Kalesi'nin oluşabileceği eleştirilerine yol açmaktadır.

* AB'nin terörle mücadele politikaları program dâhilinde genel olarak dört tedbirden oluşmaktadır:

- (1) radikalleşmenin engellenmesi,
- (2) bilgi paylaşımı,
- (3) sınır yönetimi ve
- (4) kritik altyapıların korunması.²⁰¹

*Bilgi paylaşımı ve sınır yönetimi tedbirlerine ağırlık verilmesi insan hakları bağlamında kaygılara yol açtığından AB;

- (1) Sınır Yönetim Dairesi,
- (2) Taşıyıcıların Veri İletimi,
- (3) Vize Bilişim Sistemi ve

(4) Schengen Bilişim Sistemi II gibi ağ ve kurumlar oluşturma yoluna gitmiştir.²⁰²

²⁰⁰ Öner Akgül, "Avrupa Birliği Ülkelerinin Yetkilerini Güvenlik Gerekçesiyle Avrupa Birliğine Devretmedikleri Alanlar Üzerine Bir Çözümleme", *Stratejik Araştırmalar Enstitüsü, Güvenlik Stratejileri Dergisi*, Yıl 3, Sayı 6, 2007,s.111-112.

²⁰¹Volkan Aytar, "Güvenlik ve İnsan Hakları", http://www.tesev.org.tr/UD_OBJE/PDF/DEMP/Guvenlik-Insan%20Haklari-VolkanAytar-Sunum.pdf (06.11.2010).

25 Mart 2004 Terörizmle Mücadele Deklarasyonu

PKK terör örgütünü kullandığı diğer adlarıyla terör örgütleri listesine almayan AB, Madrid’de meydana gelen terör saldırılarından sonra, 25 Mart 2004 de “AB Terörizmle Mücadele Deklarasyonu”nu yayımlarken 3 Nisan 2004 de PKK terör örgütünü kullandığı bütün isimleriyle beraber terör örgütleri listesine almıştır.

Deklarasyon, AB ülkelerinin dayanışmasını ve kararlılığını yansıtmaktadır. Deklarasyonda öncelikle ‘dayanışma’ (*solidarity*) hükmü yer almaktadır. Konsey bu hükmün AB Anayasası’nda yer almasını kabul etmiştir. AB Anayasasının I-43. maddesinde yer alan bu hükme göre,

Üye ülkelerden birisi bir terörist saldırıya maruz kalırsa Birlik ve üye devletler dayanışma ruhu içerisinde hareket ederek üye devletlerin bölgesindeki terörist tehdidin önlenmesi, demokratik kurumların ve sivil halkın herhangi bir terörist saldırıdan korunması ve terörist saldırı durumunda bir üye ülkenin siyasi makamlarının talebi üzerine o ülkeye kendi bölgesinde yardımda bulunulması durumlarında Birlik üye devletler tarafından sağlanan askerî kaynaklar da dâhil olmak üzere tüm araçları bu üye devletin kullanımı için seferber edecektir.²⁰³

Deklarasyon ve Anayasadaki eleştirilen nokta Birliğe aday ülkelerin kapsam dışı bırakılması ve bu bağlamda üçüncü ülkelerle birlikte terörizmle mücadele yapısının bozulmasıdır. Eleştirilebilen ikinci nokta ise terörizmle mücadeleyi iç güvenlik meselesi olarak görürken Anayasa da askeri kaynakların da kullanılabilceğinin belirtilmesidir zira öncelikli olan polisiye birimler yolu ile mücadeledir. Ayrıca bu durum öngörülen eylem planı ile de çatışmaktadır.

Zirve ile beraber gelen diğer bir yenilik ise Terörizm ile Mücadele Koordinatörünün atanmasıdır. Bu koordinatör, Konsey Genel Sekreterliği bünyesinde çalışacak olup Konsey’in terörizmle ilgili çalışmalarını koordine edecektir.²⁰⁴

²⁰² Volkan Aytar, a.g.m.

²⁰³ Özcan, Yardımcı, a.g.e ,s.229.

²⁰⁴ Özcan, Yardımcı, a.g.e, s.229.

25 Mart 2004 Eylem Planı

AB, Avrupa Konseyi'nin 2004 Haziran'ında yayınladığı "Terörizme Karşı Eylem Planı" terörizmle mücadele için EUROPOL ve EUROJUST 'ın yetkilerinin artırılmasını, biometrik göstergeli pasaport kullanılmasını, parmak izi ile kimlik tespitinin yapılmasını, Avrupa Sınır Ajansı kurulmasını, sınır güvenliklerinin bu ajans aracılığı ile yürütülmesini, liman güvenliklerinin artırılmasını öngörmektedir.²⁰⁵ Ayrıca şu hedefler belirlenmiştir:

1. Terörizmle Mücadelede Uluslararası Konsensusu ve Uluslararası Çabaları Artırmak: Üçüncü ülkeler ve Akdeniz ülkeleri ile diyalogu geliştirmek, BM sözleşmelerini iç hukuklarına adapte etmek: BM çatısı altında Terörizme Karşı Kapsamlı BM Sözleşmesi ve Nükleer Terörizm Eylemlerinin Önlenmesine Dair BM Sözleşmesi konularında politik uzlaşmayı sağlayarak bu sözleşmelerin yürürlüğe girmesi ve terörizmle mücadelede bölgesel ve uluslararası kuruluşlarla beraber çalışmak amaçlanmıştır.

2) Teröristlerin Finansal ve Ekonomik Kaynaklara Ulaşmasını Engellemek: OECD mali eylem görev gücünde çalışmalar üstlenilmiştir.

3) AB Kurumları ve Üye Devletler İçinde Teröristleri Bulacak, Araştıracak, Yargı Önüne Çıkartacak ve Terörist Saldırıları Önleyecek Kapasiteyi Artırmak: AB bu alanda gerçekten birçok gelişme sağlamış, terörizmle mücadele politikaları, aynı zamanda diğer suç kontrol politikalarının da belirleyicisi olmuştur. Ancak Birlik üst seviyede Europol'un rolünün artırılması ve bünyesindeki Terörizm ile Mücadele Görev Gücü'nün etkinleştirilmesini, Europol ve Polis Şefleri Görev Gücü vasıtasıyla uygulamalı ve operasyonel işbirliğinin güçlendirilmesini, üye devletler ile Europol ve Eurojust arasında daha sıkı bilgi alışverişini ve 15 üye devletteki terörizmle mücadeledeki yapılanmaya ilişkin değerlendirmelerin yeni 10 üye devlette de tamamlanmasını istemektedir. Adli işbirliği bağlamında adli kayıtlara ilişkin bilgi

²⁰⁵ Hasret Çomak, "Küresel Terörizmin Dünya Ekonomisine Etkileri", <http://www.siyasaliletisim.org/index.php/prof-dr-hasret-comak-kose-yazileri/191-kueresel-terozizmin-duenya-ekonomisine-etkileri.html> (07.11.2010).

değişiminin geliştirilmesi, iletişim verilerinin korunmasında ilerleme sağlanması da belirtilen hedefler arasında yer almaktadır.

4) Uluslararası Ulaşım Güvenliğini Korumak ve Sınır Kontrollerinde Etkili Sistemleri Sağlamak

5) AB ve Üye Devletlerde Terörist Saldırıları Sonrası Zararların Üstesinden Gelebilecek Kapasiteyi Artırmak

6) Terörizme Neden Olan Faktörler ve Terörizmin İnsan Kazanmasına Yol Açan Sebepleri Tespit Etmek: Terörizme olan desteğin nedenleri olarak aşırı dinî ve siyasî inançlar, sosyo-ekonomik faktörler görülmüş, İslam dünyası ile Avrupa arasında dinler ve kültürler arası ilişkiler kurulmasını teşvik edecek stratejiler geliştirilmesi öngörülmüştür.

7) AB'nin Üçüncü Ülkelerle Dış İlişkilerde Önceliği Anti-Terörist Niteliklere Sahip veya Terörizmle Mücadelede Yardıma İhtiyaç Duyan Ülkelere Yönlendirmek.²⁰⁶

AB'nin hedeflerine ulaşmak için kullanmak istediği araçlardan ilki çatışmaları önlemek veya sonrasında düzeni sağlamak için askeri ve sivil misyonları görevlendirmektir. Bunun ilk örneğini 2003'te Bosna'da polis misyonu ile hayata geçirmiştir. İkincisi yine bu askeri ve sivil misyonların kapasitesinin artırılmasıdır. Diğerleri ise diplomatik kabiliyet ve istihbarat paylaşımıdır. Bu hedefler açısından Avrupa Savunma Ajansı(ASA) kurulmuştur.²⁰⁷

ASA 12 Temmuz 2004 yılında Bakanlar Konseyi kararı ile kurulmuştur. Amacı üye devletleri ve kriz durumunda Avrupa Savunma yeteneğini geliştirmektir. Ajans AGSP'ye dayanmaktadır. Fonksiyonları şunlardır:

1-savunma yeteneklerini geliştirmek

2-Avrupa Savunma ve araştırma teknolojilerini desteklemek

²⁰⁶ Özcan Yardımcı, a.g.e, s. 233-235.

²⁰⁷ a.g.e. s.242.

3-Avrupa Savunma Gereçleri Pazarı oluşturmak ve Avrupa Savunma Teknolojisi Endüstrisi alanını geliştirmek.²⁰⁸ ASA'nın genel yürütme görevi Avrupa Birliği Konseyi Genel Sekreteri tarafından gerçekleştirilmektedir.

Haziran 2004 İrlanda Zirvesi

Haziran 2004 tarihinde AB-ABD arasında yapılan İrlanda zirvesinde terörizmle mücadelede iki alanda hareket edilmesi kararlaştırıldı;

1) AB-ABD iletişimini geliştirmek: polis, adliye ve sınır kontrolleri konularında çalışmak için her iki tarafın yetkilileri arasında iletişim kurulması öngörülmektedir. Dış işleri ve İç güvenlik bakanı, AB tarafındaki muadilleri ile senede en az bir defa görüşecek ve her altı ayda bir bu birimlerin ikincil derecedeki yetkilileri terörle mücadelede polis ve adli işbirliği konularını görüşecektir. ABD gizli servisi, sahtecilik konularında Europol ile işbirliğine gidecektir. AB-ABD arasında; yolcu bilgi paylaşımı, kargo güvenliği, biometrik tanımlamalar, vize politikası, sınır ve taşımacılık güvenliği üzerinde yüksek seviyede siyasi diyalog oluşturulacaktır.

2) Polis ve adli alanlarda yeni işbirliği antlaşmalarının yapılması; Polis ve adli işbirliğini geliştirmek için yeni antlaşmaların yapılması gereği ortaya çıkmıştır. 2001-2002 yıllarında Europol ve ABD arasında bilgi paylaşımı konusunda antlaşmalar yapılmıştır. Bu antlaşmalar ile ABD yetkilileri ile Europol arasında kişisel bilgi (isim, adres, sabıka kaydı vb.) ve stratejik bilginin paylaşımına imkân sağlanmaktadır. Haziran 2003 tarihinde de AB-ABD arasında suçluların iadesini kolaylaştıran ve savcılık makamları arasında işbirliğini teşvik eden 'Karşılıklı Hukuki Yardım'(MLA – Mutual Legal Assistance) ve İade antlaşması yapılmıştır. İade antlaşmasında başta ABD'de uygulanan idam cezası nedeniyle problem çıkmışsa da ABD'nin bu cezayı iade edilenlere uygulamayacağını taahhüt etmesiyle bu problem aşılmıştır.²⁰⁹

ABD yetkilileri Avrupa banka hesapları hakkında bilgi edinme yetkisi kazanmıştır. Ancak bu sistemin eleştirilen yanı ABD'li yetkililerin istedikleri bilgileri alabilmesine rağmen Avrupalı yetkililerin istihbarat paylaşımı konusunda istenilen cevabı alamamasıdır. Zira ABD kendi istihbarat bilgilerini verme konusunda isteksiz davranmaktadır. Diğer sorun ise AB yetkililerinin terörizmle

²⁰⁸ <http://www.eda.europa.eu/Aboutus/Whatwedo/Missionandfunctions> (20.08.2011).

²⁰⁹ Kedikli, a.g.e, s. 77-78.

mücadelede hukukî ve siyasî araçları kullanmak isterken ABD'nin askeri araçlarla müdahaleden yana olmasıdır.

16–17 Aralık 2004 Brüksel Zirvesi Kararları

Zirve de terörizm başlığı altında terörizmle mücadelenin yan etkilerine yer verilmiştir. Terörizmle mücadelenin insan hakları ihlallerine neden olmaması gerektiğine evrensel değerlere, hoşgörüyü, dinler arası diyaloga saygının teşvik edilmesi gerektiğine vurgu yapılmıştır. Ayrıca mücadelede etkili olunabilmesi için temel sorunlara çözüm getirilmesi gerektiği belirtilmiştir.²¹⁰

16–17 Haziran 2005 AB Konseyi Başkanlık Sonuç Bildirgesi

Bildirge AB'nin terörle mücadele politikasının yeni çerçevesini öneriler yolu ile belirlemeye yönelik tedbirleri içermektedir. Bu bağlamda polis ve adli işbirliğinin güçlendirilmesine dair yasal düzenlemeler, üye ülkeler arası daha iyi bilgi paylaşımının sağlanması, radikalleşme üzerine eylem planı oluşturulması gerektiği, ulusal terörle mücadele programlarından çıkan tavsiyelerin takibi, terörizmin mali kaynakları ile mücadele edilmesine hız verilmesi gerektiği, sivil koruma yetkinliğinin, özellikle de biyokimyasal bir saldırıya karşı tıbbi kaynakların artırılması yoluyla güçlendirilmesi, Üçüncü ülkelerle ve uluslararası alanda terör konusunda siyasi işbirliğinin, özellikle de BM'nin uluslararası teröre karşı sözleşmesinin kabul edilmesi yoluyla güçlendirilmesi gerektiği, terörle mücadelede öncelik tanınan bazı üçüncü ülkelere yönelik destek programlarının sonuçlandırılması ve bu kapsamda üçüncü ülkelere gelen teknik destek taleplerine karşılık verebilmek için uzman ağının kurulması gerektiği bu tedbir planları içerisinde yer almaktadır.²¹¹

²¹⁰ http://www.belgenet.com/arsiv/ab/brukselzirve_122004.html (07.11.2010).

²¹¹ 16-17 Haziran 2005 AB Konseyi Başkanlık Sonuç Bildirgesi
<http://www.ikv.org.tr/icerik.asp?konu=abguncel&id=1334&baslik=16-17%20HAZ%20DDRAN%202005%20AVRUPA%20KONSEY%20DD%20BA%20DEKANLIK%20SONU%20C7%20B%20DDL%20DRGES%20DD> (13.11.2010).

11 Mart 2004 Madrid Saldırısı

İspanya'nın başkenti Madrid, 11 Mart 2004 günü sabah saat 07:30 sularında hemen hemen aynı zamanda patlayan 10 bomba ile sarsıldı. Tamamı Madrid'in banliyö trenlerinde meydana gelen bombalama toplam 191 kişinin hayatını kaybetmesine, yüzlerce kişinin ise yaralanmasına sebep oldu. Olaydan hemen sonra, İspanya Başbakanı Aznar, ülkenin kıdemli terör örgütü ETA'yı suçladı ama olayın icra tarzı, bombalama olaylarından önce halkın bölgeden uzaklaştırılmasına yetecek kadar bir süre önce ihbarda bulunan ETA'nın tarzı değildi. Akşama doğru, Ebu Hafız El Mesri Tugayları isimli, El Kaide bağlantılı bir örgüt, Londra'da yayın yapan El-Kuds El-Arabi gazetesine e-mail göndererek saldırının sorumluluğunu üstlendi. Örgüt, saldırının sebebi olarak İspanya'nın Irak'ta ABD ile yaptığı ittifakı gösterdi.²¹² 11 Mart 2004 tarihinde Madrid'de gerçekleşen saldırılar, üye devletlerin istihbarat servisleri arasındaki karşılıklı güven eksikliği nedeniyle terörle mücadele işbirliğinde yoğun bilgi paylaşımının yeteri kadar sağlanamadığını da ortaya koymuştur.²¹³ Bu nedenle AB güvenlik ve istihbarat birimleri arasındaki işbirliğini geliştirmek amacıyla Durum Merkezi oluşturmuştur. Bu merkez EUROPOL ve üye devletlerden aldığı bilgilerle terör tehdidinde ilişkin raporlar düzenlemektedir.

7 Temmuz 2005 Londra Saldırısı

7 Temmuz 2005 günü Londra bir dizi bombalı saldırı ile karşılaştı. 21 Temmuz'da saldırılar tekrarlandı. El Kaide saldırıları üstlenmiştir. Saldırıları otobüs durağı ve metro istasyonu gibi şehrin ulaşım sistemini hedef aldı. Saldırıların ardından İngiliz Hükümeti terörle mücadele yasalarında bir dizi değişikliğe gitmek istedi. Ancak bu değişiklik istekleri insan hakları ve diğer temel haklar çerçevesinde direnişle karşılandı. Saldırlardan sonra tüm dünyada metroya olan ilgi bir süreliğine de olsa azaldı. Saldırlardan sonra Londra'da terör korkusu artarken İngiliz polisi de yanlışlıkla Brezilyalı bir elektrikçiyi metroda trene binerken vurdu. Saldırı İngiltere'nin 11 Eylül'ü olarak da adlandırılır.²¹⁴ İngiltere'nin hedef seçilmesi bir sürpriz olmadığı gibi küresel terörle mücadelenin önde gelen ortağı olması nedeniyle

²¹² <http://www.asimetriksavas.com/tr/2004madrid-tren-bombalamalari> (10.10.2010)

²¹³ Kedikli, a.g.e, s. 71.

²¹⁴ http://tr.wikipedia.org/wiki/2005_Londra_Sald%C4%B1r%C4%B1lar%C4%B1 (31.12.2009).

saldırıları adeta bekleyen bir ülkeydi. İngiltere Ortadoğu ‘daki gelişmelerin tarihi sorumlusu olarak ön plana çıkmakta ve El Kaide ideolojisindeki örgütler bunu sıklıkla dile getirmektedir.²¹⁵

Londra’yı hedef alan terör saldırısı daha önce Bali ve İspanya’yı hedef alan eylemler ile aynı mantık çizgisini takip etmektedir. İspanya yönetimini Madrid saldırısı, Avustralya yönetimini Bali’de zor durumda bırakan terör bu sefer Blair hükümetini hedef aldı. Terörün tercihi ABD ve müttefiklerini hedef almaktaydı. 11 Eylül sonrası teröre karşı savaş sloganı ile hareket eden Amerikan yönetimi, “ya bizimlesiniz ya onlarla” diyerek dikotomik bir dünya görüşünü yaygınlaştırıyor. Halbuki İngiltere’den İspanya’ya ayrılıkçı terörle mücadele eden Avrupa’da uluslararası terör geçtiğimiz yıllara kadar yabancı bir unsur olarak görüldü. Avrupa coğrafyası bir şekilde uluslararası teröre karşı bağımsızlığı olan ve terörün hedefi dışında bir alan olarak algılandı. AB güvenlik dokümanlarına bakıldığı zaman neredeyse 2003 yılına kadar ve özellikle Solona Belgesi’ne kadar uluslararası terör ciddi bir güvenlik tehdidi olarak belirlenmemiştir.²¹⁶

İngiltere’nin önemli bir örnek olmasının nedeni; terör saldırısının ardından kriz ortamını idare etme bakımından doğru bir örnek sergilemesidir. Zira medya ürpertici görüntüleri yayınlayıp teröristlerin propagandalarına yardımcı olmak yerine duruma hâkim olduğunun imajını sergilemiştir. Ölü sayıları bilinçli olarak aşağıda tutulmuş, örgütün kimliği de ısrarla gizli tutulmuştur. Terörle mücadele bağlamında Londra’dan kriz yönetimi başarısı örnek alınabilir. AB Komisyonu’na göre Londra saldırılardan sonra artık yasal düzenleme bazında değil eylem bazında harekete geçilmelidir. Birlik gerekirse Avrupa İstihbarat Servisinin kurulmasını öngörmüştür. Yine Komisyon’a göre terörizm bir iç güvenlik meselesidir ve üçüncü sütun altında incelenmelidir. Birliğe göre terörizmin mali kaynakları kesilmeli, Avrupa dışında işbirliği yapılacak ülkeler gözden geçirilmeli, Filistin-İsrail çatışmasına çözüm bulunmalıdır.

²¹⁵ İhsan Bal, *Alacakaranlıkta Terörle Mücadele Ve Komplolar Teorileri*, s.112–113.

²¹⁶ Bülent Aras, “Uluslararası Terör, Avrupa Ve Türkiye”, <http://www.usakgundem.com/haber/811/uluslararasi-ter%C3%B6r-avrupa-ve-t%C3%BCrkiye.html> (31.12.2009).

ABD’de 11 Eylül saldırıları sonrası, çoğunluğu Vatanseverlik Yasası’na (Patriot Act) dayanılarak oluşturulan programların, AB’nin parmak izi ve dijital fotoğraflarla oluşturmaya çalıştığı güvenlik sistemine temel teşkil ettiği söylenebilir. Bu sistemin en tartışmalı yanını ise AB-ABD arasında yapılan bir güvenlik anlaşması oluşturmaktadır. Mayıs 2006 da Avrupa Topluluğu Adalet Divanı (ATAD) tarafından iptal edilen ve ABD’ye Birlik veritabanlarında toplanan yolcu isim kayıtlarının detaylarına ulaşma izni veren bu anlaşma, terörle mücadele kapsamında AB’yi sivil özgürlükler ve demokrasi alanlarını ihlal etme tehlikesi ile karşı karşıya bırakmaktadır. Bu bağlamda 2001 Eylem Planı gözden geçirilse de AB’nin Londra ve Madrid saldırıları sonrası daha önce sahip olduğu ılımlı ve sakin havanın değişmeye başladığı ve bir paranoya içerisinde hareket ettiği söylenebilir. Bu yaklaşımın en önemli neticesinin ise askerî araçların terörizmle mücadelede bir araç olarak kullanılmasının yasal altyapısının, AB Anayasası ve Ortak Dış Güvenlik Politikası’nda (ODGP) yer alması sonucu oluşturulduğunu söylemek mümkündür.²¹⁷ Bu bağlamda 11 Eylül saldırıları neticesinde AB’nin teröre bakışının daha sert bir hal aldığı görülebilmektedir. Ayrıca terörizmle mücadeledeki en önemli değişim mücadelenin ODGP alanı olan ikinci sütun konuları içerisine dâhil edilmesi olmuştur.

AB’nin terörizmle mücadelede polisiye yöntemlerin yanı sıra askeri yöntemlerin kullanılmasını öngören yaklaşım ve politikaları, ABD’nin Irak politikasında yürüttüğü mantığa benzer bir görünümün AB içinde de destek gördüğünü ifade etmektedir.²¹⁸

11 Eylül saldırıları öncesine kadar üye devletlerin egemenlik yetkileri altında değerlendirilen ve hükümetler arası düzeyde ele alınan güvenlik sorununun, saldırılar sonrası artan güvenlik endişeleri nedeniyle polis ve adli işbirliğini içeren

²¹⁷ Mehmet Özcan, Fatma Yılmaz, “AB’nin Amerikanlaşan Terörle Mücadelesi”, <http://www.acikistihbarat.com/Haberler.asp?haber=8089> (04.11.2010).

²¹⁸ Mehmet Özcan, Fatma Yılmaz, “AB’nin Amerikanlaşan Terörle Mücadelesi”, <http://www.acikistihbarat.com/Haberler.asp?haber=8089> (04.11.2010)

üçüncü sütunu daha aktif hale getirmeyi amaçlaması, başka bir deyişle ulusal güvenliği “Avrupalaştırma”ya başlamasıdır.²¹⁹

11 Eylül’den sonra AB terörle mücadele ederken bir yandan da terörizmin suç oluşturan birçok alana etki ettiğinin farkına varmış ve yasadışı göç, iltica, ulusal güvenlik konularında da önlemler almaya başlamıştır. Ayrıca Atlantik ötesinde ABD’nin adli ve polis birimleri ile Europol arası ilişkiler kurulmuştur:

ABD-AB işbirliği, AB içinde, ulusal mevzuat uyumlaştırması aracılığıyla güvenlik politikalarının “Avrupalaştırılması”nın yanı sıra İçişleri ve Adalet alanının “transatlantikleşmesi” algısının da yaygınlaşmasına neden olmuştur. Zira birlik içinde doğrudan bir terörizm tanımlaması yapamayan ve terörist suç kavramı adıyla suç eylemleri üzerinden ortak bir konsept oluşturmaya çalışan AB, Londra ve Madrid saldırıları sonrasında terörizmle mücadelede polisiye yöntemlerin yanı sıra askeri yöntemlerin kullanılmasını öngören yaklaşım ve politikalar, küresel terörle mücadelede Birliğin, ABD’nin bu yöndeki uygulamalarından etkilendiğini göstermektedir. En somut örneklerinden birini, Birliğin 2005 yılı sonunda üye ülkelere giriş ve çıkışlarda biyometrik pasaport uygulamasına geçme kararı oluşturmaktadır.²²⁰

AB 11 Eylül’den sonra BM ile paralel olarak terörle mücadele edeceğini bildirmiş ve 1368 sayılı güvenlik konseyi kararı ile 1373 sayılı güvenlik konseyi kararlarını desteklediğini açıklamıştır.

12 Eylül 2001 tarihinde alınan 1368 sayılı kararda, Güvenlik Konseyi, BM Antlaşması’nın 39. maddesinin kendisine verdiği yetkiyi kullanıp, New York ve Washington’a yapılan bu terörist saldırıları kınayarak, bu saldırıların barış ve güvenliğe tehdit oluşturduğu tespitini yapmıştır. Güvenlik Konseyi, kararda yapılan

²¹⁹ Mehmet Özcan, Fatma Yılmaz, “AB’nin Amerikanlaşan Terörle Mücadelesi”, <http://www.acikistihbarat.com/Haberler.asp?haber=8089> (04.11.2010).

²²⁰ Mehmet Özcan, Fatma Yılmaz, “AB’nin Amerikanlaşan Terörle Mücadelesi”, <http://www.acikistihbarat.com/Haberler.asp?haber=8089> (04.11.2010).

tespitin dışında, BM Antlaşması hükümlerine ilişkin bir yetkilendirmede bulunmamıştır.²²¹ 1373 sayılı karar:

Terörizmin mali kaynaklarının kurutulması, terörist eylemlerin hazırlık aşaması da dâhil olmak üzere her düzeyde önlenmesi, üye ülkelerin terörizmle mücadele için aralarında yoğun bir işbirliği gerçekleştirmeleri, terörist eylemlere girişenlerin ağır suçlu olarak yargılanmaları, teröristlere mülteci statüsü tanınmaması, BM üyesi ülkelerin terörizmle mücadele için uluslararası işbirliğini öngören tüm sözleşmelere süratle katılmaları gibi hususlar içermektedir. Karar, tüm devletlere, terörizmle bağlantılı kişi ve kuruluşlara aktif veya pasif destek verilmesinden kaçınma, teröristlere ve terör örgütlerine, doğrudan veya dolaylı olarak mali kaynak yaratılmasını engelleme, terörle bağlantılı kişi ve kuruluşlarla doğrudan veya dolaylı olarak ilgisi bulunan mal varlıklarını dondurma yükümlülüğü getirmektedir. 1373 sayılı karar ayrıca, bütün devletlerin Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'ne bağlı olarak kurulan "Terörle Mücadele Komitesi"ne (CTC) kararın uygulanması konusunda rapor verme yükümlülüğü getirmiştir.²²²

1368 ve 1373 sayılı kararlarda artık BM Güvenlik Konseyi tehdidi ne devlet davranışına ne de belirli bir ülke içi eyleme mâl etmektedir zira Konsey uluslararası terör eylemlerinin barış için tek başına tehdit oluşturduğundan hareket etmektedir. Bu bağlamda da devlet dışı aktörlerin yalnızca bir ülke içinde değil, aynı zamanda uluslararası boyutta da barış için tehdit haline gelebileceğini vurgulamaktadır. Konsey bu türlü barış kavramını yalnızca devletsel bağlantıdan soyutlamaya başlamıştır. Bu soyutlama, bu tür bir devlet bağlantısının ve sadece ülkesel egemenliğe dayalı barış anlayışının, uluslararası güvenliğe yönelik yeni tehditler karşısında yetersiz olduğu tecrübesine dayanmaktadır.²²³

²²¹ Arif Bağbaşıoğlu, "ABD-BM İlişkisi Çerçevesinde Afganistan Operasyonu", *Üç Aylık Asya, Avrupa Uluslararası İlişkiler Ve Stratejik Araştırmalar Dergisi*, http://www.aysam.gen.tr/asyaavrupa/?newsid_in=255&catalogid_in=46 (10.11.2010).

²²² http://www.mfa.gov.tr/bm-guvenlik-konseyi_nin-1373-sayili-karari_.tr.mfa (10.11.2010).

²²³ Arif Bağbaşıoğlu, "ABD-BM İlişkisi Çerçevesinde Afganistan Operasyonu", *Asya, Avrupa Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar Dergisi*, http://www.aysam.gen.tr/asyaavrupa/?newsid_in=255&catalogid_in=46 (10.11.2010).

30 Kasım 2005 AB Konseyi'nin Terörle Mücadele Stratejisi

Stratejik Sorumluluk; İnsan hakları ve Avrupa güvenliğine saygı çerçevesinde global terörizmle mücadelede AB vatandaşlarının özgür, güvenilir, adalet içinde yaşamalarına devam etmeleri sağlanmalıdır.

AB'nin terörizmle mücadele stratejisi 4 dizi aşama içerir:

1.Aşama; Önlemek (Prevent): Avrupa'da ya da uluslararası alanda radikalleşen ve taraftar toplayan terörizme yönelen insanların bu yönelimlerinin sebeplerini araştırmak, çözüm yolları düşünerek bunu önlemek.

2.Aşama; Korumak (Protect): Vatandaşları, savunma sistemlerini korumak gelişmiş sınır güvenliği, ulaşım ve kritik savunmayı da içeren savunmasızlığı saldırılara karşı azaltmak.

3.Aşama; Takip Etmek (Pursue): Sınır dışındaki teröristleri izlemek, araştırmak; planlarını, seyahatlerini, iletişimlerini engellemek, network ağlarını bozmak, fonlarını kesmek ve saldırı materyallerine ulaşmak ve teröristleri adalete teslim etmek.

4.Aşama; Karşılık Vermek (Response): Terörist atakların sonuçlarını minimize etmek için dayanışma ruhu içinde, zarar görenlerin ihtiyaçları için karşılık verme koordinasyonu ve kötü sonuçlarla başa çıkabilme konusunda gelişen yeteneğimiz ile kendimizi hazırlamalıyız.²²⁴

Terörizmle mücadele üye devletlerin öncelikli sorumluluğudur ve AB 4 Yol ile bu sorumluluğunun önemini artırmaktadır:

1-Ulusal Yeteneklerin Geliştirilmesi: Terörizme karşılık vermek, onu izlemek, ondan korunmak ve onu önlemek için ulusal yeteneği kuvvetlendirme en iyi pratiktir ve en bilinen yoldur. Bu yol istihbarat, bilgi analizi ve bilgi toplanmasını içerir.

²²⁴ *The European Union Counter Terrorism Strategy*, 30 November 2005, <http://register.consilium.eu.int/pdf/en/05/st14/st14469-re04.en05.pdf> s. 3 (13.11.2010).

2-Avrupalı Dayanışmasını Kolaylaştırmak: Üye devletler ve kurumlar arası güvenli bilgi paylaşımı ile birlikte çalışmak polis ve adli otoriteler arasındaki işbirliğini kolaylaştırmayı sağlayan tespit ve değerlendirme mekanizmaları sağlamak.

3-Kolektif Yeteneği Geliştirmek: AB düzeyi kapasitenin sağlanması terörist tehditleri anlamaya ve onlara cevap vermeye yarar. En iyi kapasite kullanımı Europol, Eurojust, Frontex ve The Sitcen'i kapsar.

4-Uluslararası Ortaklık Girişimi: AB ötesinde diğer ülkelerle çalışmak, özellikle BM ve diğer uluslararası organizasyonlarla ve önemli 3. dünya ülkeleriyle derin bir konsensüsle çalışmak terörizme karşı bir kapasite ve işbirliği inşa eder.²²⁵

AB amaçlarını demokratik yollarla gerçekleştirmelidir. Stratejinin politik gözetimi ve düzenli takibi gereklidir. AB Konseyi gözetim yapar, Konsey, Parlamento ve Komisyon ile terörizme karşı üst düzey politik diyalog kurar. Strateji üzerinde izleme ve geliştirme konusunda Terörizmle mücadele koordinatörü ve Komisyon güncellemeler yapar. Problemleri çözme, iyi yönetim, demokrasiye teşvik etme stratejinin özel parçaları olacaktır. Strateji kültürler, inançlar, uygarlıklar arasında diyalog ve ittifakın bir parçasıdır. Strateji radikalleşmeye karşıdır ve El Kaide gibi terörist grupların güçlenmesi konusuna odaklanır. Radikalleşme ve terörizmin kuvvetlenmesine öncelikli olarak üye devletler ulusal, bölgesel ve yerel düzeyde meydan okumalıdır. AB, AB Komisyonu katkılarını da içeren önemli tasarıları ulusal politikaların koordinasyonunda sağlar. Terörizmin nedenleri arasında globalleşmenin gelişmesiyle gelen kolay seyahat, para ve iletişim transferi ve radikal fikirlere ulaşımın kolaylaşması vardır. Aşırı görüşler ve yaygınlaşması şiddeti savunan bireyler getirir. Sorunun çekirdeği propagandadır dünyadaki anlaşmazlıkları çarpıtır. Örneğin İslam-Batı arasında çatışma olduğunu bu yolla kanıtlamaya çalışır.²²⁶

²²⁵ *The European Union Counter Terrorism Strategy*, 30 November 2005, <http://register.consilium.eu.int/pdf/en/05/st14/st14469-re04.en05.pdf> s. 4, (13.11.2010).

²²⁶ *The European Union Counter Terrorism Strategy*, 30 November 2005, <http://register.consilium.eu.int/pdf/en/05/st14/st14469-re04.en05.pdf>, s. 5-8. (13.11.2010).

Toplumdaki çeşitlilik bireyleri radikal çevrelere yönlendirebilir. Bu çeşitlilik zayıf ya da otokratik yönetimleri, hızlı fakat başarılı olamayan modernizasyon ile eğitim, politika ve ekonomi alanlarındaki eksiklikleri içerir. Bunlar Birlik bazında yaşanmasa da nüfusun bireysel yapılanmaları içinde yer alabilir. Bu yüzden Birlik dışında, biz iyi yönetimi, insan haklarını, demokrasiyi, eğitimi ve ekonomik gelişmeleri teşvik etmeliyiz.²²⁷

Terörizmi önlemek için;

*Ortak yöntemler geliştirilmeli,

*AB politikaları daha iyi açıklamak için medya-iletişim geliştirilmeli,

*İyi yönetim, insan hakları, eğitim teşvik edilmeli

Terörizmden korumak için;

*Vize bilgi sistem ve 2. nesil Schengen bilgi sistemi oluşturulmalı,

*Biometrik pasaport uygulamasının sağlanması, pasaport sahiplerinin parmak izi ve dijital fotoğraflarının pasaport içindeki çipten okunması ve giriş-çıkışların güvenli hale getirilmesi,

*Avrupa Sınır Ajansı ile AB dış sınırının risk analizlerini yapmalı

Terörizmi takip etmek için;

*terörizm karşıtı ulusal yetenekleri desteklemek

*Europol, Eurojust polis-adli işbirliğini sağlamak için tamamen kullanılmalı,

*hukuki kararların ortak tanınması sağlanmalı

*teröristlerin silah ve finansal güce ulaşılması engellenmeli

Terörizme karşılık vermek için;

²²⁷ a.g.e, s. 9.

*AB Kriz Koordinasyon düzenlemelerinde hem fikir olmak,

*terörist ataklara karşılık olacak uygulamalarda uluslar arası organizasyonlarla koordinasyon kurmak

*sivilleri korumak için topluluk mekanizması üzerindeki yasaları gözden geçirmek.²²⁸

Ayrıca şu başlıklara yer verilmiştir:

Bilgi değişimi

Özel bir program polis kuvvetleri arasında başlatılan bilgi alışverişini kolaylaştırmayı amaçlamaktadır. Bu program yasal uygulama, erişebilme ağını yaratan özel bir programdır. Üye bir ülkedeki hukuk uygulayıcılarının bilgiye ulaşımı her zaman erişebilir olmalıdır. Bu fikir Ocak 2008 itibariyle tanımlanmış ve başlatılmıştır. Programın problemleri boyutu ise hangi bilgilerin 3. ülkelerle paylaşılacağıdır.

Sınırlar ve seyahat güvenliği

2005'den beri pasaportları ve son olarak da vizeleri kapsayan biyometrik datalar bilgisayarca okunmaktadır. Schengen Bilgi Sistemi tutuklanması istenen insanlarla ilgili bilgileri depolar ve gözetim altındaki ve kaçak insanların girişini engeller. Biyometrik tanımlayıcılar ikinci nesil Schengen 2 sisteminde depolanmaya devam etmektedir. FRONTEX üye ülkeler arası koordinasyonu için risk değerlendirmeleri yapar ve sınır korumaları için eğitim sağlar.

Data Belleği

Eylül 2005'de Komisyon internet sağlayıcılarından ve telefon şirketlerinden yeni bir öneri ile internet dokümanlarının 6 ay, telefon dökümlerininse 1 yıl saklanmasına karar verdi.²²⁹

²²⁸ *The European Union Counter Terrorism Strategy*, 30 November 2005, <http://register.consilium.eu.int/pdf/en/05/st14/st14469-re04.en05.pdf>, s. 9-16. (13.11.2010).

İlk Terörle Mücadele Koordinatörü Gijs De Vires “AB’nin Terörle Mücadelesi Hakkında Yapılan Söyleşi” de AB’nin terörizmle mücadele stratejisinin temelini üç noktaya dayandırdığını ifade etmektedir. Bunlardan ilki ulusal ajansların rolüdür. Ulusal hükümetler kendi polis teşkilatları ve istihbarat ajansları rolü ile kontrolü ellerinde tutmalıdırlar. İkinci nokta ulusal ajansların bu kontrolün sürekliliğini sağlayabilmeleri için sınır aşırı çalışabilecekleri yardımcı araçlara sahip olabilmesidir. Bu bağlamda polis teşkilatları arası işbirliğini kolaylaştıracak EUROPOL, yargı birimleri arası işbirliğini sağlayacak EUROJUST, istihbarat ve güvenlik hizmetlerinin Avrupa Birliği’nin içindeki ve dışındaki terörist tehditlerini inceledikleri Durum Merkezi ve Avrupa’daki sınır kuvvetlerinin daha çok işbirliği yapmalarını ve deneyimlerini ve iyi uygulamalarını paylaşmalarını kolaylaştırmak amacıyla Varşova’da yeni kurulan Avrupa Sınırları Ajansı yapılarının kesintisiz çalışmasıdır. Üçüncü nokta ise AB ile diğer uluslararası örgütler arası işbirliğini kuvvetlendirmektir. Bunlar başta Birleşmiş Milletler olmak üzere Viyana’daki Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı ve Lahey’deki Kimyasal Silahların Yasaklanması Örgütü’dür. Ek olarak ılımlı Müslüman güçlerle yerel, bölgesel ve uluslararası düzeyde birlikte çalışmanın da yararlı olacağını belirten Vires, şiddet yanlısı radikallerle dünyadaki Müslüman nüfusun arasında bağlantı kurulmaması gerektiğini belirtmektedir.²³⁰

Son üç yıla ait güncel terörizm raporları mücadelenin boyutunu göstermek açısından önem arz etmektedir:

2008 TESAT AB’de Terörizm Durumu ve Eğilimi Raporu

54 sayfalık raporda AB ülkelerindeki terörizm olaylarının bir önceki yıla göre durumu değerlendirilmektedir. Raporda Almanya’da 2007 de yapılan tüm ayrılıkçı terör eylemlerinin PKK tarafından gerçekleştirildiği belirtilmiştir. Ayrıca üye devletlerin çoğunluğu sağ-kanat eylemleri terörizm olarak değil, aşırılık olarak rapor ediyorlar şeklinde bir ifadeye yer verilmektedir. Raporun "Terör Türleri" başlıklı bölümünde TE-SAT"ta terörist örgütlerin motivasyon kaynaklarına göre kategorize

²²⁹ *Anti-Terrorism Policy*, <http://www.euractiv.com/en/security/anti-terrorism-policy/article-136674> (10.10.2010).

²³⁰ http://www.nato.int/docu/review/2005/issue3/turkish/main_pr.html (11.11.2010).

edildiği belirtilirken bunun kolay bir iş olmadığı çünkü genelde tek ideoloji ya da baskın ideolojiler hâkim olmakla birlikte terör örgütlerinin motivasyonlarını birkaç ideolojiden aldıkları kaydedildi. Rapordaki terör kategorilerinin pragmatik ve AB'deki şu anki durumu yansıttığı kaydedilirken birbirini dışlamadıkları da vurgulandı.²³¹

Rapor üye devletlerin terörist suçlar tanımlamaları üzerinde dayanmaktadır. Raporda terörizmin türleri olarak İslamcı terörizm, Etno-ulusalcı ve ayrılıkçı terörist gruplar, sol kanatlı terörist gruplar, sağ kanatlı terörist gruplar ve tek politikalı terörizm yer almaktadır. İslamcı terörizmin İslam'ın kısmen ya da tamamen kötü eğilimli yorumlarıyla harekete geçtiği, kuvvet kullanımının uygulayıcısı tarafından kutsal bir görev gibi addedildiği vurgulanmaktadır. İkinci gruba PKK, ETA ve IRA örnek gösterilerek etnisite, bölge ya da ulusalcılıkla motive edildikleri belirtilir. Üçüncü grupta ise çoğunlukla Marksist-Leninist ideolojiye sahip olduklarını, aşırı solcu modele göre devleti ekonomik, sosyal ve siyasal açıdan değiştirmek istediklerini belirtir. Anarşist terörist gruplarla sol kanat eğilimli terörist grupları üye devletlerin hepsi ayırmadığı için raporda da ikisinin tek başlık altında verildiğini vurgularlar. Dördüncü grubun ise aşırı sağcı modele göre devleti siyasi, sosyal ve ekonomik açıdan değiştirmek istediğine yer verilir. Son grupta ise hedef toplum bünyesindeki özel bir politikayı değiştirmek için şiddet kullanmayı ele alır. Terim hayvan hakları ve çevreci terörist grupları tanımlamak için kullanılır.²³²

Rapora göre AB içinde kendini gösteren terör eğilimleri diğer başlıklar halinde ise şöyle sıralanmıştır: Avrupa'da terörist saldırıların sayısı artmaktadır. 2007'de AB'de 583 terörist saldırıya girilmiştir. Bunların % 91'i ayrılıkçı teröristler tarafından yapılmıştır. AB'de terörizm suçları dolayısıyla tutuklananların sayısı artmaktadır. Sayı 2006'da 706 iken 2007'de 1044'e çıkmıştır. Terörist saldırılarda ev yapımı patlayıcıların kullanımı artmaktadır. İnternet üzerinde önceki dönemde olduğundan daha fazla terörist propagandası üretilip dağıtılmaktadır. İslamcı

²³¹“Avrupa'da PKK ve Nazi Tehdidi”, <http://www.stargazete.com/dunya/avrupada-pkk-ve-nazi-tehdidi-95614.htm> (10.10.2010).

²³² TE-SAT 2008 EU TERRORSIM SITUATION AND TRED REPORT P. 7-8, http://www.europol.europa.eu/publications/EU_Terrorism_Situation_and_Trend_Report_TE-SAT/TE-SAT2008.pdf (10.10.2010).

terörizm AB’de kitleleri gelişigüzel kırma amacını sürdürmektedir. Bu sadece hedef seçiminden değil, fakat aynı zamanda kullanılan yöntem ve patlayıcılardan da gözlemlenmektedir. AB’de sol-kanat ve anarşist terörist saldırılar azalmaktadır. AB’de sağ-kanat teröristlerin ve aşırıların eylemleri artmaktadır. Sağ kanat aşırı ve terörist eylemler üzerine yapılan araştırmalar sağ-kanat eylemcilerin Avrupa çapındaki ağına işaret eden uluslararası bağlantıyı göstermektedir. Aynı zamanda az sayıda AB üyesi devlet, Müslüman göçmen topluluklara karşı düşmanlıkta genel bir artış olduğunu rapor etmişlerdir.²³³

Raporda “İslamcı Terörizm” Başlığı altında şu konulara yer verilmiştir: Hollanda, Portekiz ve İspanya 2007 yılı süresince topraklarına İslamcı teröristlerce yapılan saldırı tehditlerinin arttığını belirttiler. Fransa ve İtalya da ise tehdit yüksek seviyede kaldı. İngiltere ise kendini yüksek riskli bölge olarak belirledi.²³⁴

2009 TESAT AB’de Terörizm Durumu ve Eğilimi Raporu

Rapora yansıyan verilere göre 2008’de AB’de gerçekleşmiş ya da gerçekleşmeden engellenmiş 515 terör eylemi rapor edilmiştir. Bu eylemlerden sadece bir tanesi İslamcı terörizm niteliğine uyar niteliktedir. Bununla birlikte İslamcı terörizm şüphesiyle yakalanan kişilerin sayısı 187 olarak belirlendiği, İspanya, Fransa ve Belçika’da yapılan tutuklamalar kitlesel zayıt amaçlı terör eylemlerinin planlamasıyla ilgili olduğu vurgulanmaktadır. İslamcı terörizm için taraftar toplama görevinin artık radikal imamlardan aktivistlere kaydığı da raporda yer alan dikkat çekici vurgular arasında yer almaktadır.²³⁵

EUROPOL’ün raporuna göre Avrupa Birliği’ni en çok etkileyen terör tipi ayrılıkçı terördür. Ancak bu tür terörist eylemlerde de belirgin bir düşüş yaşanmaktadır. 2008’de Avrupa Birliği ülkelerinde 397 ayrılıkçı terör eylemi gerçekleştirilmiştir. Bu 2007’ye oranla yüzde 25’lik bir düşüş yaşandığı anlamına

²³³“Avrupa’da PKK ve Nazi Tehdidi”, <http://www.stargazete.com/dunya/avrupada-pkk-ve-nazi-tehdidi-95614.htm> (10.10.2010).

²³⁴ TE-SAT 2008 EU TERRORSIM SITUATION AND TRED REPORT P. 17, http://www.europol.europa.eu/publications/EU_Terrorism_Situation_and_Trend_Report_TE-SAT/TESAT2008.pdf (10.10.2010).

²³⁵ <http://www.abhaber.com/ozelhaber.php?id=3102> (10.10.2010).

gelmektedir. Bu verilere göre Avrupa Birliği'ndeki ayrılıkçı terör eylemleri 2006 düzeyine gerilemiş durumdadır.²³⁶

Rapordaki tespite göre AB dışındaki ayrılıkçı terör eylemleri AB'nin güvenliğini de doğrudan etkileyen bir yapıya sahiptir. Bu noktada dikkat çekilen örgütlerden biri de PKK/KONGRA-GEL'dir. Rapora göre geçen yıl Almanya'da örgütün bölge sorumluları, İtalya'da da kasası yakalanmıştır. Slovakya da bir örgüt elemanını tutuklanmıştır. Raporda, PKK'nın Kürtler'in yoğun olarak yaşadıkları AB ülkelerinde gösteri, yürüyüş, kültürel festival ve diğer kampanyalarla propoganda yaparak taraftar toplamaya çalıştığı vurgulanmaktadır. Sol eğilimli terör eylemleri nedeniyle 2008'de 58 kişinin tutuklandığı belirtilirken bunlardan yarıya yakınının DHKP-C üyesi olduğu ifade ediliyor.²³⁷

EUROPOL'ün son araştırmasına göre İslamcı ve İslamcı olmayan terörist gruplar farklı finansman yöntemleri kullanmaktadırlar. İslamcı gruplar İslamcı olmayan gruplardan daha fazla para elde ederler. Terörizmin fonu olan için illegal kaynaklar çeşitli suç aktiviteleri yoluyla elde edilmektedir. Bunlar gasp, çocuk kaçırma, hırsızlık, hiledir. İslamcı terörizmi finanse etmek şüphesiyle tutuklanan kişilerin çoğu yolsuzlukla alakalıdır.²³⁸

Fon elde etmek için yapılan suç eylemlerinin yanı sıra yasal kaynaklardan da fonlar elde edilmektedir, gönüllü organizasyonlar kötüye kullanılabilir. Raporda kadınların rolü bölümü altında AB'de terörizm suçları nedeniyle tutuklanan kadınların sayısının düşük olduğundan ve erkeklerden farklı olarak saldırı eylemelerinden çok finansal aktiviteler ve propaganda kısmında etkili oldukları vurgulanıyor. 2006–2008 yılları arasında kadın şüpheliler İslamcı teröristlerin %7sini ayrılıkçı teröristlerin %15 ini ve sol eğilimli teröristlerinse %23 ünü meydana

²³⁶ <http://www.abhaber.com/ozelhaber.php?id=3102> (10.10.2010).

²³⁷ <http://www.abhaber.com/ozelhaber.php?id=3102> (10.10.2010).

²³⁸ TE-SAT 2009 EU TERRORSIM SITUATION AND TRED REPORT P. 13, http://www.europol.europa.eu/publications/EU_Terrorism_Situation_and_Trend_Report_TE-SAT/TE-SAT2009.pdf (10.10.2010).

getirmektedirler. Buna rağmen terörist örgütleri destekleme rolleri küçümsenmemelidir.²³⁹

Eğilimler bölümünde şu sonuçlar dillendirilmiştir:

*Ayrılıkçı terörist atakların sayısı artmıştır.

*İslamcı teröristler Müslümanlara yönelmiş Batılı politikaları referans alarak aktivitelerini meşrulaştırmaya devam ediyorlar.

*AB içinde, kendi bölgesinde /evinde yetişen İslamcı terörist gruplarla işbirliği kuran kişi sayısı artmaktadır.

*AB'nin doğu sınırındaki bazı üye ülkeler teröristlerin diğer AB ülkelerine geçişlerini sağlayacak transit ülkeler olma riskini taşımaktadırlar.

*Sol eğilimli ve anarşist teröristler ile aşırıların aktiviteleri miktarca ve coğrafik yayılım bağlamında artmaktadır.

*İslamcı ve ayrılıkçı teröristler interneti yüksek seviyede kullanırken sağ ve sol eğilimli teröristler orta seviyede kullanmaktadır.²⁴⁰

2010 TESAT AB’de Terörizm Durumu ve Eğilimi Raporu

Raporda terörizmin türleri bağlamında birçok grubun motive edici ideolojilerin karışımına sahip olmasına rağmen genellikle bir ideoloji ya da motivasyona sahip oldukları belirtilmektedir. Kategori seçiminde üye devletlerden gelen bilgilerle AB’deki son durumun göz önünde bulundurulduğu belirtilmektedir. Bu bağlamda raporda beş kategoriden bahsedilmiştir. İslamcı terörizmin hareketlerini haklılaştırmak için İslam’ı yorumlayarak harekete geçen bireyler, gruplar, ağlar ve örgütlerden oluştuğu vurgulamaktadır. Etno ulusalcı ve ayrılıkçı grupların (PKK ve

²³⁹ TE-SAT 2009 EU TERRORSIM SITUATION AND TRED REPORT P. 14, http://www.europol.europa.eu/publications/EU_Terrorism_Situation_and_Trend_Report_TE-SAT/TESAT2009.pdf (10.10.2010).

²⁴⁰ TE-SAT 2009 EU TERRORSIM SITUATION AND TRED REPORT P. 39-40, http://www.europol.europa.eu/publications/EU_Terrorism_Situation_and_Trend_Report_TE-SAT/TESAT2009.pdf (10.10.2010).

ETA gibi) siyasi self-determinasyon hakkı ve uluslararası tanınma için uğraştıkları ve bölgeselcilik, milliyetçilik vasıtasıyla motive edildikleri belirtilmektedir. Sol eğilimli terörist grupların Marksist-Leninist ideoloji ile hareket edip ekonomik, sosyal ve siyasi yaşamı değiştirmek istedikleri öne sürülmektedir. Sağ eğilimli teröristlerin ise aşırı sağ modelleri öne sürerek bu değişiklikleri yapmak istedikleri açıklanmaktadır. Tek politikalı terörist gruplar bağlamında ise özel bir politikayı değiştirmek için uygulanan şiddeti ele alınmaktadır.²⁴¹

2009 da AB 'de genel durum başlığında önemli noktalar alt başlığında; altı üye devlette 294 saldırının yapıldığı ve on üç ülkeden 587 kişinin terör suçlarıyla ilişkili olduğu gerekçesiyle tutuklandığı, şüphelilerin çoğunun bir terörist örgüt üyesi olma şüphesi nedeniyle tutuklandığı vurgulanmaktadır. Raporda 2009'da 391 kişi ve bir sivil toplum kuruluşu üye devletlerde terörizm suçundan yargılanmıştır. Saldırıların sayısı 2008 ile karşılaştırıldığında %33 oranında azalmış ve saldırılar neredeyse 2007'de yapılan saldırıların yarısı kadardır. 2009'da İtalya da bir askeri hedefe yönelik tek bir İslamcı terör saldırısı vardır. Ayrılıkçı terörist örgütler İspanya ve İtalya'da uygulanan 237 saldırıdan sorumludurlar.²⁴²

Tutuklamaların çoğunluğu terör örgütü üyeliği şüphesiyle yapılmakta ve tutuklananların %30 u saldırılarla ilişkiliyken %17'si terörizmin finansmanı ile ilişkilendirilmektedir. Tutuklanan şüphelilerin yaş ortalaması 34 olup önceki yıllardaki gibi %40' ı 30 yaşından gençtir. İslamcı terörizm için tutuklanan şüpheliler ortalama olarak ayrılıkçı terörizm için tutuklananlardan daha yaşlıdır. Terörizmle ilişkili olması nedeniyle tutuklanan kadın sayısı az olmasına rağmen önceki yıllarla karşılaştırıldığında küçük bir artış olmuştur. 2007'de bu oran %10 iken 2009'da %15 olmuştur.²⁴³

Raporda İslamcı terörizm başlığı altında dikkat çeken noktalar şunlardır:

²⁴¹ TE-SAT 2010 EU TERRORSIM SITUATION AND TRED REPORT P.9,
<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/TE-SAT%202010.pdf> (10.10.2010).

²⁴² TE-SAT 2010 EU TERRORSIM SITUATION AND TRED REPORT P.11,
<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/TE-SAT%202010.pdf> (10.10.2010).

²⁴³ TE-SAT 2010 EU TERRORSIM SITUATION AND TRED REPORT P.13,
<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/TE-SAT%202010.pdf> (10.10.2010).

1)2009'da bir tane İslamcı saldırı olmasına rağmen İslamcı teröristler hala kitlesel zayıat vermeyi amaçlamaktadır, 2009'da Amsterdam-Detroit arası uçuşlardaki patlama girişimi buna örnektir.

2)İslamcı terörizm AB ülkelerinde ikamet eden bireyler ile dünyanın diğer kesimlerindekiiler arasındaki transnasyonel kontaklarla kolaylaştırılmaktadır.

3)Terörist kamp bölgelerine ya da çatışmalı alanlara yapılan AB ulusal seyahatleri dönüşlerde üye devletlerin güvenlik durumlarına tehdit oluşturmaktadır.

4)AB'nin İslamcı terörizm ile ilgili güvenlik konumu, ülkedeki ve ülke dışındaki Afganistan, Irak, Somali, Yemen ve Pakistan-Afganistan sınırını içeren alanlarla ilgili politik gelişmelerinden etkilenmektedir.

5)İslamcı propaganda AB ülkelerindeki genel seçim sonuçlarını da içeren AB politikalarını etkilemeye çalışır.²⁴⁴

PKK ile ilgili başlıkta 2009 bir saldırı olmadığı Almanya ve Avusturya'da sadece protesto ve isyanların yaşandığı vurgulanmaktadır. Buna rağmen PKK'nın şiddet için önemli bir potansiyel olduğu da eklenmektedir. Ayrıca Avrupa'da yaşayan Türk vatandaşlarından para ve lojistik destek sağladığı, Iraktaki kapasitesini ve operasyonel kanadını güçlendirmek için adam kaçırma, uyuşturucu ve silah kaçakçılığı, kara para aklama gibi eylemlerine devam ettiği belirtilmektedir.²⁴⁵

Eğilimler bölümünde şu sonuçlara varılmaktadır:

*2008'de başlayan saldırılardaki azalma 2009 'da da devam etmiştir.

*Son iki yılda şüpheli tutuklamalarının azalmasına rağmen terörist gruplardan gelen tehditler hâlâ ciddi ve gerçektir.

*İslamcı teröristler hala büyük zayıat vermeyi amaçlamaktadırlar.

²⁴⁴ TE-SAT 2010 EU TERRORSIM SITUATION AND TRED REPORT P.19, <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/TE-SAT%202010.pdf> (10.10.2010).

²⁴⁵ TE-SAT 2010 EU TERRORSIM SITUATION AND TRED REPORT P.31, <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/TE-SAT%202010.pdf> (10.10.2010).

*AB dünyanın başka yerlerindeki terörist saldırıları başlatmak ve hazırlamak için bir platform olarak görülmektedir.

*İslamcı terörist aktiviteler artan bir şekilde gruplar yerine propaganda vs yoluyla kendi kendini eğitime ile işlenmektedir.

*İslamcı ve ayrılıkçı terörizm aktiviteleriyle kıyaslandığında sağ, sol ile tek politikalı terörist aktiviteleri küçük yer tutmalarına rağmen giderek ciddi bir hal almaktadırlar.

*İslamcı terörist gruplar internet, video vs şeklinde teknolojik araçlardan yararlanarak propaganda ve taraftar toplamaktadırlar.²⁴⁶

Avrupa'da Müslümanlara yönelik hırçınlık ve güvensizlik sorununun İslamofobia bağlamında ele alınması çalışma açısından önem arz etmektedir:

Avrupa'da İslamofobia Algısı

Avrupalı ülkelerin terörizmle mücadele ederken düştükleri en büyük yanılgı 11 Eylül saldırıları sonrasında artarak gelişen İslamofobia'dır. Bu olgu demokratik Avrupa imajını zedelemektedir.

İslamofobi, İslam'a, Müslümanlara ve onlarla ilgili durumlara karşı duyulan korku ya da önyargılı görüştür. İster ırkçılık ve ayrımcılığın günlük formları halinde olsun, isterse daha saldırgan bir yapı alsın, İslamofobi, insan haklarının ihlali ve toplumsal birliğe bir tehdit olarak algılanmaya başlanmıştır.²⁴⁷

İslamofobia sadece Müslümanlarla ilgili bir sorun da değildir zira ayrımcılık ve yabancı düşmanlığının iyi ya da kötü yanları olamayacağından insanlığın kabul edilemez formlarından biridir.²⁴⁸

²⁴⁶ TE-SAT 2010 EU TERRORSIM SITUATION AND TRED REPORT P.43-44,
<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/TE-SAT%202010.pdf> (10.10.2010).

²⁴⁷ *Islamophobia and its Consequences on Young People*, Semnar Report, Ingrid Ramberg, Council Of Europe, European Youth Centre, 2006, s. 6.
<http://books.google.com.tr/books?id=NX4MTncvFrwC&printsec=frontcover&hl=tr#v=onepage&q&f=false> (09.09.2011)

²⁴⁸ a.g.e., s.6.

İslamofobia Avrupa’da yeni değildir. İslam’ın yayılış tarihi ve yeni bir medeniyet meydana getirerek Batı hegemonyasına meydan okuması ve Haçlı seferleri ile daha da derinlik kazanan İslam aleyhtarlığı Müslümanların İspanya, İstanbul ve Balkanlar üzerinden Avrupa’nın merkezine doğru taşınması ile zirveye ulaşmıştır.²⁴⁹

İslamofobi’nin kaynağı nedir?

1-1950’lere kadar nispeten homojen olan kültürel ve toplumsal yapının yoğun Müslüman göçü ile değişmeye başlamasıdır.²⁵⁰ Bununla beraber ilk dönem Müslüman göçü geçici olarak görüldüğü için konuk işçi olarak görülen Müslümanlara karşı nefret ve düşmanlık söz konusu olmamıştır. Fakat bundan sonra Müslümanlarla komşu olmaya başlayan Avrupalılar farklı dinsel ve kültürel kimlikleri olan bir grupta karşılaşmışlardır. Müslüman toplulukların helal gıda, kurban kesimi, çocuklarına İslam’ı öğretme, dinî olduğu sanılan geleneksel kıyafetlerini korumaları Avrupalıların alışageldikleri hayat biçimlerine tehdit olarak görülmeye başlanmıştır.

2-Soğuk Savaş sonrası ortaya çıkan siyasi kutuplaşma, Medeniyetler Çatışması Tezinin İslam Uygarlığı ile Batı Uygarlığına çizdiği çatışma rolü, 11 Eylül, Madrid ve Londra Saldırıları çatışmanın kaçınılmaz olduğu algısını pekiştirmiştir. Bu bağlamda suçun bireysel olduğu hukuk kuralı göz ardı edilerek İslam ve Müslümanlar radikalizm ve terörle özdeşleştirilmektedir.

3- Avrupalılara göre İslami değerler demokrasi ve insan hakları ile uyuşmamaktadır. Aslında bu imajın ortaya çıkmasında bazı otoriter İslamcı hükümetlerin etkisi vardır. Bu gibi ülkelerde kadın haklarının sınırlanıyor olması

²⁴⁹ “Avrupa’da Müslümanlar Ve İslamofobi”, <http://www.dusuncegundem.com/content/view/553/29/> (07.08.2010).

²⁵⁰ Talip Küçükcan, “Avrupa İslamofobia’ya Teslim mi?”, <http://www.setav.org/public/HaberDetay.aspx?Dil=tr&hid=5415> (09.11.2010).

Avrupalıların eleştirisine sebep olmaktadır. Avrupa’da birçok ülkede Müslümanlar tarafından işlenen namus ve töre cinayetleri de olumsuz intibaya sebep olmaktadır.²⁵¹

4- Radikal İslamcı terör örgütlerinin eylemlerini örgüt tarafından savunma amaçlı gerçekleştirildiği belirtilip, etkinin tepkiyi doğuracağı prensibine dayandırılrsa da hiçbir haklı gerekçesi ve meşruiyeti bulunmamaktadır. Savunma ile terörist eylemler arasındaki farkın ortaya net olarak koyulamaması, Batılı halkların Müslüman kavramını sadece terörist boyuta indirgemesine sebep olmaktadır. Böylece Avrupa ülkelerinde Müslümanların geneline karşı ön yargı taşınmaktadır.²⁵²

5- Son yıllarda Avrupa’da aşırı sağ hükümetlerin yükselişi İslam karşıtlığını körüklemektedir. Avrupalı aşırı sağ partilerin kamuoyuna hitaplarında yer alan “İslamofobi” argümanı ön planda tuttıkları kampanyaları olmuştur.²⁵³ Zira bazı ırkçı partiler İslamofobi’den beslenmektedir. Fransa’da ulusal cephe lideri Jean Marie Le Pen, İtalya’da ırkçı Kuzey Ligi partisi, Avusturya’da Özgürlükler Partisi, Danimarka’da Halk Partisi, Hollanda’da Pim Fortuyn Listesi Avrupa’da yüksek oy oranına sahip aşırı sağcı, İslam karşıtı partilerden bir kaçıdır.

6- 1996 yılında İngiltere’de Runnymede Trust adlı kuruluş tarafından desteklenen ve çeşitli dinlere mensup üyelerden oluşturulan “İngiltereli Müslümanlar ve İslamofobi Komisyonu”nun (Commission on British Muslims and Islamophobia) 1997 yılında “Islamophobia: A Challenge For Us All” başlıklı bir rapor yayınlamıştır. Rapora göre İslamofoblar, İslam’ı tek bir blok olarak görüyor ve değişime karşı direnç gösterdiğini, İslam’ın farklı ve ‘öteki’ olduğunu, başka kültürlerle bir ortak yönü olmadığı gibi karşılıklı etkileşime de girmediğini düşünüyorlar.²⁵⁴ İslam’ı Batı medeniyetine kıyasla geri kalmış, barbar, gelişmemiş ve cinsiyet ayrımcılığı taraftarı görüyorlar; İslam’ı siyasal bir ideoloji olarak görüyor

²⁵¹ “Avrupa’da İslamofobi Haritası”,
<http://www.cnnturk.com/2010/dunya/04/01/avrupanin.islamofobi.haritasi/570422.0/index.html>
(01.04.2010).

²⁵² Kader Özlem, “Avrupa’nın İçinde Yükselen Öteki: İslamofobia, Dinsel Ve Mezhepsel Çatışmalar”,
<http://www.turksam.org/tr/a814.html> (09.11.2010).

²⁵³ Jeanne Kay, Europe’s Islamophobia, http://www.fpif.org/articles/europes_islamophobia
(09.10.2011).

²⁵⁴ Kemal Ataman, Tuğba Er, “İslamofobi Ve Avrupa’da Birlikte Yaşama Tecrübesi Üzerine”, *Uludağ Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt 17, Sayı 2, 2008, s. 761.

ve bunun İslamî rejim ve partiler tarafından siyasî ve askerî kazanımlar için kullanıldığını düşünüyorlar.

7-Kendi içlerinde entegre olmaya çalışırken dahi kanlı çatışmalar yaşayan Avrupalı ülkeler bütünlük oluşturabilme yolunda yenilenen “öteki” yaratma yoluna gitmişlerdir. Orta Çağ’ın karanlık dönemini yaşarken “öteki” dediğimiz kavram *İslam Kültürü* olmuş; 19.yy.da bu isim Osmanlı’nın Avrupa topraklarından çıkarılması suretiyle Türklere dayatılan “*Şark Meselesi*”, 20.yy.ın özellikle ikinci yarısında “*Kızıl Tehlike*” adını verdikleri Sovyetler Birliği tehdidi, günümüzde ise kızılın yerini yeşilin aldığı tehlike olarak tüm “*Müslüman Dünyası*” öteki şeklinde gösterilmektedir.²⁵⁵

8- Avrupa’nın kimliği, tarih boyunca İslam’ın dışlanmasıyla oluşmuştur ve hâlâ hem popüler hem elit tartışmalarda bu oluşumun unsurları açıkça gözlemlenir.

Judith Herrin’in yazdığı gibi, *Europa* kavramı ilk kez sekizinci ve dokuzuncu yüzyıllarda, Charlemagne’in yargılama yetkisi altındaki bölgeleri yani, İstanbul’daki imparatorun ve halifenin kontrol yetkisi dışındaki toprakları belirtmek için kullanıldı. Hıristiyan kelimesi ırksal değil, aynı zamanda da bölgesel bir kategoriye ifade etmek için kullanılır oldu. O andan itibaren, Hıristiyan topraklar, Latin Hıristiyanları topraklarına karşı çıkan diğer tüm kültürel oluşumlara karşı kendi ırksallaşmış varlığını ölümüne savunan bir oluşum olarak ortaya çıktı. Avrupa dünyanın, özellikle de Müslüman yönetimindeki toprakların dışındaki bölgesiydi.²⁵⁶

Neden “Öteki”, İslam?

Soğuk Savaş’ın ardından ABD, “*süper güç*” olarak küresel hegemonyasını kurmuştu. Ancak, günümüz uluslararası literatürünü *ekonomi-politik* alandaki performans belirlediğinden, Batı dünyası enerji ihtiyacını karşılamaya yönelirken özellikle İslam dünyasının petrol ve doğalgaz gibi stratejik madenlere sahip olması bu coğrafyaya giderek artan bir ilginin habercileri olmuştur. Asya’nın hızla yükselen

²⁵⁵ Kader Özlem, “Avrupa’nın İçinde Yükselen Öteki: İslamofobia, Dinsel Ve Mezhepsel Çatışmalar”, <http://www.turksam.org/tr/a814.html> (09.11.2010).

²⁵⁶ Ataman, Er, a.g.e. s. 754.

değeri Çin ve Sovyetlerin mirasçısı Rusya'nın uluslararası dengelerde "ben de varım" demesi, Batı'nın İslam dünyasına olan yönelimini kuvvetlendirmiştir.²⁵⁷

11 Eylül 2001, 11 Mart 2004 ve 7 Temmuz 2005 terörist saldırıları Müslümanların ve İslam'ın durumunu bariz bir şekilde kötüleştirmiştir. Madrid ve Londra'da gerçekleştirilen terör saldırıları ile Avrupa'nın küresel terörizm gerçeği ile doğrudan tanışması, bu süreci yabancılar aleyhine çevirerek yabancı grupları korku ve endişenin odak noktası durumuna getirmiştir.²⁵⁸

Avrupa'da Müslümanların "içerdeki tehdit" olarak algılanmalarından dolayı, AB Aralık 2001'de terörle mücadeleye yönelik önlemler kapsamında "Common Positions and Framework" adında bir belgeyi kabul etmiş ve bu düzenlemeler sonucunda istihbarat birimleri "içerdeki yabancı düşmanları" dini profil kullanarak fişlemeye başlamaktadırlar. İngiltere, Danimarka, Norveç ve Almanya gibi ülkelerde Müslüman öğrenciler dahi potansiyel tehdit oluşturdukları gerekçesiyle fişlemektedirler.²⁵⁹

Avrupa İrkçılık ve Yabancı Düşmanlığını İzleme Merkezi EUMC en son 2006 yılında, "Avrupa Birliği'nde Müslümanlar: Ayrımcılık ve İslamofobi" adıyla Avrupa Birliği'ne üye devletlerdeki Müslümanların durumu hakkında yeni bir rapor hazırlamıştır. Bu rapordaki önemli bulgular ve sonuçlar şu şekilde özetlenebilir:

1. Pek çok Avrupalı Müslüman, etnik kimlikleri ve/veya dinsel yaklaşımlarına bakılmaksızın iş, eğitim ve barınma alanlarında ayrımcılıkla karşılaşmaktadır.

2. Müslümanlara karşı düşmanlığın daha geniş kapsamda, göçmenlere ve azınlıklara yönelik yabancı düşmanlığı ve ırkçılık bağlamında ele alınması gerekmektedir.

²⁵⁷ Kader Özlem, "Avrupa'nın İçinde Yükselen Öteki: İslamofobia, Dinsel Ve Mezhepsel Çatışmalar", <http://www.turksam.org/tr/a814.html> (09.11.2010).

²⁵⁸ Erhan Akdemir, "11 Eylül 2001, 11 Mart 2004 ve 7 Temmuz 2005 Terörist Saldırılarından Ardından İslam'ın Avrupa'da Algılanışı", *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, Cilt:8, Sayı 1, 2009. s.12.

²⁵⁹ Talip Küçükçan, "AB'de Müslümanlar Ve İslamofobi", <http://www.setav.org/public/HaberDetay.aspx?Dil=tr&hid=11404> (09.11.2010).

3. Müslümanların sözlü ve tehditlerden fiziksel saldırılara kadar değişen İslamofobi eylemlerine maruz kaldıkları bilinmektedir.

4. Eldeki veriler, Avrupalı Müslümanların eğitimde başarı oranlarının altında ve işsizlik oranlarının ortalamanın üzerinde olduğunu göstermektedir. Avrupalı Müslümanlar, ortalamanın altında barınma koşullarına sahip bölgelerde nüfuslarına göre orantısız bir yoğunlukta oturmaktadırlar. Müslümanlar genellikle düşük vasıflı işlerde istihdam edilmekte ve düşük ücretli sektörlerde aşırı oranda temsil edilmektedirler.

5. Başta gençler olmak üzere pek çok Avrupalı Müslüman sosyal kariyerleri sürecinde engellerle karşılaşmaktadır. Bu durum, ümitsizlik ve sosyal dışlanma duygularına yol açabilmektedir.

6. Irkçılık, ayrımcılık ve sosyal marjinalleşme, toplumsal bütünleşmeye yönelik ciddi tehditler oluşturmaktadır.²⁶⁰

²⁶⁰ Ataman, Er, a.g.e., s. 764.

SONUÇ

Terörizm ve terörizmle mücadele Avrupa topraklarında yeni bir olgu değildir. Ancak terörizmi tanımlamak ve ortak yöntemler geliştirmek Avrupa ülkeleri açısından gelişen bir konsepttir. Terörizmle mücadele bağlamında üye ülkeler önce ulusal mücadele yöntemlerini geliştirme yoluna gitmişlerdir. Örneğin Fransa, İngiltere, İspanya ve İtalya bu sorunla en çok muhatap olan ülkeler arasındadır. İspanya Bask bölgesinin bağımsızlığını isteyen ETA ile yıllarca mücadele etmiştir. İspanya polisiye önlemlerin yanı sıra yasal önlemler alma yoluna da gitmiş ve yargıçlara gözetim süresini gerekli durumlarda uzatabilme hakkı, İç işlerini bakanlığına ülkede ev ve ofis kiralayanlara dair bilgi edinme hakkı ilgili yasalarla sağlanmıştır. Fransa 1970'lerde yaşanan "sığınak politikası" gereği amaçları ne olursa olsun terör örgütleri ile ilişkilendirilen hiçbir olaya taraf olmamış ve böylece terör örgütlerinin tepkisini çekmeyerek güvenliği sağlama politikasını gerçekleştirmiştir. Soğuk Savaş döneminde ise Cezayir sorunu ve sol görüşlü örgütlerle mücadeleye girişmiştir. 1983 de İç İşleri Bakanlığı bünyesinde şiddet, suikast, terörizm bilgi bankası oluşturulmuştur. İtalya'da itirafçılara ceza indirimini uygulaması, terör suçlularına ayrı hapishanelerin açılması uygulamaları gerçekleştirilmiştir. İngiltere de yasal önlemlerin yanı sıra ekonomik ve politik önlemlere de yer verilmiştir.²⁶¹ Fakat yaşanan acı tecrübeler sonrası terörizmle mücadelenin salt ulusal yöntemlerle gerçekleştirilemeyeceği anlaşılınca AB bünyesinde çalışmalar yapılmaya başlanmıştır.

11 Eylül 2001'den önce AB'nin terörizmle mücadelesi adalet ve iç işleri alanındaki işbirliğini tetikleyici yönde gerçekleşmiştir. Bu bağlamda üye devletler sorunu iç egemenlik yetkisi kapsamında ele almışlardır ve terörizmle mücadele hükümetler arası işbirliğinden öteye gidememiştir. Topluluğun ilk dönemlerinde üye devletler ekonomi ve ticaret alanının aksine savunma ve güvenlik alanlarını kendi egemenlik yetkileri içerisinde görmüşler ve yetki paylaşımından ısrarla kaçınmışlardır.

²⁶¹ Ayrıntılı bilgi için bkz Nilüfer Karacasulu, Şevket Ovalı, *Terör: Kavramsal Çeşitlilik*, Mülkiye Dergisi, Cilt 28, Sayı 243, s. 80-83.

Avrupa Savunma Topluluğu girişiminin başarısızlıkla sonuçlanması ve siyasal birlik hedeflerinin ertelenmesi Avrupa entegrasyonunu ekonomik alan üzerine yoğunlaşmaya itmiştir. Bu bağlamda üye devletler iç güvenlik alanlarında egemenlik devrine uzun yıllar sıcak bakmamışlardır. Üye ülkelerin kendi yetki alanında bulunan suçla mücadele konusu suçun küreselleşmesi ve uluslararasılaşması ile Birliğin gündemine girmiştir. Bu dönemde AB'nin terörizmle mücadelesi polisiye çalışmaların harmonizasyonu kapsamında gerçekleşmiş ancak üye devletlerin ulusal yetkileri dahilinde mücadeleye katılımı gözlenmiştir. 1972 Münih Olimpiyatlarında gerçekleşen ve Avrupa kıtasına sıçrayan uluslararası terörizm kıtanın birlikte hareket etmesi gerektiğini hatırlatan diğer etken olmuştur. Bu bağlamda bilgi alışverişini sağlayacak olan TREVI mekanizması kurulmuştur.

27 Ocak 1977 de imzalanan ‘Terörizmin Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesi’ de önemli bir yer tutar. Sözleşme doğrudan doğruya terörizmle ilgili ilk sözleşmedir. Sözleşme'nin 1. ve 2. maddeleri, belirli terörist eylemlerin listesini vermiştir. Sözleşme'nin önemli bir özelliği ise, tanımı verilmiş terörist eylemlerin siyasal suç kabul edilerek, suçluların iadesi konusunda istisna teşkil etmeyeceğini açıkça belirtmesidir. Ancak Sözleşme'nin 13. maddesi bu konuda devletlere çekince koyma imkânı sağlamış ve böylece Sözleşme'nin etkililiğini zayıflatılmıştır.²⁶² Schengen Anlaşması ile oluşabilecek olan tehlikeleri önlemek için iç güvenlik ve adli alanlarda işbirliği yapılması öngörülmüştür. Schengen sürecinde elde edilen tecrübeler neticesinde Maastricht Anlaşması ile Üç sütunlu bir yapı oluşturulmuş ve terörizm üçüncü sütun olan Adalet ve İç işlerinde Birlik sütununa yerleştirilmiştir. La Gomera Deklarasyonu ile de terörizmle ancak Birlikte ve işbirliği yolu ile mücadele edilebileceği kararı alınmış bu bağlamda yeni bir yaklaşım ile terörizmin, adli işbirliği çerçevesinde ayrı bir alan olmasının yanında aynı zamanda terörizm ile organize suç, karapara aklama gibi ciddi suçlar arasında ilişki kurulmuştur. EUROPOL'ün kurulması ile terörizm EUROPOL'ün alanına girmiştir. Zira EUROPOL adalet, özgürlük ve güvenlik alanında AB vatandaşlarına en yüksek düzeyde koruma sağlayacak bir araç olarak nitelendirilmiştir.

²⁶² Mehmet Özcan, Serkan Yardımcı, “Avrupa Birliği Ve Küresel Terörizmle Mücadele”, *Terörizm: Terör, Terörizm ve Küresel Terörle Mücadelede Ulusal Ve Bölgesel Deneyimler*, İhsan Bal (der), Ankara: USAK Yayınları, 2006, s. 203-204.

11 Eylül sonrası ABD'ye ilk destek AB'den gelmiştir. 12 Eylül'de yayımlanan bir deklarasyon ile saldırılar kınanmış ve ABD ile işbirliği içerisinde bulunulacağı ifade edilmiştir. 21 Eylül 2001 de Eylem Planı belirleyen AB ülkeleri terörizmle mücadeleyi AB'nin öncelikli hedeflerinden biri haline getirmişlerdir. Bu dönemdeki AB politikaları incelendiğinde temel çabanın terörizme karşı çok yönlü bir yaklaşım sağlama isteği üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Ancak 11 Mart saldırıları ardından ılımlı havanın yerini daha sert bir havaya bıraktığı gözlemlenmektedir. Zira terörizmle mücadelenin askeri araçların kullanılmasına izin veren Ortak Dış Ve Güvenlik Politikasına katılması bu bağlamda önemli bir gelişmedir. AB 19 Ekim 2001 yılında Ghent Zirvesi'de terörizmle Arap ve İslam dünyasının bağdaştırılmaması gerektiğini vurgulamasına rağmen yaşanan İslamofobi teorinin pratiğe aktarılamadığının göstergesidir.

İnsan Hakları için Uluslararası Helsinki Federasyonu tarafından hazırlanan raporda, 11 Avrupa Birliği ülkesinde 11 Eylül 2001'den bu yana yaşananları incelendiğini ve kuruluşun Viyana'daki merkezinde bir açıklama yapan başkanı Aaron Rhodes'a göre terörle mücadele kapsamında atılan bazı adımların Müslümanlara ayrımcılık yapılması eğilimlerini güçlendirdiğini vurguluyor. Müslüman azınlıklar artan şekilde güvensizlik ve düşmanca tavırlarla karşılaşılıyor. Raporda Fransa'da orta öğretim kurumlarında dini simgelerin açıkça kullanılması aleyhindeki bir yasanın da başörtüsü kullanan kadınlara karşı ayrımcılığı teşvik ettiği belirtiliyor. Bu durum bazı kadınların evlenmesine, sınavlara girmesine ya da oy kullanmasına da engel oluşturuyor. Hollanda'da ise, Müslüman okullarının “entegrasyon çabalarını baltaladığı” görüşü yaygın. Ancak raporda bu gibi iddiaları destekleyecek kanıtların pek az olduğu vurgulanıyor.²⁶³ AB ülkeleri bir yandan salt yasalar, çerçeve kararlar, anlaşmalar yoluyla eylemlerini çok da fazla pratiğe dökmeden terörizmle mücadele etmek isterken bir yandan da İslamofobi'yi yayarak mücadeleyi içinden çıkılmaz bir hale sokmaktadırlar. Son günlerde yaşanan Oslo Katliamı da göstermektedir ki terörün dini ve inancı yoktur.

²⁶³ “Avrupa da Müslümanlara Hoşgörüsüzlük Artışta”,
http://www.bbc.co.uk/turkish/europe/story/2005/03/050307_muslims_eu.shtml (09.11.2010).

Tek başına hareket edilmesi ve herhangi bir terör örgütü bağlantısı olmamasıyla öne çıkan “yalnız kurt terörizmi”, öngörülmesi güç bir niteliğe sahip olsa da 11 Eylül saldırıları sonrasında AB’nin sadece İslam bağlantılı örgütlere odaklanması hatasından dönmesi gerektiğini gözler önüne sermektedir.²⁶⁴

AB yasal alanda geliştirdiği mücadelesini pratiğe aktarmalıdır zira bu haliyle AB ekonomik bir dev, siyasi bir cüce ve askeri bir solucan²⁶⁵ olarak tanımlanabilir.

²⁶⁴ <http://www.voanews.com/turkish/news/ABde-Terror-Toplants-126336823.html> (10.101.2011).

²⁶⁵ Meltem Müftüler, *Türkiye- Avrupa Birliği İlişkilerine Güvenlik Boyutundan Bir Bakış*, İstanbul: Tesev Yayınları, 2006, s.11.

KAYNAKÇA

- AFŞAR Önder Aytaç, 'Avrupa Güvenlik Ve Savunma Politikası', *Uluslararası Örgütler Ve Türkiye*, Şaban Çalış, Birol Akgün, Önder Kutlu (ed), Konya: Çizgi Kitabevi, 2006.
- AKDEMİR Erhan, *11 Eylül 2001, 11 Mart 2004 ve 7 Temmuz 2005 Terörist Saldırılarının Ardından İslam'ın Avrupa'da Algılanışı*, Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi, Cilt:8, Sayı 1.
- AKGÜL Öner, *Avrupa Birliği Ülkelerinin Yetkilerini Güvenlik Gereğiyle Avrupa Birliğine Devretmedikleri Alanlar Üzerine Bir Çözümleme*, Stratejik Araştırmalar Enstitüsü, Güvenlik Stratejileri Dergisi, Yıl 3, Sayı 6, 2007.
- AKGÜN Birol, 'Küresel Terör Mit Mi Gerçek Mi?', *Terörün Görüntüleri, Görüntülerin Terörü, 11 Eylül, 15 Ve 20 Kasım Saldırıları, Bağlamında Medya, Terör İlişkisi Ya da İkilemi*, Orhan Gökçe, Uğur Demiray (ed), Konya: Çizgi Kitabevi, 2004.
- AKGÜN Birol, *11 Eylül Sonrasında Dünya, ABD Ve Türkiye*, Konya: Tablet Yayınları, 2006.
- ALEXANDER Yonah, A. MYERS Kenneth, 'Avrupa'da Terörizm', çev Başak Özger, *Silinen Yüzler Karşısında Terör*, Cemal Güzel (der), Ankara: Ayraç Yayınevi, 2002.
- ALKAN Necati, *Gençlik Ve Terörizm*, Ankara: Emniyet Müdürlüğü Yayınları, 2002.
- ALKAN Necati, *Söz Bitmeden: Terörle Mücadelede Önleme Stratejileri*, Ankara: Usak Yayınları, 2007.
- ARI Tayyar, *Irak, İran, ABD Ve Petrol*, İstanbul: Alfa Yayınları, 2007.
- ARI Tayyar, *Uluslararası İlişkiler Ve Dış Politika*, İstanbul: Alfa Yayınları, 2004.
- ARIBOĞAN Deniz Ü, 'Uluslararası Terörizmin Yeni Yüzü', *Uluslararası Politikada Yeni Alanlar, Yeni Bakışlar*, Faruk Sönmezoğlu (ed.), İstanbul: Der Yayınları, 1998.
- ARIBOĞAN Deniz Ülke, *Tarihin Sonundan Barışın Sonuna: Terörizmi Anlamak Ve Anlamlandırmak*, İstanbul: Timaş Yayınları, 2003.
- AYKIN Hasan, *Aklama Ve Terörün Finansmanı İle Mücadelenin Küresel Boyutu*, T.C Maliye Bakanlığı, Strateji Geliştirme Başkanlığı, Yayın No: 2010/406, Ankara: 2010.

- BAL İdris, *Terörizm, Liberal Devlet Ve Uluslararası İşbirliği*, 21. yüzyılda Türk Dış Politikası, Ankara: Nobel Yayınları, 2004.
- BAL İhsan, *Terörizm, Terör, Terörizm, Küresel Terörle Mücadele de Ulusal Ve Bölgesel Deneyimler*, Ankara: Usak Yayınları, 2006.
- BAL İhsan, 'Küresel Terörle Mücadele, Türkiye-AB Eksenli Güvenlik Politikaları: Yeni Bir Alternatif Olabilir mi?', *Türkiyeli Avrupa: Türkiye'nin Üyeliğinin AB'ye Etkileri*, Sedat Laçiner, Mehmet Özcan, İhsan Bal, İstanbul: Hayat Yayınları, 2004.
- BAL İhsan, *Alacakaranlıkta Terörle Mücadele Ve Komplo Teorileri*, Ankara: Usak Yayınları, 2006.
- BAŞEREN Sertaç, "Küresel Terör ve Türkiye"(Sempozyum) Stratejik Araştırma ve Etüt Merkezi (SAREM) Yayınları, Yıl 1, Sayı 6, 29 MAYIS 2006.
- BEŞE Ertan, *Terörizm, Avrupa Birliği, İnsan Hakları*, Ankara: Seçkin Yayınları, 2002.
- CHOMSKY Noam, *11 Eylül Ve Sonrası Dünya Nereye Gidiyor*, çev. Taylan Doğan, Nuri Ersoy, Mehmet Kara, Ali Kerem, Aram Yayıncılık, İstanbul: 2002.
- CİVELEK Mehmet Ali, *Küreselleşme Ve Terör*, Ankara: Ütopya Yayınevi, 2001.
- CİVELEK Mehmet, DEMİREL Temel, 'Dördüncü Bunalım Dönemi Arifesinde', *Küreselleşme Ve Terör, Terörizm, Saldırganlık, Savaş*, Kitap 2, Mehmet Ali Civelek (der), Ankara: Ütopya Yayınevi, 2001.
- ÇASİN Mesut Hakkı, 'Uluslararası Hukuk Açısından Terör Ve Organize Suçlar', *21. Yüzyılda Türk Dış Politikası*, İdris Bal (ed), Ankara: Nobel Yayınları, 2004.
- ÇORA Nazmi, *Uluslararası Terörizm Ve Failleri*, İstanbul: Usak Yayınları,2008.
- EFE Haydar, *AB'nin Gelişen Avrupa Güvenlik Ve Savunma Politikası Ve Türkiye*, Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi 9 / 3 (2007).
- EFE Haydar, AB'nin Avrupa Savunma Ve Güvenlik Politikası Oluşturma Çabaları, Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, Güz 2007, Cilt:3, Yıl:3, Sayı:2, 3:1.
- ERHAN Çağrı, *ABD'nin Orta Asya Açılımları ve 11 Eylül Sonrası Yeni Açılımları*, Stradigma Aylık Strateji Analiz Dergisi, Ekim 2003, Sayı9.
- GEORGE Bruce, WATSON Timothy, '1992 Sonrası Terörizmle Uluslararası Mücadele', çev. Başak Özger, *Silinen Yüzler Karsısında Terör*, Cemal Güzel (ed.), Ayraç Yayınevi, Ankara: 2002.

- GÜNEY Nurşin Ateşoğlu, *Yeni Güvenlik Stratejilerindeki Ortak Tehdit Algulamaları, AB, NATO Ve ABD*, 2023 Dergisi, Mayıs 2004, Yıl 4, Sayı 38.
- GÜZEL Cemal, 'Korkunun Korkusu: Terörizm', *Silinen Yüzler Karşısında Terör*, Cemal Güzel (ed.), Ayraç Yayınevi, Ankara: 2002.
- İZMİR M.Ali, *Yeni Dünya Dizaynı, Amerikan İmparatorluğunun Yayılmacılığı*, İstanbul: Gündem Yayınları, 2003.
- KARLSSON Ingmar, *Din Terör Ve Hoşgörü*, çev. Turhan Kayaoğlu, İstanbul: Homer Kitabevi, 2005.
- KAYA İbrahim, *Terörle Mücadele Ve Uluslararası Hukuk*, Ankara: Usak Yayınları, 2005.
- KAYA İrfan, 'Avrupa Güvenlik Ve Savunma Politikasının Arka Planı, Oluşumu Ve Temel Anlaşmazlık Konuları', *Uluslararası Güvenlik Sorunları Ve Türkiye*, Refet Yinanç, Hakan Taşdemir (ed), Ankara: Seçkin Yayınları, 2002.
- KAYA Sezgin, *Europol*, Stratejik Araştırmalar Enstitüsü Güvenlik Stratejileri Dergisi, Aralık 2005 Yıl 1 Sayı 2.
- KEDİKLİ Umut, *Avrupa Birliğinin Terörizmle Mücadele Politikaları Ve Hukuki Boyutu*, Uluslararası Hukuk Ve Politika, Cilt 2, No:7, 2006.
- KONGAR Emre, *Küresel Terör Ve Türkiye: Küreselleşme, Huntington*, 11 Eylül, İstanbul: Remzi Kitabevi, 2002.
- LAQUER Walter, 'Terörizmin Yorumlanması', çev. İbrahim Yıldız, *Silinen Yüzler Karşısında Terör*, Cemal Güzel (ed.), Ankara: Ayraç Yayınevi, 2002.
- LUTZ James M, LUTZ Brenda J, *Global Terrorism*, London Routledge, London And Newyork: 2004.
- ORUKA H. Odera, 'Terörizm', çev. İbrahim Yıldız, *Silinen Yüzler Karşısında Terör*, Cemal Güzel (ed.), Ankara: Ayraç Yayınevi, 2002.
- OVALI Şevket, *AB'nin Terörizmle Mücadele Politikasındaki Dönüşüm: 11 Eylül Ve Madrid Saldırılarının Etkileri*, Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi, Cilt 5, No:3, Bahar 2006.
- ÖZCAN Mehmet, 'Avrupa Birliği Türkiye İlişkilerinde Yasadışı Göç', *Türkiyeli Avrupa: Türkiye'nin Üyeliğinin AB'ye Etkileri*, Sedat Laçiner, Mehmet Özcan, İhsan Bal, İstanbul: Hayat Yayınları, 2004.
- ÖZCAN Mehmet, YARDIMCI Serkan, 'Avrupa Birliği Ve Küresel Terörizmle Mücadele', *Terörizm: Terör, Terörizm Ve Küresel Terörle Mücadelede*

- Ulusal Ve Bölgesel Deneyimler*, İhsan Bal (der), Ankara: Usak Yayınları, 2006.
- ÖZCAN Nihat Ali, *Küreselleşme Bağlamında Terörizmle Mücadele*, T.C Genel Kurmay Başkanlığı, Birinci Uluslar arası Sempozyum Bildirgeleri, İstanbul: 2003.
- ÖZCAN, Mehmet, BOZKURT Enver, KÖKTAŞ Arif, *Avrupa Birliği Hukuku*, Ankara: Nobel Yayınları, 2001.
- ÖZDEMİR Taner, *Birleşmiş Milletler Çerçevesinde Terörizmle Mücadele*, Kara Harp Okulu, Savunma Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Güvenlik Bilimleri Anabilim Dalı, Ankara: 2006.
- ÖZEN Çınar, TAŞDEMİR Hakan, *Yeni Muhafazakâr ABD Dış Politikası Ve Türkiye*, Ankara: Odak Yayınları, 2006.
- ÖZTAN Ece, 'Eurojust', *Avrupa Birliği Ansiklopedisi*, Desmond Dinan (ed), İstanbul: Kitap Yayınevi, 2005.
- SATILMIŞ Alişan, *Terör Ve Terörizm*, İstanbul: Emre Yayınları, 2001.
- SIMONSEN Clifford E, SPINDLOVE Jeremy R, *Terrorism Today, The Past, The Players, The Future*, New Jersey: 2004.
- SÖYLEMİŞ Tarık, *Avrupa Güvenlik Ve Savunma Politikası Ve Üç Kritik Sınırı: Makedonya, Kongo, Bosna Hersek Misyonları*, Uluslararası Hukuk Ve Politika, Cilt 3, Sayı 12, 2007.
- TAŞDEMİR Fatma, *Uluslararası Terörizme Karşı Devletlerin Kuvvete Başvurma Yetkisi*, Ankara: Usak Yayınları, 2006.
- TOKSÖZ Fikret, ÖZGÜR Ali Ercan, *Yerel Yönetim Sistemleri, Türkiye Ve Fransa, İspanya, İtalya, Polonya, Çek Cumhuriyeti*, İstanbul: Tesev Yayınları, 2009.
- TONAK Ahmet, *Küreselleşme: Emperyalizm Yerelcilik İşçi Sınıfı*, Ankara: İmge Yayınları, 2000.
- TOPAL Ahmet Hamdi, *Uluslararası Terörizm Ve Uluslararası Ceza Mahkemesi, Uluslararası Hukuk Ve Politika*, Ankara, USAK Yayınları, Yıl 1 Sayı 3, 2005.
- TUNCER Hüner, *Küresel Diplomasi*, Ankara: Ümit Yayıncılık, 2006.
- TURAN P. Aslıhan, *AB Güvenlik Aktörü Olmaya Ne Kadar Yakın*, Bilge Strateji, Jeopolitik, Ekonomi-Politik Ve Sosyo-Kültürel Araştırmalar Dergisi, Cilt:1 Sayı:3, Güz 2010.

ÜTÜK Özgür, *Terörizmin Finansmanı ile Uluslararası Mücadele*, Bütçe Dünyası Dergisi, Cilt 3, Sayı 32 Bahar 2009.

WILKINSON Paul, 'Terör Ve Terörizm: Kavramlar, Özellikler Ve Tipoloji', çev Talip Kabadayı, *Silinen Yüzler Karsısında Terör*, Cemal Güzel (ed.), Ankara: Ayraç Yayınevi, 2002.

WILKINSON Paul, 'Terörist İdeolojiler Ve İnançlar', çev Talip Kabadayı, *Silinen Yüzler Karsısında Terör*, Cemal Güzel (ed.), Ankara: Ayraç Yayınevi, 2002.

YALÇINER Serhan, *Soğuk Savaş Sonrası Uluslararası Terörizmin Dönüşümü Ve Terörizmle Mücadele*, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl 2, Sayı 4, Güz 2006.

YILMAZ Aytekin, *İkinci Küreselleşme Dalgası, Kavram, Süreç Ve Sorunlar*, Ankara: Vadi Yayınları, 2004.

YÜCEL Zeynep, *Avrupa Birliğinin Genişleme Politikasının Güvenlik Boyutu*, Uluslararası Hukuk Ve Politika, Cilt 4 No:13, 2008.

ZUHUSSİPBİK Galym, *Avrupa Güvenlik Ve Savunma Politikası'nın Tanımı Ve Düşünsel Arka Planı*, Uluslararası Hukuk Ve Politika, Cilt 5 Sayı 19, 2009.

Makaleler;

AKÇADAĞ Emine, ABD-AB İki Farklı Güvenlik Stratejisi İki Farklı Dünya Görüşü, http://www.bilgesam.org/tr/index.php?option=com_content&view=article&id=515:abd-ab-ki-farkl-guevenlik-stratejisi-ki-farkl-duenya-goerueue-&catid=98:analizler-abd&Itemid=135 (07.11.2010).

AKÇADAĞ Emine, Yeni Güvenlik Tehditleri, Avrupa Birliği'nin Geleceğine İlişkin Sonuçları Ve Türkiye Faktörü, s.12 <http://www.bilgestrateji.com/store/dergi2/Emine.pdf>. (02.11.2010).

AKGÜN Birol, Avrupa'daki PKK Operasyonları Ne Anlama Geliyor, <http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=961067&title=yorum-birol-akgun-avrupadaki-pkk-operasyonlari-ne-anlama-geliyor> (08.11.2010).

AKMAN Âdem, KILINÇ İsmail, AB de Entegre Sınır Yönetiminin Gelişimi Ve AB Sürecinde Türkiye'nin Entegre Sınır Yönetimine Geçiş Çalışmaları, <http://www.tid.gov.tr/Makaleler/467ademakman.pdf> (03.11.2010).

ALKAN Nail, Avrupa'da Minare Gibi Yükselen İslamofobi, <http://www.sde.org.tr/tr/haberler/587/avrupada-minare-gibi-yukselen-islamofobi.aspx>, (09.11.2010).

- AMUDİ Nail, EUROPOL'ün Terörizm Raporu: Avrupa'nın Güvenliğini Tehdit Eden PKK'nın Finansman Kaynağı Uyuşturucu Ve İnsan Ticareti, <http://www.turquie-news.fr/spip.php?article2537> (08.11.2010).
- ARAS Bülent, Uluslararası Terör, Avrupa Ve Türkiye, <http://www.usakgundem.com/haber/811/uluslararasi-ter%C3%B6r-avrupa-ve-t%C3%BCrkiye.html> (31.12.2009).
- ATAMAN Kemal, İslamofobia Ve Avrupa'da Birlikte Yaşama Tecrübesi Üzerine,s.758, <http://kutuphane.uludag.edu.tr/PDF/ilh/2008-17%282%29/M27.pdf> (09.11.2010).
- AUBREY Stefan M, *The New Dimension Of Terrorism*, s. 44, http://books.google.com.tr/books?id=VJJG14mHbGAC&printsec=frontcover&dq=the+new+dimension+of+terrorism&hl=tr&ei=i_BKTeLIBMeR4gbh5ozzCw&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=1&ved=0CCwQ6AEwAA#v=onepage&q&f=false (10.10.2010).
- AYDIN Devrim, Terör Eylemlerinin Siyasal Suç Açısından Değerlendirilmesi, <http://www.usak.org.tr/dosyalar/dergi/kOM68V4xipX74PLGul6kSIPbvqxjy4.pdf> (05.11.2010).
- AYKIN Hasan, *Terör A.Ş.*, Yaklaşım Dergisi, 2008,s.2. <http://www.mmd.org.tr/eserler/TER%C3%96R%20A%20S.pdf> (20,11,2010).
- AYTAR Volkan, Güvenlik Ve İnsan Hakları, http://www.tesev.org.tr/UD_OBJS/PDF/DEMP/Guvenlik-Insan%20Haklari-VolkanAytar-Sunum.pdf (06.11.2010).
- BAĞBAŞLIOĞLU Arif, ABD-BM İlişkisi Çerçevesinde Afganistan operasyonu, Üç Aylık Asya, Avrupa Uluslar arası İlişkiler Ve Stratejik Araştırmalar Dergisi, http://www.aysam.gen.tr/asyaavrupa/?newsid_in=255&catalogid_in=46 (10.11.2010).
- BAL İhsan, Avrupa Teröre Terör Diyor, <http://www.usak.org.tr/makale.asp?id=1388>, (08.11.2010).
- BOSSONG Raphael, *The Eu Discourse On International Identity, And Foreign And Security Policiy: Stability Or Change After 11 September?*, s.1. <http://www.ceisaconf.ut.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=166438/boassong.pdf> (15.10.2010).
- ÇAĞATAY Soner, Küresel Terörizm, <http://www.turksam.org/tr/a650.html> (08.11.2010).

- ÇOMAK Hasret, Küresel Terörizmin Dünya Ekonomisine Etkileri, <http://www.siyasaliletisim.org/index.php/prof-dr-hasret-comak-kose-yazileri/191-kueresel-terozizmin-duenya-ekonomisine-etkileri.html> (07.11.2010).
- DEĞİRMENCİ Gamze, Avrupa da İslamofobia Algısı Üzerine, http://www.bilgesam.org/tr/index.php?option=com_content&view=article&id=790:avrupada-slamofobi-algs-uezerine&catid=70:ab-analizler&Itemid=134 (09.11.2010).
- DEMİRCİ Saadat Rüstemova, Nükleer Terörizm Tehdidi, [http://www.tasam.org/index.php?altid=2792&syf=1\(01,11,2010\)](http://www.tasam.org/index.php?altid=2792&syf=1(01,11,2010)).
- DENNING E. Dorothy, Cyber Terrorism, 23 May, 2000, <http://www.stealth-iss.com/documents/pdf/CYBERTERRORISM.pdf> (10.10.2010).
- ERDİNÇ Müjde, Son Dönem Avrupa Birliği Gelişmeleri, <http://www.tasam.org/index.php?altid=1542> (06.11.2010).
- ERHAN Çağrı, Çağrı Erhan, Küreselleşme Döneminin Tehditleriyle Mücadele, http://www.stradigma.com/turkce/haziran2003/makale_01.html (02.12.2009).
- HANLI Hakan, Global Terörizm, Uluslar arası ve Uluslar üstü Boyutu <http://www.isref.org/index.php?pid=43&page=view&id=293> (04.11.2010).
- HASSELBACH Christoph *Avrupa Terör Uyarılarını Tartıştı*, Çev Başak Sezen, <http://www.dw-world.de/dw/article/0,,6092150,00.html> (07.10.2010).
- HAYES Ben, Europol'ün Geleceği, Çev: Barış Akgüç, Polis Bilimleri Dergisi, s.132. <http://gbe.pa.edu.tr/objects/assets/content/file/dergi/77/131-142.pdf> (03.11.2010).
- KANTÖRÜN Ufuk, Avrupa Birliği Küresel Bir Güç Mü, http://www.bilgesam.org/tr/index.php?option=com_content&view=article&id=570:avrupa-birlii-kueresel-bir-guec-mue&catid=70:ab-analizler&Itemid=134 (08.11.2010).
- KARACA Kayhan, Avrupa Müslümanların da Evi, <http://www.dw-world.de/dw/article/0,,5726089,00.html> (09.11.2009).
- KEOHANE Daniel, The EU And Counter Terrorism, Center For European Reform Working Paper, May, 2005, http://www.cer.org.uk/pdf/wp629_terrorism_counter_keohane.pdf (14.11.2010).
- KONGAR Emre, Küresel Terörün Kaynakları ve Akp, http://www.kongar.org/aydinlanma/2004/434_Kuresel_Terorun_Kaynaklari.php, (4.12.2009).

KOŞMAZ G, *Londra'da Patlayan Bombalar Ve Emperyalist Teröre Öfke*,
<http://www.barikat-lar.de/barikat/32/londra.htm> (10.04.2011).

KÖKTAŞ Arif, *Avrupa Birliğinin Adalet Ve İç İşlerinde İşbirliği Politikası*,
<http://www.pa.edu.tr/objects/assets/content/file/dergi/45/135-150.pdf>
(05.11.2010).

KUSHNER W Harvey, *Encyclopedia Of Terrorism*, 2003,
http://books.google.com.tr/books?id=ZOfkAoDb_2IC&printsec=frontcover&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false (10.10.2010).

KÜÇÜKCAN Talip, *AB'de Müslümanlar Ve İslamofobi*,
<http://www.setav.org/public/HaberDetay.aspx?Dil=tr&hid=11404>
(09.11.2010).

KÜÇÜKCAN Talip, *Avrupa İslamofobi'ye Teslim mi*
<http://www.setav.org/public/HaberDetay.aspx?Dil=tr&hid=5415>
(09.11.2010).

MUHAMMAD Bin Mahmood, *The Anatomy Of Terrorism*, 2004,
<file:///F:/ab%20ter%F6r%20ve%20ingilizce%20kaynak/ingilizce%20kaynaklar/the%20anatomy%20of%20terrorism.htm#v=onepage&q=an%20anatomy%20of%20terror&f=false> (10.10.2010).

OKUR Eren, *Avrupa'daki PKK Operasyonlarının Nedeni Ve Anlamı*,
http://www.bilgesam.org/tr/index.php?option=com_content&view=article&id=617:avrupadaki-pkk-operasyonlarnn-nedeni-ve-anlam&catid=122:analizler-guvenlik&Itemid=147 (08.11.2010).

ÖKTEM Emre, *Uluslararası Hukukta Terörizm, Tanım Sorunu Ve Milli Bağımsızlık Hareketleri*, s.143-144,
<http://www.iticu.edu.tr/kutuphane/dergi/d5/m00068.pdf> (10.10.2010).

ÖZCAN Mehmet, *Avrupa Birliği Ve Küresel Terörle Mücadele*, <http://www.e-akademi.org/incele.asp?konu=AVRUPA%20%20B%C4%B0RL%C4%B0%C4%9E%C4%B0%20%20VE%20%20K%C3%9CRESSEL%20TER%C3%96R%C4%B0ZMLE%20%20M%C3%9CCADELE&kimlik=-2088427001&url=makaleler/mozcan-1.htm> (10.10.2010)

ÖZCAN Mehmet, “Siber Terörizm ve Ulusal Güvenliğe Tehdit Boyutu”,
<http://www.turkishweekly.net/turkce/makale.php?id=87> (10.10.2010).

ÖZCAN Mehmet, YILMAZ Fatma, *AB'nin Amerikanlaşan Terörle Mücadelesi*, <http://www.acikistihbarat.com/Haberler.asp?haber=8089>
(04.11.2010).

- ÖZGÖKER Uğur, Avrupa Birliği Ortak Dış Ve Güvenlik Politikası, <http://www.subconturkey.com/2009/Ocak/koseyazisi-Avrupa-Birligi-Ortak-Dis-ve-Guvenlik-Politikasi.html>. (02.11.2010).
- ÖZLEM Kader, Avrupa'da Güvenlik Politikalarının Oluşum Süreci ve NATO-AB-Türkiye İlişkileri Açısından Analizi, <http://www.turksam.org/tr/a699.html> (02.11.2010).
- ÖZLEM Kader, Avrupa'nın İçinde Yükselen Öteki: İslamofobia, Dinsel Ve Mezhepsel Çatışmalar, <http://www.turksam.org/tr/a814.html> (09.11.2010).
- PIAZZA A. James, Is Islamist Terrorism Dangerous, An Empirical Study Of Group Ideology, Organization And, Goal Structure, http://pdfserve.informaworld.com/447702__907848566.pdf (27.10.2010).
- SARAÇLI Murat, Uluslar arası Hukukta Terörizm, http://www.hukuk.gazi.edu.tr/editor/dergi/murat_sarac_40.pdf (05,112010).
- SAYAR Kemal, Terör Nedir, Terörist Kimdir, <http://www.kemalsayar.com/sayfalar.asp?s=214> (07.11.2010).
- SCHMID Alex P, Jongman Albert J, *Political Terrorism, A New Guide to Actors, Authors, Concepts, Data Bases, Theories And Literature*, http://books.google.com.tr/books?id=NgDks1hUjhMC&printsec=frontcover&dq=political+terrorism&hl=tr&ei=peIKTeWYBYmDOqS96Rk&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=1&ved=0CCgQ6AEwAA#v=onepage&q&f=false (10.10.2010).
- SESLİ Mutlu, 21. Yüzyılda Yeni Güvenlik Tehditleri Ve AGSP'nin Geleceği, <http://www.eakademi.org/incele.asp?konu=21.%20Y%DCZYILD A%20YEN%DD%20G%DCVENL%DDK%20TEHD%DDTLER%DD%20 VE%20AGSP%92N%DDN%20GELECE%D0%DD&kimlik=1192007985 &url=makaleler/msesli-1.htm> (10.11.2010).
- TELLAN Derya, Amsterdam Antlaşması Sonrasında Avrupa Birliği İç Güvenlik Stratejisine Özet Bir Bakış, <http://www.isref.org/index.php?pid=43&page=view&id=997> (03.11.2010).
- THACKRAH John Richard, *Dictionary Of Terrorism*, 2004, http://books.google.com.tr/books?id=iVDDl6xfgfMC&printsec=frontcover&dq=dictionary+of+terrorism&hl=tr&ei=4uxKTZ2rJ9Hc4waFqcmrDA&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=1&ved=0CCgQ6AEwAA#v=onepage&q&f=false (10.10.2010).
- TOĞA Hakan, Avrupa Birliğinde Yükselen İrkçılık Ve İslamofobi, <http://tr.caspianweekly.org/genc-dusunce/86-genc-dusunce/3317-avrupa-birliginde-yukselen-irkcilik-ve-slamofobi.html> (22.02.2011).

TURAN Aslıhan, AB Terörle Mücadelede Kendi İçinde Ne Kadar Net? http://www.bilgesam.org/tr/index.php?option=com_content&view=article&id=485:ab-terorle-mucadelede-kendi-cinde-ne-kadar-net&catid=70:ab-analizler&Itemid=134 (02.11.2010).

TURAN Aslıhan, Avrupa Birliği'nin Güvenlik Politikası, http://www.bilgesam.org/tr/index.php?option=com_content&view=article&id=461:avrupa-birliinin-guevenlik-politikas&catid=122:analizler-guvenlik&Itemid=147 (02.11.2010).

WILKINSON Paul, *The Strategic Implications Of Terrorism*, <http://www.comw.org/rma/fulltext/00sondhi.pdf> (27.10.2010).

YILMAZ Fatma, Avrupa'da Irkçılık Ve Mücadele Boşluğu, <http://www.usak.org.tr/makale.asp?id=728> (11.10.2010).

Yazarsız Makale Ve Dokümanlar;

16-17 HAZİRAN 2005 AB KONSEYİ BAŞKANLIK SONUÇ BİLDİRGESİ, http://www.ikv.org.tr/icerik.asp?konu=abguncel&id=1334&ba_slik=1617%20HAZ%DDRAN%202005%20AVRUPA%20KONSEY%DD%20BA%DEKANLIK%20SONU%C7%20B%DDLD%DDRGES%DD (13.11.2010).

A Secure More Europe In A Beter World, European Security Strategy, <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/78367.pdf> (06.11.2010).

AB Terörle Mücadele Yasasında İlerleme Kaydedildi, <http://www.euractiv.com.tr/abnin-gelecegi/article/ab-terorle-mucadele-yasasinda-ilerleme-kaydedildi> (07.11.2010).

AB Ve Terörle Mücadele, http://www.diplomatikgozlem.com/haber_oku.asp?id=2339 (10.10.2010).

Anti-Terrorism Policy, <http://www.euractiv.com/en/security/anti-terrorism-policy/article-136674> (10.10.2010).

Avrupa Anayasası, <http://www.inisiyatif.net/document/8.asp> (06.11.2010).

Avrupa da Müslümanlara Hoşgörüsüzlük Artışta, http://www.bbc.co.uk/turkish/europe/story/2005/03/050307_muslims_eu.shtml (09.11.2010).

Avrupa Kökenli Terör Örgütleri, <http://www.ymmd.org/?p=1016> (16.02.2011).

Ayrıntılı Bilgi İçin Bkz: <http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/105827.asp> (11.10.2010).

Ayrıntılı bilgi için bkz:
<http://www.dontfearislam.com/?p=56&language=tr#comment-1317>
(08.01.2011)

Dışişleri Bakanlığı, http://www.mfa.gov.tr/terorizmle-mucadele-konusundaki-uluslararası-anlasmalar_.tr.mfa (10.10.2010).

[http://tr.wikipedia.org/wiki/2005_Londra_Sald%C4%B1r%C4%B1lar%C4%B1\(31.12.2009\)](http://tr.wikipedia.org/wiki/2005_Londra_Sald%C4%B1r%C4%B1lar%C4%B1(31.12.2009)).

http://tr.wikipedia.org/wiki/Avrupa_Savunma_Ajans%C4%B1 (07.11.2010).

<http://tr.wikipedia.org/wiki/Fobi> (09.11.2010).

http://tr.wikipedia.org/wiki/Ter%C3%B6r_D%C3%B6nemi_%28Fransa%29
(09.10.2010).

<http://uiportal.net/ABsozluk/t.html> (03.11.2010).

<http://www.abhaber.com/haber.php?id=1263> (05.11.2010).

<http://www.abhaber.com/ozelhaber.php?id=3102> (10.10.2010).

http://www.antalya.pol.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=187:uluslararası-terörizm&catid=35:teröre-kar&Itemid=108 (27.11.2009).

http://www.antalya.pol.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=187:uluslararası-terörizm&catid=35:teröre-kar&Itemid=108 (27.11.2009).

<http://www.asimetriksavas.com/tr/2004madrid-tren-bombalamalari> (10.10.2010)

http://www.bbc.co.uk/turkish/europe/story/2008/05/080514_islamophobia.shtml
(09.11.2010).

http://www.belgenet.com/arsiv/ab/brukselzirve_122004.html (07.11.2010).

<http://www.bsm.gov.tr/nbc/biyoteror.asp#01> (01.11.2010).

<http://www.egm.gov.tr/temuh/terorizm6.htm>, (4.12.2009).

<http://www.ermurum.pol.tr/subeler/tem/teror.htm>. (28.11.2009).

<http://www.haberturk.com/dunya/haber/533296-ingilizler-de-pece-ve-carsaf-istemiyor> (09.11.2010)

http://www.ikv.org.tr/sozluk.asp?bas_harf=A&anahtar=&sayfa=&id=998
(03.11.2010).

http://www.ikv.org.tr/sozluk.asp?bas_harf=S&anahtar=&sayfa=&id=1257
(03.11.2010).

- http://www.kibris.net/kkctc/kurumlar/lefkectd/barselona_bildirgesi.htm
(23.10.2010).
- <http://www.kobifinans.com.tr/tr/dispazar/042204/21770> (04.11.2010).
- <http://www.makaleler.com/tarih-makaleleri/irlanda-cumhuriyet-ordusu.htm>
(15.02.2011).
- http://www.manisa.gov.tr/default_B0.aspx?content=1041, (08.11.2010).
- <http://www.mess.org.tr/ab/absol/Maastricht%20Antlasmasi.pdf> (03.11.2010).
- http://www.mfa.gov.tr/bm-guvenlik-konseyi_nin-1373-sayili-karari_.tr.mfa
(10.11.2010).
- http://www.nato.int/docu/review/2005/issue3/turkish/main_pr.html (11.11.2010).
- http://www.tbmm.gov.tr/ul_kom/aapa/gnkur_1_2_sonuckarar.html (07.11.2010).
- http://www.tisk.org.tr/isveren_yazdir.asp?yazi_id=395&id=23&baslik_id=&yapi=&gecerli_sayfa= (04.11.2010).
- <http://www.turansam.org/makale.php?id=558> (15.02.2011).
- <http://www.usak.org.tr/dosyalar/dergi/Tng2alhvoSh1E7TrLM1XTOSF7ikOoy.pdf>
(03.11.2010).
- Islam, Islamism, And Islamophobia in Europe, p 7, 25 May 2010,
<http://assembly.coe.int/Documents/WorkingDocs/Doc10/EDOC12266.pdf>
(10.10.2010).
- Küreselleşme Ve Avrupa Dış Politikası,
http://www.diplomatikgozlem.com/haber_oku.asp?id=3134 (06.11.2010).
- Küreselleşme, Uluslararası Sistem ve Terörizm,
<http://www.tasam.org/index.php?link=55> (02.11.2010).
- Maide Suresi, Hucurat Suresi.
- MAZLUM-DER Avrupa'da Ayrımcılık Raporu,
http://www.mazlumderistanbul.org/default.asp?sayfa=rapor_detay&rapor=44
(12.10.2010).
- Terörizmle Mücadele Ve Türkiye'nin Terörizmle Mücadeleye Katkıları,
<http://realterror.blogcu.com/terorizmle-mucadele-ve-turkiye-nin-terorizmle-uluslararası-m/2580648> (06.11.2010).

- TE-SAT 2008 EU TERRORSIM SITUATION AND TRED REPORT
http://www.europol.europa.eu/publications/EU_Terrorism_Situation_and_Trend_Report_TE-SAT/TESAT2008.pdf (10.10.2010).
- TE-SAT 2009 EU TERRORSIM SITUATION AND TRED REPORT P. 13,
http://www.europol.europa.eu/publications/EU_Terrorism_Situation_and_Trend_Report_TE-SAT/TESAT2009.pdf (10.10.2010).
- TE-SAT 2010 EU TERRORSIM SITUATION AND TRED REPORT P.9,
<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/TE-SAT%202010.pdf>
(10.10.2010).
- The European Union Counter Terrorism Strategy, 30 November 2005,
<http://register.consilium.eu.int/pdf/en/05/st14/st14469-re04.en05.pdf> s. 3
(13.11.2010).
- The Future Of Europe: Islamofobia ?,
<http://www.euractiv.com/en/enlargement/future-europe-islamophobia/article-145688> (10.10.2010).
- Türk Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk Ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü,
Terörün Finansmanıyla Mücadelede Uluslar arası İşbirliği,
http://test3.icisleri.gov.tr/ortak_icerik/www.icisleri/sunu2.ppt#257,1,Slayt_1
(10.10.2010).
- Working Party On Terrorism, Council,16 May 2007,
<http://www.statewatch.org/news/2007/may/eu-check-the-web-8457-rev2-07.pdf> (09.11.2010).

